

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

2

SIRA SAYISI: 233

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu
Tasarısı ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile
Adalet Komisyonu Raporları
(1/486)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 1/486 Esas Numaralı Tasarının	
- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı	4
- Genel Gerekçesi	4
- Madde Gerekçeleri	7
• Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu	18
• Muhalefet Şerhi	22
• Alt Komisyon Raporu	24
• Muhalefet Şerhleri	31
• Alt Komisyonun Metni	35
• Alt Komisyonun Metnine Ekli Listeler	44
• Adalet Komisyonu Raporu	45
• Muhalefet Şerhi	53
• Tasarı Metni	57
• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metin	57
• Tasarı Metnine Ekli Listeler	74
• Adalet Komisyonunun Kabul Ettiği Metne Ekli Listeler	75

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

3/6/2008

Genel Müdürlüğü

Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-1587/2456

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 26/5/2008 tarihinde kararlaştırılan "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (1/486)	
ESAS	Adalet Komisyonu
TALİ	Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleriyle uyuşmazlıkların çözümü son yıllarda pek çok ülkenin kanun koyucularını meşgul etmektedir. Uyuşmazlıkların dava yolu ile çözümü yerine tarafların kendi iradeleri ile uzlaşarak uyuşmazlığa son vermeleri, toplumsal barışın korunması açısından tercih sebebi sayılmaktadır. Bu yolların geniş kapsamlı ve etkin bir biçimde işlerlik kazanması mahkemelerin iş yükünün azalmasına katkı sağlayacaktır.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri, aslında yargı sistemi ile rekabet içinde olmadığı gibi, amaç yargısal yollara başvuru imkânını ortadan kaldırmak da değildir. Devlete ait olan yargı yetkisinin mutlak egemenliğine zarar vermeden uyuşmazlıkların daha basit ve kolay çözümü amaçlanmaktadır.

Hazırlanan Tasarı, sadece tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri, yabancı unsurlu olanlar da dahil, özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan uyuşmazlıklarda uygulanacaktır.

Uyuşmazlıkların anlaşmaya varmak suretiyle çözümü hakkında pek çok yöntem bulunmaktadır. Bu yöntemlerden birisi de arabuluculuktur. 2002 yılında Birleşmiş Milletler Ticaret Komisyonu (UNCITRAL) tarafından Milletlerarası Ticari Arabuluculuğa İlişkin Model Kanun hazırlanmıştır. Bu düzenleme ile, Birleşmiş Milletler üyesi ülkeler tarafından arabuluculuk hakkında hazırlanacak kanunların mümkün olduğu kadar yeknesak olması amaçlanmıştır. 1998 yılından itibaren Avrupa Birliği içinde de uyuşmazlıkların anlaşmak suretiyle çözümü konusunda çalışmalar başlamıştır. 15-16 Ekim 1999 tarihinde Tampere'de düzenlenen Avrupa Birliği zirvesinde, üye devletler Avrupa'da adalete daha iyi erişime ilişkin olarak mahkeme dışı alternatif yöntemler oluşturmaya davet edilmiştir.

Bu çalışmalar sonunda 2002 yılında hazırlanan Yeşil Kitap ile alternatif uyuşmazlık çözüm yollarından birisi olan arabuluculuk hakkındaki ilkeler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu sayede adalete daha iyi erişim sağlayacak alternatif uyuşmazlık çözümlerinin fark edilmesi, yasama faaliyetlerinin bu yönde gerçekleştirilmesi ve alternatif uyuşmazlık çözümlerine politik öncelik verilmesi amaçlanmıştır.

Adalete erişim, Anayasamızın 36 ncı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6 ncı maddesinde güvence altına alınan temel bir haktır. Alternatif uyuşmazlık çözümleri ile taraflar uzlaştırma sürecine dahil olmakta ve kendi iradeleriyle anlaşarak sonuca ulaşmaktadırlar. Alternatif uyuşmazlık çözümü bu yönüyle, Devletin, yargı yetkisi dışında uyuşmazlıkların çözümü konusunda kişilere sunduğu bir imkandır. Tarafların kendi aralarındaki uyuşmazlıkları her zaman anlaşarak ve üçüncü kişilerin aracılığından faydalanarak çözümlenebilecekleri düşünülebilirse de; bu alanda da Devletin düzenleme yapması bir gerekliliktir.

2004 yılında Avrupa Parlamentosu ve Konseyinin, Hukuk ve Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuğun Belirli Yönlerine İlişkin Direktif Tasarısı, medenî hukuk alanında ve ticarî konularda arabuluculuğa ilişkin hükümler içermektedir. Bu Direktif Tasarısında, Avrupa Birliği içinde hakkın korunması ve temini bakımından, üye ülkelerin zor ve karmaşık hukuk ve idare sistemi yerine, daha kolay ve daha basit biçimde uyuşmazlıkların anlaşma ile çözümü amaçlanmıştır. Bu süreç içinde, Avrupa Birliğine üye ülkelerde de alternatif uyuşmazlık çözümüne ilişkin kanunlar kabul edilmiş ve uygulamaya konulmuştur.

Alternatif uyuşmazlık çözümleri ceza yargısı ile idarî yargı alanında da kabul edilmektedir. Ancak, özel hukuka ilişkin uyuşmazlıkların niteliği ve arabuluculuk yöntemlerinin de farklı olması nedeniyle, ceza ve idari uyuşmazlıklardan ayrı olarak düzenlenmesinin isabetli olacağı düşünülmüştür. Öte yandan, bu yöndeki düzenlemenin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu içinde yer alması düşünülebilir ise de genel bir kanunda bu hükümlere yer verilmesi yerine, ayrı bir kanunla düzenlenmesinin daha doğru bir yaklaşım olacağı sonucuna varılmıştır. Nitekim, Avusturya, Almanya, Bulgaristan, Macaristan ve Slovakya gibi ülkelerde de arabuluculuk özel kanunlarla düzenlenmiştir.

Alternatif uyuşmazlık çözüm yolları sınırlı değildir. Her ülkeye ve sosyolojik gerçeklerine uygun alternatif uyuşmazlık çözümleri mevcuttur. Ancak, arabuluculuk, alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri içinde en yaygın ve başarılı olanıdır. Bu nedenle, hazırlanan Kanun Tasarısı, arabuluculuğa ilişkindir. Arabulucu, tarafların anlaşarak seçtikleri üçüncü bir kişidir. Arabuluculuk süreci sonunda arabulucu bir karar vermez, bilimsel yöntemlerle, taraflar arasındaki iletişimi sağlayarak, uyuşmazlığın çözümünü mümkün kılmayı amaçlar.

Hâkim, tarafları arabulucuya yönlendirebileceği gibi, taraflar da dava açılmasından önce bu yola kendiliğinden başvurabilirler. Arabulucuya başvuru konusunda çeşitli ülkelerde farklı yöntemler kabul edilmiştir. Bazı ülkelerde arabulucuya başvuru tamamen tarafların iradesine bırakılmıştır. Nitekim Fransa, Belçika, Avusturya, Bulgaristan ve Macaristan'daki düzenlemeler bu yöndedir. Diğer bir sistem ise arabuluculuğa başvurunun teşvik edilmesidir. İspanya, İtalya ve İngiltere'de durum böyledir. Üçüncü bir sistem de, dava açılmadan önce tarafların arabulucuya başvurmalarının zorunlu kılınmış olmasıdır. Bazı uyuşmazlıklar için, Almanya ve Yunanistan'da bu yöntem benimsenmiştir. Arabuluculuğun ihtiyari olması nedeniyle, Kanun Tasarısında, tarafların hiçbir zorlama olmaksızın kendi iradeleriyle bu yola başvurmaları kabul edilmiştir.

Tasarının hazırlanmasında, UNCITRAL Model Kanun ve Avrupa Birliği Direktif Tasarısı dışında, Özel Hukukta Uyuşmazlık Çözümüne İlişkin Alternatif Usuller Hakkında Yeşil Kitap ile Avusturya Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuğa İlişkin Federal Kanun, Almanya'nın 1999 yılında yürürlüğe giren Baden Württemberg Uzlaşma Kanunu ile Bavyera'nın 2000 yılında kabul edilen Özel Hukukta Zorunlu Alternatif Uyuşmazlık Çözümü Kanunu, Macaristan Arabuluculuk Kanunu ile son yıllarda

kabul edilmeleri nedeniyle Bulgaristan ve Slovakya Arabuluculuk Kanunları dikkate alınmıştır. Bu yazılı kaynaklar yanında, Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, İtalya, İspanya ve Kanada gibi ülkelerin uzmanlarıyla çeşitli zamanlarda toplantılar yapılmış, Almanya, Hollanda ve Avusturya gibi ülkelerin uzmanları ve uygulamacılarıyla bir araya gelinerek, mukayeseli hukuktaki gelişmeler izlenmiştir.

Arabuluculuk sürecinin desteklenmesi için, maddi hukuktaki sürelerle ilişkin bir düzenleme yapılması gereklidir. Bu amaçla, arabuluculuk sürecinin zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmayacağı kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyetinin başarı ile sonuçlanabilmesi ve bu çözüm yoluna güven duyulabilmesi için, arabulucunun öncelikle bağımsız ve tarafsız olması gerekir.

Arabulucuların iyi yetişebilmesi, iyi bir eğitim almalarını gerektirir. Bu konuda eğitim verecek kurumların, gerekli koşullara sahip olmak şartı ile Adalet Bakanlığından izin almaları hâlinde arabulucuları eğitebilecekleri kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyeti sırasında tarafların ve arabulucunun edindiği bilgiler gizli tutulmalıdır. Arabuluculuk faaliyeti sırasında taraflarca ileri sürülen belge ve bilgilere, diğer yargı mercileri önünde, örneğin mahkemelerde ya da tahkimde dayanılmaz. Bunun nedeni, arabuluculuk faaliyetine güven sağlanması ve verilen ödünlerin aleyhe kullanılmasının önlenmesidir. Bu belge ve bilgiler, mahkemeler tarafından da istenemeyecektir.

Tasarıda, arabulucunun uyuşmazlığın çözümünde üstlendiği rolün önemi ve arabuluculuk yönteminin güvenilir olmasını sağlamak amacıyla, sadece eğitim almış ve sicile kayıtlı arabulucuların, arabuluculuk yapabilecekleri kabul edilmiştir.

Süreç içerisinde üstlenmiş olduğu görevin özel önemi ve ağırlığı gözetilerek arabulucunun seçimi, nitelikleri, hak ve yükümlülükleri ile ilgili olarak özel hükümler sevk edilmiştir. Aynı amaçla, arabulucuların bir sicile kaydedilmesi, denetlenmesi ve gerektiğinde sicilden silinmesine yer verilmiştir.

Arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşma sağlanması hâlinde, taraflar bir anlaşma belgesi düzenleyebilirler. Taraflar isterse icra mahkemesine başvurarak bu belgeye icra edilebilirlik şerhi verdirebilirler. İcra mahkemesinin böyle bir şerh verebilmesi için, anlaşma suretiyle çözüme kavuşturulan uyuşmazlığın, tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği bir işten kaynaklandığını ve içerik itibarıyla cebri icraya elverişli olduğunu tespit etmesi gerekir. Bu şekilde icra edilebilirlik şerhi verilmiş olan anlaşma belgesi, ilâm niteliğinde belge sayılacaktır.

Uyuşmazlıkların arabuluculuk yoluyla çözümü, ancak zaman içinde genel kabul gören bir alternatif uyuşmazlık çözümü hâline gelebilecektir. Bu sebeple, öncelikle uyuşmazlıkların arabuluculuk yöntemiyle çözüm yolunun topluma tanıtılması ve olumlu yönlerinin anlatılması gerekecektir. Bunun, Adalet Bakanlığı içinde kurulacak Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilmesi doğru bulunmuştur. Başkanlığın, uluslararası alanda toplantılar yapması, uygulamayı izlemesi, gerekli yasal değişiklikleri önermesi, anket ve istatistik çalışması yapması bu açıdan son derece önemlidir.

Arabuluculuğun özendirilmesi için tarafların imzaladıkları anlaşma belgesinin, maktu damga vergisi ve harca tâbi olması kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyetinin düzenle yürütülebilmesi için ayrı bir teşkilâtlanmaya gidilmiş, bu teşkilâtlanma da Adalet Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, arabuluculukla ilgili asıl görevler, Bakanlık Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne bırakılarak, arabuluculuk faaliyetleri için ayrı bir Daire Başkanlığı kurulması öngörülmüştür. Bunun yanında, yürütülecek faaliyete katılım ve objektifliğin sağlanabilmesi amacıyla, farklı kurum ve kuruluşlardan temsilcilerin katılacakları ayrı bir Arabuluculuk Kurulu oluşturulmuştur.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Madde ile, arabuluculuk kurumunun hangi tür uyuşmazlıklarda ve hangi kayıtlı uygulanma alanı bulacağı hüküm altına alınmıştır. Her şeyden önce arabuluculuk kurumunun işlerlik kazanacağı alan, yabancılık unsuru taşıyanlar da dahil olmak üzere, özel hukuk uyuşmazlıklarıdır. Öte yandan, anılan kurum, her tür hukuk uyuşmazlıklarında değil; ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri, yani “sulh olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlıkları” bağlamında uygulanma alanı bulacaktır. Bu durum karşısında, kamu düzenine ilişkin olan ve dolayısıyla tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunmalarına olanak vermeyen hukukî ilişkilerden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözüme kavuşturulmasında, arabuluculuk kurumuna müracaat edilemeyecektir.

Madde 2- Maddede bu Kanunun uygulanması bakımından belirleyici olan kavramlara ve kurumlara yüklenen anlam ve içeriğin ne olduğu açıklanmıştır. Kanunun uygulanması bakımından merkezî bir konumda bulunan “arabuluculuk” kavramına yüklenen anlam ve içerik, “uzlaştırma” kavramından temel farklılıklarına da işaret edilmek suretiyle tespit edilmiştir. Bu tanımlama çerçevesinde arabuluculuk, uyuşmazlık içine düşmüş olan tarafları konuşmak ve müzakerelerde bulunmak amacıyla bir araya getiren, birbirlerini anlamalarını ve bu suretle “kendi çözümlerini kendilerinin üretmelerini sağlamak” için aralarındaki iletişimi kolaylaştıran, uzmanlık eğitimi almış, bağımsız, tarafsız ve objektif bir konumda bulunan üçüncü kişinin katkısı ya da katılımıyla yürütülen, gönüllü olarak işlerlik kazanan bir uyuşmazlık çözme yöntemidir. Bir başka ifade ile, arabulucu, uyuşmazlık hakkında herhangi bir karar veremez, taraflara çözüm önerilerinde bulunamaz. Arabulucu, sadece sistematik bir biçimde iletişim teknikleri uygulamak suretiyle, taraflar arasında iletişimin kurulmasını kolaylaştırır ve diyalog sürecinin işlerlik kazanmasına ve bunun canlı tutulmasına katkı sağlar; taraflara rahat ve özgür bir müzakere ortamı yaratmak suretiyle, sorumlulukları kendilerine ait olmak üzere çözümü kendilerinin bulmasına yardımcı olur. Diğer bir anlatımla arabulucu, uyuşmazlığı bir karar vermek suretiyle çözmeyi değil; ikna ve telkin ile tarafların yeniden müzakerelere girişmelerine ve bir anlaşma sağlamalarına imkân veren bir ortamı oluşturmayı hedefler; haklıyı veya haksızı bulmaya yahut belirlemeye yönelik olarak değil, tarafların her ikisinin de menfaatlerinin en uygun bir şekilde dengelenmesini öngören bir anlaşma zemininin bulunmasına çaba sarfederek uyuşmazlığın çözüme kavuşturulmasını gerçekleştirmeye çalışır.

Arabulucu, tarafların üzerinde anlaşabilecekleri noktaları, ortak paydaları tespit eder ve bu zemin üzerinde mutabakata varmalarına yönelik olarak faaliyet gösterir; taraflara çözüm önerisi geliştirip bunu onlara empoze edemez ve geliştirilen çözüm önerisi üzerinde anlaşmaya varmaları için onları zorlayamaz. Arabuluculuk görüşmelerinde tarafların birbirleri ile iletişim kurmaları ve bunun pekiştirilmesi ile birbirlerine ait menfaatleri ve ortak yönleri daha iyi anlamaları ve somut duruma göre işlerlik kazanabilecek değişik çözüm seçeneklerini genel bir çerçevede üretip, değerlendirmeleri temin edilir. Arabuluculuk sürecinin işleyişinde ve sonucun elde edilmesinde tümüyle taraflar egemendir.

Arabuluculuk tanımlaması çerçevesinde, vurgulanması gereken bir diğer husus ise, taraflardan birisinin, uyuşmazlığın çözümü bağlamında sunmuş olduğu somut bir önerinin arabulucu tarafından karşı tarafa iletilmesinin, arabulucu tarafından çözüm önerisi geliştirilip diğer tarafa empoze edilmesi şeklinde yorumlanamayacağıdır. Yine bu çerçevede son olarak kaydedilmesi gereken diğer bir husus ise, arabuluculuk sürecinin, başından sonuna dek tümüyle ihtiyarî olarak işlerlik kazanan, gönüllü olarak uygulanma alanı bulan bir uyuşmazlık çözme yöntemi olduğudur.

Madde 3- Arabuluculuk yoluyla uyuşmazlık çözme yönteminin en temel ilkeleri, iradî olma ve eşitlik ilkesidir. Bu ilkeler, arabuluculuk yöntemiyle uyuşmazlık çözümünün niteliğinden kaynaklanmaktadır. Devlet yargısı dışında, arabuluculuğa başvurmak, süreci yürütmek ve sonuçlandırmak bakımından gönüllü olmak bu yolun başarısını sağlamaktadır. Ayrıca, taraflar bu yola başvururken ve bu süreci yürütürken, eşit oldukları ve bunu hissettikleri ölçüde sürecin başarılı olması mümkündür.

Birinci fıkrada, arabuluculuk yolunun iradî olması ortaya konulmuştur. Taraflar, öncelikle uyuşmazlığı arabuluculuk yoluyla sonuçlandırma konusunda anlaşmalıdırlar. Tarafların her ikisini veya birini, zorla bu sürecin içine dahil etmek mümkün değildir. Uyuşmazlığın devlet yargısına taşınmadan çözülmesi için, hem kanunî düzenlemelerle hem de uygulamada taraflar teşvik edilebilir, bunu cazip kılabilecek bazı tedbirler alınabilir. Nitekim bu düzenleme içinde de bu yönde bazı hükümlere yer verilmiştir. Ancak, tarafları buna mutlak anlamda zorlamak, bu yolun niteliğine tamamen aykırıdır. Bu yönde teşvik etmekle zorlamak arasındaki sınırın iyi çizilmesi gerekir. Şüphesiz bir uyuşmazlığı inatla sürdürmek veya çözümü zora sokmak için çaba gösteren tarafı engellemekte, tarafların dışında, kamunun da yararı vardır. Nitekim mahkeme önünde yapılan yargılamaalarda da kötü niyetle dava açan ya da dürüstlük kuralına aykırı davranan taraflar için bir takım yaptırımlar öngörülmüştür. Ancak, bu yaptırımın uygulanması tarafları mahkeme dışında çözüme zorlamak sonucu doğuramaz; aksi halde herkesin meşru vasıta ve yollardan hak arama Özgürlüğüne sahip olduğu konusundaki Anayasa hükmüne aykırılık meydana gelir. Gönülsüz ve isteksiz, sırf mecbur olduğu için başlayan böyle bir süreçten başarılı sonuç da elde edilemez. Tarafı zorla masaya getirmek mümkün olsa da zorla masada tutmak ve müzakere zemini yakalamak mümkün değildir. Ayrıca, gönülsüz yapılan bir anlaşma da kalıcı olmayacak, en azından uygulama aşamasında bir çok sorun çıkacaktır. Taraflar, sürecin iradî olması çerçevesinde, arabuluculuk faaliyetinin başlangıcında da sürecin hangi kapsamda ve nasıl yürütüleceğini belirleyebilirler. Arabuluculuk faaliyetinin iradî olmasının gereği olarak, tarafların başladıkları bu süreci devam ettirip ettirmemek konusunda da serbestileri söz konusudur. Taraflar istedikleri zaman bu süreçten çekilebilirler, onların artık bu yolla uyuşmazlığı çözmek istememelerini de kabul etmek gerekir. Bu sürecin nasıl sonuçlandırılacağı da taraflara bağlıdır. Uyuşmazlığı tamamen çözen bir anlaşmaya varılabileceği gibi, kısmen çözüme varılabilir veya farklı bir çözümle de arabuluculuk faaliyeti sonuçlandırılabilir. Yani, süreç her zaman uzlaşma ve anlaşmayla sonuçlandırılmak zorunda değildir. Bu, arabuluculuğun esnek yapısının da bir gereğidir.

Maddenin ikinci fıkrasında ise, arabuluculuk sürecinde tarafların eşitliği vurgulanmıştır. Taraflar, bu uyuşmazlık çözüm yoluna başvururken ve süreç boyunca eşit haklara sahiptir. Eşitlik, hemen her konuda, özellikle de uyuşmazlığın çözümünde öncelikle göz önünde tutulması gereken Anayasal bir ilkedir. Eşitlik hem yargılama yapılarak varılan çözüm yöntemlerinde hem de yargılama yapılmadan varılan çözüm yöntemlerinde ortak bir ilkedir. Ancak, her iki çözüm yönteminde uygulanması ve alanı belirli farklılıklar taşımaktadır. Bu farklılıklar, uyuşmazlık çözüm yönteminin niteliği ve tarafların bu yöntem içindeki konumlarından kaynaklanmaktadır. Kendisini diğer tarafla tam olarak eşit hissetmeyen veya kanunen böyle muamele görmeyen bir tarafın, uzlaşmasından değil, mecburen bir sonuca katlanmasından söz edilebilir. Kanun önünde eşit olma ve uyuşmazlık çözüm sürecinde eşit haklara sahip olma, bir uyuşmazlık hangi yolla çözülsün çözülsün gözetilmesi gereken bir ilkedir. Bu ilke, yargı organları önünde de uyuşmazlıklar çözülürken, adil yargılanma ve hukukî dinlenilme hakkının bir gereğidir. Aynı şekilde, silahların eşitliği ilkesi olarak da ifade edilen, yargılamada tarafların eşit hak ve imkânlarla sahip olması, her zaman göz önünde tutulmalıdır. Benzer bir durum arabuluculuk yoluyla uyuşmazlığın çözümünde de söz konusudur. Taraflardan birini dışlayarak veya ona daha az söz hakkı vererek varılan sonuçta, gerçek bir uzlaşmadan ya da anlaşmadan söz edilemez. Devlet yargısı önünde eşit olan tarafların, iradî olarak başlatıp yürüttükleri arabuluculuk sürecinde de eşit olmaları düşünülemez. Fıkrada bu durum çok açık ve tüm süreci kapsayacak şekilde vurgulanmıştır.

Madde 4- Arabuluculuk konusunda gözetilmesi gereken ilkelerden biri de gizliliktir. Tarafların devlet yargısı dışında, arabuluculuk yoluyla uyuşmazlığı çözmek istemelerinin en önemli sebeplerinden biri, aralarındaki uyuşmazlığın üçüncü kişilerce bilinmesini istememeleridir. Mahkeme önünde yapılan yargılamada, özellikle duruşmaların aleni olması, temelini Anayasada bulan bir kuraldır, gizlilik istisnadır. Gizlilik, bazen tarafların mahkeme dışındaki uyuşmazlık çözüm yoluna başvurmalarındaki en önemli etken olabilir. Önemli ticarî ilişkileri olan iki tarafın, yüksek meblağlara varan bir konuda uyuşmazlık içinde olduklarını üçüncü kişilerin bilmesi, onların piyasadaki itibarlarını ve iş ilişkilerini etkileyebilir ya da iki taraf arasında sır niteliğindeki birtakım hususların kamuoyu önüne çıkması istenmeyebilir. Karşılıklı suçlamalarla yürütülen bir yargılamadan sonra, tarafların tekrar eski ilişkilerini sürdürmeleri mümkün değildir. Bununla birlikte, gizli ve sadece taraflar arasında kalan bir uyuşmazlık çözüm sürecinde, tarafların daha dikkatli davranması, birbirlerine zarar vermek yerine uyuşmazlığı çözmeye odaklanmaları mümkün olacaktır. Bu ise, çözümün daha kolay bulunmasına yardımcı olacağı gibi, duygusal tepkiler yerine, tarafların kendi kontrollerinde mantikî çözüm arayışlarını mümkün kılacak, bundan sonra da ilişkilerin sürdürülmesine katkı sağlayacaktır. Gizlilik, tarafların kendi aralarında söz konusu olduğu gibi, arabulucu bakımından da dikkat edilmesi gereken bir ilkedir. Ancak, her iki yönüyle de gizlilik, tarafların iradelerine bağlıdır. Gizliliğe aykırı davranmanın yaptırımını da ayrıca düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında, gizliliğin arabulucuya ilişkin yönü vurgulanmıştır. Arabulucu, kural olarak kendisine sunulan veya başka türlü elde ettiği bilgi ve belgeleri gizli tutmakla yükümlüdür. Ancak, taraflar, isterlerse bunun aksini kararlaştırabilirler; aksini kararlaştırma açık şekilde olmalı, arabulucu açık bir irade yoksa, yorumla bu sonuca varamamalıdır. Arabulucu, bir yönüyle kendisine başvuru alan uyuşmazlık konusunda tarafların sırdaşındır. Tarafların kendisi ile paylaştığı bu sırları saklamak durumundadır. Bu yönüyle arabulucu, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişilerden biri sayılacaktır ve kanunların Öngördüğü çerçevede bir yargılamada tanıklıktan çekinme ya da kanunî bir zorunluluk olmadıkça sır saklama yükümlülüğü altında olacaktır. Arabulucunun bu yükümlülüğe uymaması durumunda, bu Kanunda belirtilen sicilden silinme veya cezaî yaptırımlara muhatap olma sonucu ile karşılaşması söz konusu olabileceği gibi, tarafların ayrıca arabulucunun hukukî sorumluluğu yoluna gitmesi de mümkündür.

Maddenin ikinci fıkrasında, gizliliğin taraflara ilişkin yönü vurgulanmıştır. Taraflar arabuluculuk faaliyetinin gizliliği konusunda aksini kararlaştırmamışlarsa bu konuda gizliliğe kendileri de uymak zorundadır. Buna rağmen taraflardan biri, kendisi ile ilgili olduğu ölçüde, zorunlu bazı sebeplerle diğer tarafla uyuşmazlığının az çok yansımaları olan hususları açıklamak durumunda kalabilir. Böyle durumlarda, açık ve diğer tarafa zarar veren bir ihlâl olup olmadığı iyi tespit edilmelidir.

Madde 5- Bu hüküm, gizlilikle ilgili maddenin devamı niteliğinde olup, daha özel ve sık karşılaşılabilecek bir durumu açıklığa kavuşturmaktadır. Çözümü için arabuluculuk yoluna başvuru alan bir uyuşmazlık hakkında, daha sonra doğrudan veya dolaylı bir yargılama yapılabilir. Bu durum, tarafların arabuluculuk faaliyeti sonunda anlaşamamalarından kaynaklanabileceği gibi, kısmî bir anlaşma sebebiyle de ortaya çıkabilir veya taraflar bu uyuşmazlık konusunda anlaşmış olabilirler, ancak bu uyuşmazlıkla bağlantılı başka uyuşmazlıklar ortaya çıkabilir.

Arabuluculuk konusundaki temel ilke olan gizlilik, tarafların aralarındaki uyuşmazlığın kendisinin, içeriğinin ve uyuşmazlık içinde kullanılan bilgi ve belgelerin de gizli kalmasını gerektirir. Bu gizliliğin korunacağına olan güven, tarafları arabulucuya başvurma konusunda daha fazla teşvik edecektir. Bu sebeple, maddede, gizlilik ilkesine ilişkin olarak arabuluculuk faaliyeti sırasındaki beyan, bilgi ve belgelerin kullanılmayacağı haller, kapsamı çizilerek belirtilmiş, böylece uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütler engellenmek istenmiştir. Bu madde, gizlilikle ilgili genel hükümden daha özel bir düzenlemeyi içermekte olup, tarafların gizlilik konusunu özel olarak kararlaştırmamış olmaları hâlinde dahi, maddede belirtilen beyan ve belgelere delil olarak dayanmanın ve delil olarak dikkate alınmasının önüne geçmektedir. Şüphesiz tarafların karşılıklı açık iradeleri ile bu beyan ve belgeler delil olarak kullanılabilir.

Maddenin birinci fıkrasında, hangi beyan ve belgelerin, kimler tarafından, hangi kapsamda kullanılmayacağı belirtilmiştir. Söz konusu yasak, arabuluculuk faaliyetinin taraflarını, arabulucuyu, arabuluculuk faaliyetine katılmış olsun olmasın üçüncü kişileri kapsamaktadır. Bu yasak, uyuşmazlıkla ilgili doğrudan veya dolaylı bir yargılama sırasında geçerlidir. Ayrıca, yasağa dört bent hâlinde sayılan beyan ve belgeler dahil olup, bu beyan ve belgeler yargılamada delil olarak kullanılmayacağı gibi, bu konuda tanıklık da yapılamayacaktır. Yargılamanın mahkeme veya tahkim yoluyla yapılmasının bu konuda bir önemi yoktur. Maddenin kapsamına giren beyan ve belgeler şunlardır:

- Tarafların arabuluculukla ilgili daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği gizlilik kapsamındadır. Çünkü, taraflar, aralarındaki uyuşmazlığın daha sonra da olsa alenileşmesini ya da böyle bir yolla çözüm arayışı içinde olduklarının öğrenilmesini istemeyebilirler.

- Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler de yasak kapsamındadır. Çünkü, taraflar daha sonra bu görüş ve tekliflerle bağlı olmayacaklarını bilmenin rahatlığıyla, özgür ve samimi bir ortamda uyuşmazlığı müzakere edip sonuçlandırmaya çalışacaklardır.

- Bu konudaki diğer bir yasak, arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakıa veya iddianın kabulüdür. Yukarıda açıklanan gerekçe yanında, diğer bir gerekçe de, tarafların arabuluculuk görüşmeleri sırasında kabul ettikleri vakıa ve iddialarla bağlı olmama yönündeki istekleridir. Yargılama dışında, özgür bir müzakere ortamında kabul edilen vakıa ve iddialarla bağlı olacağını düşünen taraflar, çok dikkatli davranacaklar, tartışma ve görüşmede istenen samimiyet sağlanamayacaktır. Söylediklerinin daha sonra aleyhlerine kullanılma ihtimali, tarafların açık olmaması sonucunu doğuracaktır. Bu ise, arabuluculukta sağlıklı sonuç almaya engeldir.

- Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler de gizliliğe dahildir. Bu bent, niteliği gereği özel bir öneme sahiptir. Bu bentle, tarafların uyuşmazlık sebebiyle sahip oldukları ve delil olarak kullanılacak tüm belgeler değil, sadece arabuluculuk dolayısıyla hazırladıkları belgeler yasak kapsamında tutulmuştur. Aksi halde, arabuluculuk faaliyeti sonuçsuz kalıp yargı yoluna başvurulduğunda, delil kullanmak, bir sonuca varmak mümkün olamaz. Eğer taraflar arabulucuya başvurmadan önce bazı belge ve bilgilere sahiplerse, arabuluculuk faaliyeti söz konusu olmasa da bu tür belge ve bilgileri kullanabilecek durumdaysalar, sırf arabulucuya başvurmuş ve bu belgeleri orada da kullanmış olmaları, daha sonra yargılamada bu belgelere dayanmalarına engel teşkil etmez. Ancak, bazı belgeler daha önce mevcut olmayıp, sadece arabuluculuk sebebiyle hazırlanmışsa (örneğin, arabuluculuğun başında, tarafların bir takım ikrarları, müzakere sırasında ara sonuç olarak hazırlanan belge ya da tutanaktaki borç ikrarı ya da kusur oranını kabul gibi), bu belgeler daha sonra yargılama aşamasında kullanılmayacaktır.

İkinci fıkrada, tereddütleri gidermek için beyan veya belgenin şeklinin yasak bakımından bir öneme sahip olmadığı, belge veya beyanın şekline bakılmadan yasağın uygulanacağı belirtilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, taraflar dışında, mahkeme, hakem ve idari makamlara yönelik olarak yasağın kapsamı belirtilerek, birinci fıkradaki bilgilerin açıklanmasının bu makamlar tarafından istenemeyeceği vurgulanmıştır. Bu yasağa rağmen, söz konusu beyan veya belgeler, taraflarca veya tarafların bilgisi dışında herhangi bir şekilde delil olarak sunulursa, hükme esas alınamayacaktır. Katı şekilde düzenlenen yasağa, iki temel istisna getirilmiştir. Bunlar, söz konusu bilgilerin kullanılmasının bir kanun hükmü tarafından emredilmesi ya da bunların arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olmasıdır. Ancak, bu istisna da bir kanun hükmünün emri veya arabuluculuk sonunda varılan anlaşmanın icrasının zorunlu kıldığı ölçüde geçerli olacaktır, gereksiz şekilde genişletilemeyecektir.

Dördüncü fıkrada, gizliliğin, amacına uygun olarak, doğrudan veya dolaylı her uyuşmazlık için geçerli olduğuna değinilmiştir. Yasağın geçerli olması için, arabuluculukta söz konusu olan uyuşmazlıkla, daha sonra ortaya çıkan hukuk davaları ve tahkimdeki uyuşmazlık konusunun aynı olması, örtüşmesi şart değildir. Böylece, yasağı dolaylı olarak delme yönünde kötü niyetli davranışların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Beşinci fıkrada, özellikle birinci fıkranın (ç) bendinde dolaylı olarak belirtilen husus, daha net şekilde açıklanmıştır. Birinci fıkrada belirtilen sınırlamalar saklı kalmakla birlikte, bir hukuk davasında veya tahkimde ileri sürülen caiz deliller, sırf arabuluculukta kullanılmış olmaları sebebiyle, kullanılmayacak hale gelmeyecektir. Yukarıda da belirtildiği üzere, arabuluculuk faaliyeti söz konusu olmasaydı dahi, taraflar bir delili ellerinde bulunduruyor veya elde edebiliyor ve aynı zamanda mahkeme veya tahkimdeki yargılamada o uyuşmazlık için caiz delil olarak kullanabiliyorsa, sırf daha önce bir arabuluculuk faaliyetinde kullanılması, delilin geçerliliğini etkilemeyecektir. Bu fıkranın diğer fıkralarla uyumlu şekilde değerlendirilmesi, diğer fıkraları aşan bir yoruma gidilmemesi gereklidir.

Madde 6- Maddede resmî arabuluculuk unvanının hangi şartlarda kullanılabileceği belirtilmiştir. Taraflar, aralarındaki uyuşmazlığı çözmek için üzerinde anlaştıkları bir üçüncü kişiyi arabulucu olarak görevlendirebilirler. Ancak, bu kişiler arızî olarak arabuluculuk faaliyetini yerine getiriyorlarsa, bu unvanı resmî olarak kullanamazlar. Taraflar, eğer güveniyorlar ve uyuşmazlığın çözümünde yardımcı olacağına inanıyorlarsa, sicile kayıtlı olmayan, bu konuda eğitim almamış bir kimse üzerinde de arabulucu olarak anlaşılabilirler. Ancak, arızî olarak ve tarafların isteğine uygun yürütülen bu faaliyet, o kimseye arabulucu sıfatını kazandırmaz ve bu Kanunda belirtilen yetkileri vermez. Sadece o uyuşmazlığa münhasır olarak faaliyette bulunabilir. Böyle bir arabuluculuk faaliyeti, bu Kanunda belirtilen diğer sonuçları da doğurmaz. Bir kimsenin arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı hak ve yetkileri kullanabilmesi için sicile kayıtlı olması gerekir. Ayrıca, arabulucunun sicile kayıtlı arabulucu olduğunun anlaşılabilmesi için arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını da açıkça belirtmesi aranmıştır. Zira, bu sayede arabulucunun faaliyeti takip ve kontrol edilebilecektir. Bu düzenleme ile arabuluculuk faaliyetinin bir güven ve düzen içinde yürütülmesi, karar verici konumda olmasa da çözüme ulaşmada önemli rol oynayan, kendi başlarına çözüm üretemeyen taraflara yardımcı olan ve arabuluculuk kurumunun gelişmesi ve sağlıklı işlemesi bakımından çok önemli olan arabulucuların niteliğinin artırılması sağlanacaktır.

Madde 7- Arabulucu, faaliyeti karşılığında ortaya çıkan masrafları ve ayrıca bu konudaki ücretini isteme hakkına sahiptir. Bunlar için arabulucunun avans istemesi de mümkündür. Maddenin birinci fıkrasında, arabulucunun bu hakkı açıkça belirtilmiştir.

İkinci fıkrada, arabulucunun, hazırlanacak Asgarî Ücret Tarifesine göre ücretinin belirleneceği, ancak bunun aksinin de kararlaştırılabileceği açıklığa kavuşturulmuştur. Bu şekilde, ücretin belirsiz olması ve bu konuda sorunlar çıkması engellenmek istenmiştir. Taraflar, ücret ve avanstan hangi ölçüde sorumlu olacaklarını kendileri de kararlaştırabilirler. Ancak, böyle bir kararlaştırma söz konusu değilse, ücret ve masraflara taraflar eşit şekilde katlanacaktır. Taraflar aksini kararlaştırmamışlarsa, ücret ve masrafa eşit katlanmaları arabuluculuğun amacına da uygundur. Zira, bu uyuşmazlık çözüm yolunda, bir tarafın kazanıp diğer tarafın kaybetmesi değil, her iki tarafın kazançlı çıkması ve ortak menfaatlerini korumaları amaçlanmaktadır.

Arabuluculuk faaliyetinin sağlıklı işlemesini ve arabulucuların sadece görev yaptıkları sorunla ilgilenmelerini sağlamak üzere, arabulucuların bu süreçle ilgili belirli kişileri tavsiye etme veya bu konuda aracılık karşılığında ücret almaları yasaklanmıştır. Bu yasağa aykırı işlemler batıl sayılacaktır.

Madde 8- Maddede, arabuluculuk faaliyetinde özel öneme sahip olan, arabulucunun taraflarla iletişiminin genel çerçevesi düzenlenmiştir. Arabulucu, taraflardan her biri ile ayrı ayrı ya da her ikisiyle birlikte görüşebilir veya iletişim kurabilir. Bu görüşme ve iletişimin birlikte mi ayrı ayrı mı gerçekleşeceği, yürütülen faaliyetin özelliği ve tarafların durumu ile ilgili olacaktır. Sadece görüşme değil, ondan daha geniş olan iletişim kurma ifadesine özellikle yer verilmiştir. Çünkü, sağlıklı iletişim, arabuluculuk yönteminin temelinde yatan anlayışı ifade etmektedir.

Madde 9- Arabulucunun önemli bir yükümlülüğü, tarafsızlık ve işini özenle yapmasıdır. Birinci fıkrada bu durum açıkça belirtilmiştir. Arabuluculuk faaliyeti her iki tarafın güvenini korumayı gerekli kılmaktadır. Bu da ancak, arabulucunun iki tarafa eşit mesafede ve tarafsız kalması ile mümkündür; aksi hâlde, sürecin sağlıklı işlemesi söz konusu olamaz. Ayrıca, uyumsuzluk çözümünde arabulucu görevini özenle yürütmek durumundadır. Taraflar arasındaki iletişimin korunması, uyumsuzluğu çözecek ortamın yaratılması arabulucuya bağlıdır. Bu sebeple, arabulucu, bu özen yükümlülüğünü zedeleyecek, süreci zorlaştıracak tutum ve davranışlardan kaçınmak durumundadır. Arabuluculuk, kişilik özellikleri ve güvenin ön plana çıktığı bir görev olduğu için bizzat yerine getirilmek zorundadır; bu görevin yerine getirilmesi kısmen ya da tamamen bir başka kimseye bırakılamaz.

İkinci fıkrada, güven ortamının ve arabulucunun tarafsızlığının korunabilmesi için, Özel bir vurgulama yapılmıştır. Eğer tarafsızlıktan şüpheyi gerektiren bir durum ortaya çıkarsa, bu şüpheyi gidermek de yine arabulucunun görevi olup, tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Böylece herhangi bir yanlış anlama sebebiyle, sürecin kesilmesinin önüne geçilecek, iletişim korunacaktır. Bu, arabuluculuktaki şeffaflık anlayışının da bir gereğidir. Ancak, taraflar arabulucuya olan güvenlerini koruyorlarsa ve her ikisi de talep ederse, arabulucu görevini sürdürebilir.

Üçüncü fıkrada, ilk iki fıkranın devamı olarak, arabulucunun taraflara eşit davranma yükümlülüğü hüküm altına alınmıştır. Şüphesiz bu, arabuluculuk faaliyetinin doğal bir sonucu, tarafsızlığın ve arabuluculuğa hâkim olan ilkenin de bir gereğidir. Eşit davranma, yargulamadaki anlamıyla eşitlik değildir. Burada, taraflarla iletişimde ve uyumsuzluk çözüm sürecinin gerektirdiği anlamda eşitlik söz konusudur.

Dördüncü fıkrada, arabuluculuğun tarafsız bir şekilde yürütülmesini sağlamak ve ortaya çıkacak sakıncalara engel olmak bakımından daha önce bir uyumsuzlukta arabulucu olarak görev yapan kişilerin, daha sonra aynı uyumsuzlukla ilgili açılan davada ve yargı sürecinde avukat olarak görev üstlenmeleri yasaklanmıştır.

Madde 10- Maddede, arabulucular bakımından reklam yasağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin amacı, bir uyumsuzluğu çözmeye yardımcı olmakta görev alan arabulucuların niteliklerine uygun düşmeyecek şekilde reklam yaparak arabuluculuğun amacı dışında uygulanmasının önüne geçilmesidir. Bu çerçevede arabulucuların iş elde etmek için reklam niteliğindeki her türlü teşebbüs ve hareketleri, özellikle de tabela ve basılı kağıtlarında yanlış anlaşılmaya ve tarafları yanlış yönlendirmeye sevk edecek şekilde unvan ve ibare kullanmaları da yasaklanmıştır. Arabulucular, tabela ve basılı kağıtlarında akademik unvanları ile arabuluculuk unvanını kullanabilirler. Bu düzenleme avukatlık mesleği bakımından reklam yasağına ilişkin düzenlemeye paralel niteliktedir.

Madde 11- Sicile kayıtlı olarak arabuluculuk faaliyetini yürüten ve bu unvanı kullanan arabulucu, yürüttüğü faaliyet konusunda önemli bilgi ve tecrübeye sahiptir. Bu sebeple arabulucu, tarafları faaliyetin başında aydınlatmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük, arabuluculuğun esasları, sürecin işlemesi ve sonuçlarını kapsamaktadır. Faaliyet hakkında yeterince bilgi sahibi olan taraflar, bu süreci daha iyi kavrayacak ve bu faaliyet daha sağlıklı bir şekilde yürütülebilecektir. Arabulucunun, aydınlatma yükümlülüğü, başlangıçta mutlak, ayrıca süreç içinde de gerekli durumlarda, bilgilendirme ve aydınlatma faaliyetinde bulunmalıdır. Özellikle, sürecin aksamaya başladığı anlarda ve durumlarda, bu daha da önemlidir. Zira, arabulucunun en önemli görevi, anlaşma zeminini korumak, tarafları masada tutmaktır.

Madde 12- Madde ile, genel bütçeye gelir kaydedilmek üzere arabuluculardan, sicile kayıtlarında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat alınması öngörülmüştür.

Madde 13- Maddede, arabuluculuk faaliyetinin nasıl başlayacağı düzenlenmiştir. Taraflar, dava açmadan önce veya dava açtıktan sonra anlaşarak doğrudan kendileri bu yola başvurabilirler. Bunun için iki tarafın anlaşmış olmaları gerekli ve yeterlidir. Ayrıca, bir dava açıldıktan sonra mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir. Bir davanın başında veya yargılamanın ilerleyen aşamalarında, taraflar arasındaki uyumsuzluk konuları iyice belirlendikten sonra,

özellikle tarafların çok az konuda uyuşmazlık içinde oldukları ya da belirli bir anlaşma zemini bulunduğu tespit edilirse, mahkemenin, tarafları bu yola teşviki yararlı olacaktır. Hâkimlerin, yargılamanın değişik aşamalarında, uzlaşabilecekleri kanaatine varmaları hâlinde, taraflara bu şansı vermeleri ve teşvik etmeleri doğrudur.

İkinci fıkrada, sürecin iki tarafça ortak bir şekilde başlatılmamış olması ihtimali düzenlenmiştir. İki taraf ortak bir şekilde süreci başlatmamış olabilir; sadece taraflardan birisinin teklifte bulunması söz konusu ise, diğer tarafın bu teklife cevabı beklenecektir. Karşı taraf, teklifin kendisine ulaşmasından itibaren otuz gün içinde olumlu cevap vermezse, teklifi reddetmiş sayılacaktır. Ancak, taraflar anlaşarak bu süreyi kısaltabilecekleri gibi daha da uzatabilirler.

Madde 14- Maddede arabulucunun seçim yöntemi düzenlenmiştir. Taraflar, arabulucunun bir üçüncü kişi ya da kurum tarafından seçimi gibi başka bir usul belirtmemişlerse, arabulucu veya arabulucuları birlikte seçeceklerdir.

Madde 15- Maddede arabuluculuk faaliyetinin nasıl ve hangi usülle yürütüleceği belirtilmiştir. Bu çerçevede, arabulucu kendisi seçildikten sonra, tarafları, mümkün olan en kısa sürede ilk toplantıya davet edecektir.

Arabuluculuk, niteliği gereği esnek bir yapıya sahiptir. Bu sebeple katı ve sıkı kurallara bağlı değildir. Bunun sonucu olarak da taraflar, arabuluculuk faaliyetinin nasıl yürütüleceğini ve izlenecek usulü serbestçe kararlaştırabilirler.

Taraflar, bu faaliyetin nasıl yürütüleceğini önceden veya bu faaliyetin başında kararlaştırmamış olabilirler. Bu durumda arabulucu, öncelikle uyuşmazlığın niteliği ve tarafların bu konudaki isteklerini dikkate alacak, ayrıca, uyuşmazlığın kolay ve çabuk çözümünü sağlayacak bir yol izleyecektir.

Dördüncü fıkrada, arabulucunun hâkim tarafından yapılabilecek işleri yapamaması açıkça düzenlenmiştir. Zira, arabuluculuk yargısal bir faaliyet olmayıp alternatif bir uyuşmazlık çözüm yöntemidir. Uyuşmazlık yargısal bir faaliyetle ve hâkim tarafından çözüldüğünde kullanılacak yetki ile arabuluculukta arabulucunun kullanacağı yetkiler aynı değildir. Arabulucu, uyuşmazlığın çözümünde taraflara yardımcı olan, çözüm ortamını hazırlayan kişi konumundadır; ancak karar veren kişi değildir. Arabulucunun yetkilerinin sınırlarının belirlenmesi bakımından bu açık düzenlemeye yer verilmiştir. Bu çerçevede, hâkimin yargılama faaliyeti ile ilgili yaptığı işlemler, özellikle tahkikat işlemleri, örneğin keşif, bilirkişiye başvurma gibi işlemler arabulucu tarafından yapılamaz. Buna bağlı olarak yargısal yetki kullanılması ve zorlayıcı bir takım işlemler, arabuluculuk faaliyetinde söz konusu olamaz.

Beşinci fıkrada, dava açıldıktan sonra arabulucuya başvurulması hâlinde bunun yargılamaya etkisi düzenlenmiştir. Bu durumda mahkeme yargılamayı üç ay süreyle erteleyecek bu süre içerisinde sonuç elde edilemez ise yine tarafların başvurusu üzerine süre üç ay daha uzatılacaktır. Yani arabulucuya başvurunun belirtilen sürelerle yargılamayı erteleyici bir etkisi olacaktır.

Altıncı fıkrada, arabuluculuk müzakerelerine kural olarak tarafların bizzat katılması düzenlenmiştir. Çünkü arabuluculukta tarafların uyuşmazlığı çözmek konusunda birlikte hareket etmeleri arabulucunun taraflarla diyalog kurması önem taşımaktadır. Kendi uyuşmazlıklarını çözen tarafların bu çözümde yer almaları hem çözümü kolaylaştıracak hem de kalıcı olmasını sağlayacaktır. Ancak, tarafların bunun aksini kararlaştırebilmeleri de mümkün kılınmıştır. Özellikle tarafların uyuşmazlığı arabulucu ile çözmek istemelerine rağmen bir araya gelmelerine psikolojik engeller varsa ya da taraflardan birinin veya ikisinin farklı yerlerde bulunması söz konusu ise kendileri yerine avukatları da arabuluculuk faaliyetinde yer alabilir.

Madde 16- Bir uyuşmazlığın çözümü için, ister yargı yoluna ister yargı dışında bir yola başvurulmuş olsun, bir hak kaybının doğmaması açısından, bunun sürelere etkisi önem taşımaktadır. Bu konudaki tereddüt ve yanlışlıkların önüne geçmek için, arabuluculuk faaliyetinin başlamasının sürelerine etkisi ayrıca düzenlenmiştir. Bu çerçevede dava açılmadan önce veya sonra arabulucuya başvuru konusunda bir ayırım yapılmıştır.

Birinci fıkrada, dava açılmadan önce ve dava açıldıktan sonra arabuluculuk sürecinin hangi andan itibaren başlayacağı açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu yolla arabuluculuk faaliyetinin başlaması ile zamanasını ve arabuluculuğun konusu olan hak ve taleplerin ileri sürülmesine ilişkin süreler hakkındaki tereddütler giderilmeye çalışılmıştır.

İkinci fıkrada, arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen sürenin, uyuşmazlık konusu olan hakka ilişkin zamanasını ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Böylece arabuluculuk faaliyeti sebebiyle geçirilen sürelerin taraflar açısından hak kaybına neden olması önlenmek istenmiştir.

Madde 17- Maddede, arabuluculuk faaliyetinin hangi hallerde sonuçlanmış sayılacağı, bunun şekli ve sonuçları belirtilmiştir.

Birinci fıkrada, dört halde arabuluculuk faaliyetinin sona erdiği kabul edilmektedir. Buna göre, taraflar anlaşmaya varmışlarsa; taraflara danıştıktan sonra, arabulucu bu faaliyet için artık çaba harcamanın gereksiz olduğunu tespit ederse; taraflardan biri, karşı tarafa ya da arabulucuya bu faaliyetten çekildiğini bildirirse veya taraflar bir anlaşma olmaksızın bu süreci sona erdirirlerse, arabuluculuk faaliyeti son bulacaktır.

Arabuluculuk faaliyeti sona erdiğinde, arabulucu bunu bir tutanakla belgelendirecektir. Böylece, arabuluculuk faaliyetinin sona erip ermediği veya ne zaman sona erdiği konusunda bir tereddüt doğmayacaktır. Bu tutanakta, tarafların anlaşmışları ya da anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı belirtilecek; tutanağın altı, arabulucu, taraf veya vekillerince imzalanacaktır. Bu tutanağın asıl fonksiyonu, sürecin sona erdiğini belgelendirmesidir.

Tutanakta yer alacak diğer hususları taraflar serbestçe kararlaştırabilirler. Zira, taraflar, fazla bir ayrıntıya yer vermek istemeyebilirler, faaliyetin gizli kalmasını arzu edebilirler. Ancak taraflar, eğer isterlerse daha ayrıntılı ve içeriğini kendilerinin belirlediği bir tutanak düzenleyebilirler. Arabulucu da, düzenlenecek tutanak, bunun içeriği ve sonuçları hakkında tarafları bilgilendirecektir. Bu sayede, tutanağı nasıl düzenleyecekleri konusunda taraflar daha sağlıklı karar verebileceklerdir.

Dördüncü fıkrada, özellikle daha sonra ortaya çıkacak tereddütlerin giderilmesi ve arabuluculuk faaliyetinin belgelendirilebilmesi için, arabulucuya belge saklama yükümlülüğü yüklenmiştir. Saklanacak belgeler, arabulucuya başvuru bildirimini, arabulucuya tevdi edilen belgelerin asıl veya kopyaları ile faaliyetin sonunda tutulan tutanaktır. Arabulucu, bu belgeleri bir dosya hâlinde beş yıl süre ile saklamalıdır. Bu süre, faaliyet sonunda tutanağın düzenlendiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır.

Madde 18- Maddede, arabuluculuk faaliyetinin sonunda bir anlaşmaya varılması hâlinde, bu anlaşmanın kapsamı, şekli ve sonuçları düzenlenmiştir.

Arabuluculuk faaliyetinin niteliği gereği, anlaşmaya varılması hâlinde de sıkı kurallar konulmamıştır. Anlaşmanın kapsamı ve şekli, taraflarca serbestçe kararlaştırılabilir.

Arabuluculuğun anlaşma ile sonuçlanması hâlinde, faaliyetin sonunda tutulan tutanak bir anlaşma belgesi niteliğindedir. Bu belge, bir önceki maddeye uygun olarak, arabulucu, taraflar veya vekillerince imzalanacaktır.

İkinci fıkrada, anlaşma belgesinin etkisi düzenlenmiştir. Taraflar varılan anlaşmayı mevcut haliyle uygulamak isterlerse arabuluculuk sonunda düzenlenen belge genel hükümlere tâbi olacaktır. Ancak, bu belgeye ilam niteliği kazandırılmak isteniyorsa icra edilebilirlik şerhi verilmesi gerekecektir. İcra edilebilirlik şerhi konusunda görevli merci olarak bu konuda uzman olan icra mahkemesi görevlendirilmiştir. İcra mahkemesinin yetkisi bakımından ise asıl uyuşmazlıktaki yetki kuralları esas alınmıştır.

Üçüncü fıkrada, icra edilebilirlik şerhinin verilmesi konusunda icra mahkemesinin yapacağı işin niteliği ve özelliği belirtilmiştir. İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi bir çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılacaktır. Mahkeme bu konudaki yapacağı incelemede anlaşmanın içeriğinin tarafların üzerinde tasarruf edebileceği bir işlem olup olmadığını ve genel hükümlere göre icraya elverişli bulunup bulunmadığını araştıracaktır. Böylece tarafların arabulucuya başvurulamayacak konularda anlaşma belgesi düzenlemelerinin önüne geçileceği gibi icrası mümkün olmayan bir belgeye de ilam niteliği tanınması engellenmek istenmiştir. Arabuluculuk faaliyetinin kolay ve ucuz bir şekilde yürütülmesi asıldır. Bu sebeple gerek icra edilebilirlik şerhi konusunda icra mahkemesinin vereceği karara karşı başvuru kanun yolunda alınacak harcın gerekse anlaşma belgesinin resmi işlemlerde kullanılması hâlinde alınacak damga vergisinin maktu olması kabul edilmiştir.

Madde 19- Arabuluculuk sicilinin getirilmesiyle hedeflenen amaç, arabuluculuk unvanı ve bu unvandan kaynaklanan yetkilerin kullanımını belli bir düzene bağlamak ve arabulucuların denetlenebilmesini mümkün kılmaktır.

Arabulucular sicilini tutma ve güncelleme görevi Adalet Bakanlığına verilmiştir. Böylece, Türkiye düzeyinde tutulacak tek sicille bütün arabuluculara ilişkin kayıtlar bir arada bulunacaktır. Ayrıca bu sicil ve yine bu maddeye göre çıkarılacak yönetmelikte belirlenecek esaslar çerçevesindeki bilgilerin, internet ortamında genel erişime açık şekilde bulundurulmasıyla da arabulucuların bilgilerine ulaşmak isteyenlere de kolaylık sağlanmış olacaktır.

Madde 20- Maddeyle arabuluculuk yapabilmenin koşulları belirlenmiştir. İkinci fıkranın (d) bendinde arabuluculuk eğitiminin tamamlanması ve Bakanlıkça yapılan sınavda başarılı olunması sicile kayıt şartı olarak düzenlenmektedir. Bunun dışında Türk vatandaşı olmak, dört yıllık lisans eğitimini tamamlamış bulunmak, tam ehliyetli olmak ve arabuluculuğun güven mesleği olması sebebiyle taksirli suçlar dışında sabıka kaydının bulunmaması sicile kayıt şartı olarak kabul edilmiştir.

Madde 21- Maddenin birinci fıkrasında, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydının silinmesi hâli düzenlenmiştir. Buna göre, 20 nci maddede yazılı koşulların tamamını taşımadığı halde, arabulucular siciline kaydedilmiş olan kişinin bu durumunun anlaşılması üzerine, ilgilinin adı sicilden silinecektir. Ayrıca, bir arabulucunun Türk vatandaşlığını kaybetmesi, fiil ehliyetini kaybetmesi veya kısıtlanması hâlinde ya da (ç) bendi kapsamında bir suçtan mahkûm olup mahkûmiyet kararının kesinleşmesi hâlinde sicil kaydı silinecektir.

Maddenin ikinci fıkrasında, kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmediği tespit edilen ve yazılı olarak uyarılmasına rağmen uyarının gereğini yerine getirmeyen arabulucunun adının sicilden silinebileceği düzenlenmiştir. Bu fıkra hükmü özellikle 4, 9, 10 ve 11 inci maddelerdeki yükümlülüklerin yerine getirilmediğinin tespit edilmesi ve aidat ödeme yükümlülüğünün yerine getirilmemesi hâlinde önem kazanmaktadır. Buna göre, arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde, kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeleri gizli tutma yükümlülüğünü yerine getirmemişse, görevini özenle, tarafsız bir biçimde sürdürmemişse, reklam yasağına aykırı davranışlarda bulunmuşsa, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmamışsa veya yıllık aidatını ödememiş ise ve yapılan yazılı uyarıya rağmen bu tür yükümlülüklerini yerine getirmemeyi sürdürmüşse ve özellikle bu tür davranışlar birden çok arabuluculuk faaliyetine ilişkin olarak tespit edilmişse, savunması alındıktan sonra söz konusu fiillerin sabit sayılması hâlinde sicilden silinebilecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, arabulucunun kendi isteğiyle sicilden kaydını sildirmesi; yani, arabuluculuk faaliyetini sürekli olarak terk etmesi düzenlenmiştir. Bu kurala göre, arabulucular sicilinde kayıtlı olan bir kişi, bu faaliyetini her zaman sora erdirebilecektir. Ancak, arabuluculuğu terk eden kimse 17 nci madde gereği saklamakla yükümlü olduğu tutanak ve belgeleri öngörülen süre sonuna kadar muhafaza etmek zorundadır.

Madde 22- Madde ile, arabuluculuk faaliyetinde bulunulabilmesi için en az dört yıllık lisans eğitimini almış olmak öngörülmüştür. Diğer yandan, karşılaştırmalı hukuktaki örneklerde, bu konuda gerekli eğitimin temel hukuk bilgileri yanında iletişim teknikleri, müzakere ve uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve genel psikoloji alanlarını kapsadığı görülmektedir. Bu nedenle dört yıllık lisans eğitiminden sonra bu maddede sayılan konularda teorik ve pratik eğitimin alınması öngörülmüştür. Buna karşın hukuk lisans diplomasına sahip olan kişiler bakımından, temel hukuk bilgilerinin arabuluculuk eğitimi sırasında tekrar edilmesine gerek bulunmamaktadır.

Madde 23- Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşların, eğitim altyapısına ve arzu edilen kaliteye sahip olmalarının sağlanması için, bu kuruluşların Bakanlık iznine tâbi tutulması gereklidir. Bu iznin, en çok üç yıl için verilmesi ve süre sonunda yine Başkanlığa yapılacak başvurunun incelenmesinden sonra, uzatılabilmesi öngörülmüştür. Her bir uzatma da en fazla üç yıl olabilecektir.

Madde 24- Arabuluculuk eğitimi veren kuruluşların aldıkları iznin uzatılmasının hangi süre içinde, nasıl talep edileceği ve ne kadar süreyle uzatılacağı maddede düzenlenmiştir.

Madde 25- Arabuluculuk faaliyetini yürütme yetkisi, arabuluculuk eğitimi veren kuruluşlardan alınan “arabuluculuk yetki belgesi” ile kazanılacak; 19 ve devamı maddelerde düzenlenen, arabulucular siciline ancak bu yetki belgesine sahip olan kişiler kaydedilebilecektir. Arabuluculuğun, bu Kanun anlamında arabuluculuk sayılabilmesi ve Kanundaki sonuçları doğurabilmesi için, listeye kayıtlı olma ve belge alma zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, bu zorunluluk, listeye kayıtlı olmayan kişilerin taraflarca seçilmesi hâlinde, uzlaşma sürecinde yer almalarına engel teşkil etmemektedir.

Madde 26- Bu maddede, eğitim faaliyetlerinin her yıl Ocak ayında Daire Başkanlığına bir rapor hâlinde sunulması öngörülmüştür. Bununla eğitim kuruluşlarının faaliyetlerinin denetlenmesi ve izlenmesi amaçlanmıştır.

Madde 27- Arabuluculuk eğitimi verilebilmesinin Başkanlığın iznine tabi kılınması ve iznin süreye tabi tutulması kuralları ile paralel olarak, eğitim kuruluşlarının Başkanlığa düzenli olarak bilgi vermeleri ve eğitim kuruluşunun yeterliliğini kaybettiğinin tespiti hâlinde verilen iznin iptali öngörülmüştür. Bu düzenlemeyle arabuluculuk eğitimi veren kuruluşların eğitim kalitesinin korunması amaçlanmıştır.

Madde 28- Maddeyle, Kanunda öngörülen görevleri yerine getirmek üzere Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde müstakil olmayacak şekilde Arabuluculuk Daire Başkanlığı kurulmakta, arabuluculuk hizmetlerinin bu Başkanlık tarafından yürütüleceği belirtilmektedir. Söz konusu Başkanlık müstakil olmamakla birlikte; Kanunda ifade edilen ve Daire Başkanlığına verilen görevlerin, kamuoyu ile diğer kurum ve kuruluşlara karşı, konunun muhatabının doğrudan belirlenebilmesini sağlamak ve bu görevlerin aynı Genel Müdürlük bünyesinde bulunan diğer daire başkanlıkları tarafından da yerine getirilmesini önlemek ve yönetimde etkinliği sağlamak amaçlarıyla, görevlendirilen Daire Başkanlığı isimlendirilmiştir. Yine arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel kararları almak üzere bir Arabuluculuk Kurulu oluşturulmaktadır.

Madde 29- Maddede, Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulan Daire Başkanlığı düzenlenmektedir. Arabuluculuk hizmetlerinin yürütülmesinde önemli olan hususlardan birisi de arabulucular ile özellikle arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşların denetlenmesidir. Bu hizmetin yerine getirilmesi amacıyla Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı olarak görev yapacak denetim görevlilerinin istihdam edilmesi öngörülmüş olup bu kapsamda buna ilişkin temel ilkeler tespit edilmiştir. Belirtmek gerekir ki denetim, özellikle arabuluculuğun mahkeme içi gerçekleşen kısmı ile uzlaşma sonucu düzenlenen anlaşma belgesinin icrası bakımından önem kazanmaktadır. Bu anlamda, yargı yetkisinin kullanılması çerçevesinde yürüten işler bakımından denetim elemanlarının yetkileri bulunmamaktadır.

Madde 30- Maddede, Daire Başkanlığının görevleri ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

Madde 31- Maddede, Arabuluculuk Kurulunun oluşumu ile toplantısına ilişkin esas ve usuller düzenlenmektedir. Arabuluculuk Kurulunda yargının farklı alanlarında doğrudan veya dolaylı biçimde görev alan meslek kuruluşları ve kamu kurumlarından temsilci atanması sağlanarak Kanunda öngörülen görevlerin yerine getirilmesinde bir denge kurulmak suretiyle objektifliğin sağlanması amaçlanmıştır.

Madde 32- Maddede, Arabuluculuk Kurulunun görevleri düzenlenmektedir.

Madde 33- Maddede, Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenen gizlilik kuralına aykırılık suç olarak tanımlanmış ve bu suç bir zarar suçu şeklinde düzenlenmiştir. Ayrıca suçun soruşturulması ve kovuşturulması genel hükümlerden farklı olarak şikâyete bağlı kılınmıştır.

Madde 34- Maddede, arabuluculuk yolu ile hukuk uyuşmazlıklarının çözümü sisteminin çalışmasında görev alacak Bakanlık bünyesindeki personel için ihdas edilen kadroların, sistem içindeki ihtiyacı karşılayacak düzenleme yapılmıştır.

Madde 35- Kanunda olabildiğince genel düzenlemeler yapılmış ve sistemin ruhuna uygun bir işleyiş kazanabilmesi için arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarının nitelikleri, denetlenmesi, eğitimin içeriği ve standartları, arabuluculuk sicilinin düzenlenmesi ve arabulucularda aranacak nitelikler, arabulucuların denetlenmesi ve izlenmesi, bu Kanunun hükümleri uygulanmaksızın verilmiş olan arabuluculuk yetki belgelerinin değerlendirilmesine ilişkin esas ve usuller ile Kanunun uygulanmasında gerekli olacak diğer hususların çıkarılacak yönetmeliklerde düzenlenmesi öngörülmüştür.

Geçici Madde 1- Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Daire Başkanlığının kuruluş ve teşkilatlanması tamamlanacaktır.

Kanunun 31 inci maddesinde öngörülen Arabuluculuk Kurulunun oluşmasında temsilci bulundurması gereken kuruluşlar, Kurulun bir an evvel oluşmasını sağlamak üzere, Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde temsilcilerini kendiliklerinden Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğüne bildirmekle görevlendirilmiştir. İlk oluşum sırasında hukuken sicile kayıtlı arabulucu bulunamayacağından ve Arabuluculuk Kuruluna Adalet Bakanı tarafından arabulucu seçmek mümkün olmayacağından, ilk görevlendirmede Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu yerine hangi kurumlar tarafından fazladan görevlendirme yapılacağı da ayrıca düzenlenmiştir. Demokratik katılımın sağlanması amacıyla ve arabulucuların yetişme süresi de göz önünde bulundurulmak suretiyle kurulun oluşumunda geçici hükümlere yer verilmiştir.

Kanunun düzenlemesine göre oluşacak Arabuluculuk Kurulunun teşekkülünde gecikmenin önlenmesi ve sistemin planlı bir şekilde çalışmaya başlayabilmesi amacı ile Kurul, ilk toplantısını kuruluş ve teşkilatlanmasını tamamlamasından itibaren üç ay içinde yapacaktır.

Geçici Madde 2- Değişik kurumlarda arabulucu yetiştirilmesi amacıyla arabuluculuk eğitimi verildiği ve bu eğitim sonucunda arabuluculuk yetki belgesi olarak değerlendirilebilecek değişik isimlerde bir belge düzenlendiği göz önünde tutularak maddede, bu yönde yapılan çalışmalara hukuki sonuç bağlamak amacıyla hükümlere yer verilmiştir. Buna göre bu Kanunun yayımından önceki zaman da dahil olmak üzere, Kanunun yayımı tarihinden itibaren geçecek bir yıllık zaman diliminde alınan ve arabuluculuk yetki belgesi olarak değerlendirilebilecek belgeler, Kurula başvuru hâlinde incelenip, söz konusu belgeye bu Kanun kapsamında hukukî sonuç bağlanma koşulları Kurul tarafından kararlaştırılacaktır.

Geçici Madde 3- Kanunun bütünü ile bir anda işler hale gelmesi mümkün olmayacağından, Kanunda öngörülen yönetmeliklerin, Kurulun ilk toplantısından itibaren üç ay içinde çıkartılması öngörülmüştür.

Madde 36- Yürürlük ve yürütme maddesidir.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu

10.1.2012

Esas No: 1/486

Karar No: 4

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 3/6/2008 tarihinde Başkanlığınıza sunulmuş ve önceki dönemde İctüzüğü'nün 77'nci maddesi uyarınca hükümsüz kalıp 21/10/2011 tarihinde yenilenen 1/486 esas numaralı "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı" Başkanlığınızca, 25/10/2011 tarihinde esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna, tali komisyon olarak da Plan ve Bütçe Komisyonu ile Komisyonumuza havale edilmiştir.

Tasarı, Komisyonumuzun, 5/1/2011 tarihli 24'üncü Yasama Dönemi 2'nci Yasama Yılı 3'üncü toplantısında, Adalet Bakanlığı, Avrupa Birliği ve Maliye Bakanlığı temsilcilerinin de katılımıyla incelenip görüşülmüştür.

Tasarı ile getirilen düzenlemelerle, yabancılık unsuru taşıyanlar dâhil, tarafların üzerinde serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri özel hukuk ilişkilerinden doğan uyuşmazlıklarda, başvurusu ihtiyari olan ve tarafların iradesiyle seçilen "arabulucu" vasıtasıyla uyuşmazlığı çözmelerine olanak sağlayan "arabuluculuk kurumu"nun oluşturulması ve bu suretle mahkemelerin iş yükünün hafifletilmesi amaçlanmıştır. Tasarının genel gerekçesi incelendiğinde, arabuluculuk kurumunun alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri içinde en başarılı ve yaygın olan yöntem olduğu, tarafların anlaşarak seçtikleri üçüncü bir kişi olan arabulucunun karar verici olmaktan ziyade bilimsel yöntemlerle taraflar arasındaki iletişimi ve diyalogu tesis ederek uyuşmazlığın çözümünün gerçekleşmesini hedeflediği; bu bağlamda arabulucunun bağımsız ve tarafsız olması gerektiği belirtilmiştir. Hukuki sürelerle ilişkin olarak, arabuluculuk süresinin, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerinin hesaplanmasında göz önüne alınmayacağı, ayrıca sürecin sağlıklı işlemesi açısından arabuluculuk sürecinde edinilen belge ve bilgilerin diğer yargı mercileri önünde ileri sürülemeyeceği belirtilmiştir. Tasarının gerekçesinde, tarafların kendi iradeleri ile uzlaşarak uyuşmazlığa son vermelerinin, hem adalet sisteminin yükünü azaltacağı hem de toplumsal barışa katkı vereceği ifade edilmiştir. Ayrıca, serbestçe tasarruf edilebilecek özel hukuk alanlarındaki uyuşmazlıkların Tasarının kapsamı dahilinde olduğu ancak kamu düzenini ilgilendiren durumlarda arabuluculuğun söz konusu olmayacağı belirtilmiştir. Ceza yargısı ve idari yargı alanında da alternatif uyuşmazlık çözümleri kabul görse de bu alanlarda ayrı bir kanunla düzenleme yapılması daha uygun görülmüştür. Çeşitli Avrupa Birliği (AB) üye ülkelerinde de böyle bir yol tercih edilmiştir.

AB, 1998 yılından itibaren uyuşmazlıkların genel hukuk yolları dışında anlaşma ve uzlaşma ile çözülmesi yönünde adımlar atmaya, üye ve aday ülkelere bu yönde düzenlemeler yapmaları yolunda çağrı yapmaya başlamıştır. İlk olarak 1999 Tampere AB Zirvesi'nde üye ülkeler mahkeme dışı alternatif yöntemler oluşturmaya çağırılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda 2002 yılında hazırlanan Yeşil Kitap ile

arabuluculuğun temel ilkeleri tespit edilmeye çalışılmış, alternatif çözüm yöntemlerinin fark edilmesi, siyasi olarak teşviki ve yasama sürecinde bu yönde adımlar atılması amaçlanmıştır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi 2004'te çıkardığı bir direktifle, medeni hukuk alanında ve ticari konularda arabuluculuğa ilişkin hükümler benimsemiş, bu süreçte üye ülkeler alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerine ilişkin yasalar çıkarmış ve hayata geçirmişlerdir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sırasında, Hükümet Temsilcisi tarafından, hukuki uyuşmazlıkların nitelik ve nicelik yönünden yargıya oldukça ağır iş yüklediği, doktrin ve uygulamada uyuşmazlıkların yargı dışında çözümünün önem kazandığı ve bunun onarıcı adalet sisteminin bir parçası olduğu, bu kapsamda alternatif çözüm yollarından birisi olan arabuluculuk konusunda dünyada mesafe kaydedildiği ve Avrupa ülkeleriyle birlikte ülkemizde de bu konunun üzerinde çalışıldığı ifade edilmiştir. Arabuluculuğa başvurma ve arabuluculuk sürecinde özgür iradenin esas olduğu ve taraf ya da tarafların arabuluculuk sürecinden vazgeçip genel hukuk yollarına başvurabileceklerini vurgulamıştır. Arabuluculuğa ilişkin Avrupa'daki ve dünyadaki uygulamalar incelendiğinde, kapsamın daha geniş tutulduğu, bazı ülkelerde belirli hallerde arabuluculuğun zorunlu tutulduğu ifade edilmiştir. Arabuluculuk olma kriterleri ve eğitimine dair, dünyada arabuluculuk sistemini uygulayan ülkelerde eğitim süresinin Kanun Tasarısında öngörülene kıyasla daha kısa olduğu belirtilmiş, arabulucunun hukukçu olması gerekip gerekmediğine ilişkin olarak ise dünyada bu konuda genel bir uygulama olmadığı ve ülkelerin buna ilişkin farklı tercihlerde bulunduğu ifade edilmiştir. Arabuluculuk hizmetlerini yürütmek üzere Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulacak Daire Başkanlığına değinilmiş, hazırlanmakta olan "İstanbul Tahkim Merkezi Kanunu Tasarısı"nın yasalaşması durumunda, söz konusu Daire Başkanlığının bu birime derç edilebileceği belirtilmiştir.

Avrupa Birliği Bakanlığı Temsilcisi tarafından, "Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı"nın, 2008 Yılı Türkiye Ulusal Programı'nda çıkarılması taahhüdünde bulunduğumuz kanunlardan biri olduğu, Yargı Reformu Stratejisi, 23. Fasal ve siyasi kriterler bağlamında Tasarının olumlu olarak değerlendirildiği, ayrıca 2008/52/AT sayılı Direktif ile Avrupa Konseyinin konuya ilişkin belgelerine de genel olarak uyum sağladığı belirtilmiştir. Tasarı ile getirilen düzenlemelerin Türkiye'de uzlaşma kültürünün yerleşmesine de katkı sağlayacağı ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmeler sırasında, Komisyon üyelerimiz tarafından aşağıdaki hususlar dile getirilmiştir:

- Arabuluculuk kurumunun hayata geçmesi, çok hukukluluk kaygısı doğurmaktadır. Aile hukuku açısından ciddi sorunlar ve kadınların durumunu geriye götürecek durumlar oluşabilecektir. Kadının medeni hukukta kazandığı hakların geriye gitmesi mümkün olabilecektir. Ayrıca, bölgesel farklılıklardan dolayı bazı bölgelerde arabuluculuk faaliyetlerinin denetlenmesinde sıkıntı oluşabilecektir.

- Yargı sürelerinin uzunluğu ve her uyuşmazlığın yargıya intikali iş yükünü arttırmakta ve bu durum adil yargılanma hakkının ihlaline yol açmaktadır. AİHM bu gerekçe ile Türkiye'yi pek çok kez mahkûm etmiştir. Bu bağlamda arabuluculuk kurumunun kurulması yerinde olacaktır. Ancak, Mahkemenin arabuluculuk süreci sonunda anlaşmaya varıldığında ortaya çıkacak belgeyi onaylamasında harç alınması uygulaması kaldırılmalıdır. Harcı karşılayamayacak insanların durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

- Ülkemizde hali hazırda işleyen resmi olmayan bir arabuluculuk sistemi vardır. Toplum içindeki kanaat önderleri, kaymakam, komutan gibi yetkili kişiler uyuşmazlıklarda taraflar arasında arabuluculuk rolünü yerine getirmektedir. Bu bağlamda arabuluculuk, kültürel bir olgudur. Tasarı, mevcut arabuluculuk kurumunu standardize etmekte ve kriterlerini belirlemektedir. Tasarı ile sadece AB'nin talebi göz önüne alınmamakta; kültür ve geleneklerimizde var olan bu sistem resmileşmektedir.

- Arabulucu olacak kişinin hukuk fakültesi eğitimi almış olması önemlidir. Hukuk fakültesi sadece hukuk alanında bilgi vermez, aynı zamanda prensip ve yürüyüş tarzını anlatan, bakış açısı kazandıran fakültelerdir.

- Ülkemizde genel olarak bir güven sorunu vardır ve belli değerler üzerinde hala uzlaşılammıştır. Bu bağlamda, arabuluculuk kurumunun çok hızlı bir şekilde kurulması istenilen sonuçları vermeyebilir. Yerine, arabuluculuk kurumunun kurulmasında geçiş süreci olmalıdır. Türkiye'de lisans eğitiminde insani ve sosyal bilim alanında verilen dersler çok azdır. Üniversite mezunları; topluma, kültüre ve geleneğe ilişkin yeterince bilgi edinmemektedir. Arabuluculuk eğitimi içindeki hukuk eğitimi bu eksikliği telafi edememektedir. O yüzden arabulucuların hukuk fakültesi mezunu olması olumlu düşünülmektedir. Bunlar arabuluculuk kurumunun kurulmasından sonra sorunlara yol açabilecek ve arabuluculuğa tepki doğurabilecektir. Bu tepki, toplumun meşru kaygısını yansıtacaktır. Ayrıca, geleneklerimizden kaynaklanan nedenlerle, toplumda dezavantajlı konumdaki kişiler arabuluculuk sisteminde mağdur olabilecektir.

- Arabulucu olacak kişilerin sadece hukuk fakültesi mezunları ile sınırlanması doğru değildir. Arabuluculukta esas olan hukuk bilgisi değil, taraflar arasında güven telkinidir. O yüzden hukuk fakültesi mezunları ile sınırlanması yerinde görülmemektedir. İlk başta hukuk fakültesi mezunları ile kısıtlanırsa, başka meslek gruplarının arabuluculuk faaliyetlerine zaman içinde girmesi direnişle karşılaşacaktır. Böyle bir sınırlama kartelleşmeye neden olabilecektir. Yanı sıra, inşaat gibi daha spesifik alanlardaki uyuşmazlıklarda o alanı iyi bilen kişiler başarılı şekilde arabuluculuk yapabilecektir, bu yüzden hukuk fakültesi mezunları ile sınırlamak çok yerinde olmayacaktır.

- Mevcut hukukumuzda mahkemelerde hakimler tarafları sulha davet edebilmektedir. Hakimler, konularından şüphe doğacağı endişesi yüzünden bu konuda çekimser kalmaktadırlar. Hakimlerin sulha davet etme konusunda eğitilmeleri böyle bir yasadan daha öncelikli bir konudur.

- Avrupa Birliği müktesebatı bağlamında, münferit ülkelerin arabuluculuk alanında uygulamaları olsa da, müktesebata şamil bir uygulama olmadığı görülmektedir.

AB Bakanlığı Temsilcisi getirilen görüş ve eleştirilere cevaben, 1999 Tampere AB Zirvesi'nden bu yana arabuluculuk uygulamasının üye devletlerde teşvikine ilişkin güçlü bir irade oluştuğunu, bu irade doğrultusunda, 2008/52/AT sayılı "Hukuki ve Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuğun Belli Yönlerine İlişkin Direktif" in çıkarılmış olduğunu, yargının hızlı işleyişi açısından arabuluculuğun teşvik edildiğini ve sınırlar arası uyuşmazlıklarda ise arabuluculuk kurumunun iç hukuka aktarılmasının üye ülkeler için bağlayıcı hale geldiğini belirterek, bu bağlamda, hem ilerleme raporları hem de Ulusal Program göz önüne alındığında, Avrupa Birliği müktesebatı doğrultusunda Türkiye'nin bu konuda düzenleme yapması gerektiğini ifade etmiştir.

Tasarının tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra Tasarının maddelerine geçilmeyerek, Tasarı üzerindeki görüşmenin tümü üzerindeki görüşmelerle sınırlı tutulması ve Tasarının tümü üzerindeki uygunluk görüşümüzün Esas Komisyona bildirilmesi hususu oylanarak kabul edilmiştir.

Tasarının tümü kabul edilerek muhalefet şerhleri raporumuza eklenmiştir.

Raporumuz, yukarıdaki mülahazalarla esas komisyon olan Adalet Komisyonuna sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan <i>Mehmet Tekelioğlu</i> İzmir	Başkanvekili <i>Cahit Bağcı</i> Çorum	Başkanvekili <i>Umut Oran</i> İstanbul (Muhalifim, muhalefet şerhi ektedir)
Sözcü <i>Ercan Candan</i> Zonguldak Üye <i>Aykan Erdemir</i> Bursa (Muhalifim, muhalefet şerhi ektedir)	Kâtip <i>Ahmet Kenan Tanrikulu</i> İzmir Üye <i>Ali Şahin</i> Gaziantep Üye <i>Yıldırım Mehmet Ramazanoğlu</i> Kahramanmaraş	Üye <i>Nazmi Haluk Özdağ</i> Ankara Üye <i>Ayşe Eser Danişoğlu</i> İstanbul (Muhalifim, muhalefet şerhi ektedir)
Üye <i>Oğuz Oyan</i> İzmir (Muhalifim, muhalefet şerhi ektedir)	Üye <i>Yüksel Özden</i> Muğla Üye <i>Afif Demirkıran</i> Siirt	Üye <i>Lütfü Türkkan</i> Kocaeli Üye <i>Faruk Işık</i> Muş Üye <i>Nazmi Gür</i> Van (Muhalifim)

KARŞI OY YAZISI

1. TASARININ AB MÜKTESEBATINA GÖRE İNCELENMESİ

1999 Tampere AB Zirvesi'nde üye devletler mahkeme dışı alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemleri bulmaya teşvik edilmiştir. Arabuluculuğa ilişkin temel ilkelerin tespit edilmesi bakımından Avrupa Komisyonu, 2002 yılında konuya ilişkin Yeşil Kitap, 2004 yılında ise Avrupa Arabuluculuk kurallarını yayımlanmıştır.

2008/52/AT sayılı Hukuki ve Ticari Uyuşmazlıklarda Arabuluculuğun Belli Yönlerine İlişkin Direktif ile konu düzenlenmiştir. Söz konusu direktif ile arabuluculuk tanımlanmış, arabuluculuk süreci, arabuluculuk eğitimleri ve ilkelerine yer verilmiştir.

Avrupa Konseyi'nin de konuya ilişkin 2008 Ulusal Program'da da atfı yapılan dört tavsiye kararı bulunmaktadır. R(86) 12 Sayılı Tavsiye Kararı arabuluculuk kurumuna neden ihtiyaç duyulduğuna, kurumun kapsamına ve ilkelerine yer vermiştir. R(98) 1 Sayılı Tavsiye Kararı ile Aile Arabuluculuğu (Family Mediation) konusuna yer verilmiş, Aile Arabuluculuğu'nun prensipleri ortaya konmuş ve ülkelere Aile Arabuluculuğu'nu hayata geçirmeleri önerilmiştir. R(99) 19 Sayılı Tavsiye Kararı'nda ceza davalarında Arabuluculuk'a yer verilmiş, temel ilkeler ortaya konmuştur. Son olarak, R(2002) 10 Sayılı Hukuki Konularda Arabuluculuk Kararında ise Arabuluculukla ilgili prensipler ve bu kurumun kamuoyuna anlatılmasına yer verilmiştir.

2. AB MÜKTESEBATI İLE ÇELİŞEN HÜKÜMLER

2004 yılının Temmuz ayında Avrupa Komisyonu'nun girişimleriyle hazırlanan "European Code of Conduct for Mediators" başlıklı düzenlemenin arabulucuların yeterliliğini düzenleyen 1.1 nolu maddesinde arabulucuların arabuluculuğa ilişkin eğitimlerinin düzenli olarak güncellenmesi gerektiği öngörülmüştür. Bu tasarıda ise Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı, arabulucuların eğitimlerinin güncellenmesini öngörmediği için AB uygulamalarıyla uyumsuzluk içermektedir.

Yine "European Code of Conduct for Mediators" başlıklı düzenlemenin arabulucuların atanmasını düzenleyen 1.2 nolu maddesinde arabulucuların taraflara kendi geçmişleri ve deneyimlerine ilişkin bilgileri açıklama zorunluluğu getirmektedir. Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı böyle bir açıklama zorunluluğu öngörmediği için bu yönüyle de tasarı AB uygulamalarıyla uyumsuzluk içermektedir.

3. TASARININ SAKINCALARI

AB Müktesebatı ile varolan çelişkilerin dışında;

a. Bu tür bir düzenlemenin Türkiye gibi yürütmenin yargı ve yüksek yargı üzerinde tam bir tahakküm kurma yolunda olduğu ülkelerde, hukuk devletini yeni tehlikelerle karşı karşıya bırakacağı düşünülmektedir.

b. İktidarın en yetkili ağzından zaman zaman çok hukuklu bir yapının olumluluklarının tartışılmasının önerildiği bir siyasi yapıda böyle bir düzenlemenin çok tehlikeli süreçleri harekete geçirebileceğinin ciddiye alınması gerektiğine inanılmaktadır.

c. Tasarının gerekçesinde arabuluculuk faaliyetinin "alternatif çözüm yöntemlerinden biri" olarak belirtilmektedir. Bu, Anayasanın 9. maddesinin, "Yargı yetkisi, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır" hükmüne aykırılık oluşturur. Arabuluculuk alternatif değil, yardımcı bir nitelikte düşünülebilir. Burada dahi, hukukumuzda yer alan "hakimin tarafları sulha davet etmesi"

uygulamasına işlerlik kazandırılmasının öncelikle düşünülmesi ve yargıçların bu bakımdan cesaretlendirilmesi ve eğitilmesi esas olmalıydı. Hiç olmazsa arabulucuların hukuk fakültesi mezunu olmaları koşulu getirilmeliydi.

d. Medeni hukuka eklenilebilecek "alternatif çözümlerin", Türkiye'nin toplumsal ve siyasi yapısında, şer'î hukuka doğru meyletmesi tehlikesi ciddiye alınmak zorundadır. Tarikatların kendi arabuluculuk düzeneklerini kurması önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Endonezya gibi olumsuz örnekler uyarıcı olmalıdır. İngiltere'nin seçtiği yolun da bu bakımdan Türkiye özelinde çok riskli sonuçları olabilecek ve Türkiye'nin hukuk devleti üst yapısı temelden sarsılabilecektir.

e. Bölgeler arası farklılıklar, geri sosyal dokularda feodal örf ve adetlerin uygulama alanı bulması gibi özellikler nedeniyle, böyle bir uygulama ayrıca farklı hukuk yapılarının bölgelere göre de farklı dağılım alanlarına sahip olabileceği ve üniter yapının buradan da darbe yiyebileceği dikkate alınmamıştır. Diyanet'in başlatmayı planladığı 'mele' uygulaması göz önüne alındığında bu kaygının ne kadar yerinde olduğu anlaşılacaktır.

f. Uygulama özellikle kadınların medeni hakları aleyhine yeni tahribatları/gerilemeleri gündeme getirip pekiştirebilecektir. Medeni hukuk dışı fiili uygulamalara bir anlamda meşruiyet kazandırabilecek, kadını ikinci sınıf bir statüye daha fazla itebilecektir.

g. Adalet Bakanlığına, yargı üzerinde esasen varolan müdahaleci tutumunu daha da derinleştirecek imkânlar sunulmaktadır. Bakanlığın bir Daire Başkanlığı arabuluculuk düzeneğini çekip çevirecek yetkilerle donatılmaktadır. Tasarıyla oluşturulan Kurul'un bileşimi ve Kurul'un çalışma usul ve esasları da Adalet Bakanlığı'nın kontrolü altında tasarlanmaktadır.

h. Böyle bir arabuluculuk düzeneğinin bir şirketleşme modeline evrilmesi önünde hiçbir engel bulunmamaktadır. Şirketleşme mafyalaşma modeliyle de birlikte gidebilecektir. Avukatların arabuluculuk şirketlerinin elemanları olarak tarafların vekaletini üstlenmeleri gibi çarpıklıklar sisteme girebilecektir. Bu tür savrulmalara yol açabilecek boşluklar bilerek mi bırakılmıştır sorusu haklı olarak akla gelmektedir.

i. Kanun ile ilgili temel endişe, bölgeler arası farklılıklardan kaynaklanarak üniter devletin mahkemelerini ikame etmesi, hukuk eğitimi almayanların arabuluculuk faaliyetleri yaparak hak kayıplarına neden olabileceği noktasındadır.

4. SONUÇ

Sonuç olarak; nedenle tasarının diğer maddelerine ilişkin yukarıda yapılan eleştiriler doğrultusunda komisyonun çoğunluk görüşüne katılmamız mümkün olmamıştır.

Genel Kurulun bilgisine saygı ile sunulur.

09 Ocak 2012

Umut Oran
İstanbul

Oğuz Oyan
İzmir

Aykan Erdemir
Bursa

Ayşe Eser Danışoğlu
İstanbul

Alt Komisyon Raporu

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

“Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı (1/486)”, 25/10/2011 tarihinde esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna ve tali komisyon olarak da Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir. Tasarı, Adalet Komisyonu’nun 4/1/2012 tarihli ve 4 numaralı toplantısında Adalet Komisyonu Başkanı Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya Başkanlığında Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu temsilcileri ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süha Tanrıver’ in katılımı ile görüşülmüştür. Tasarı detaylı incelenbilmesi amacıyla yedi üyeden müteşekkil Alt Komisyona havale edilmiştir. Avrupa Birliği Uyum Komisyonu’nun 10/1/2012 tarihli ve 4 sayılı Raporu, Adalet Komisyonu’na ulaştırılmıştır.

Tasarı, Alt Komisyonumuzun 16/1/2012, 18/1/2012 ve 13/3/2012 tarihli toplantılarında görüşülmüştür. Toplantılara Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu temsilcileri ile Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez ve Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Murat Atalı katılmıştır.

Yapılan görüşmelerde aşağıdaki düşünceler ifade edilmiştir.

Tasarı ile getirilen arabuluculuk müessesesi esasen Anayasanın 9’uncu maddesine aykırıdır. Şöyle ki, anılan maddede yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı hükme bağlanmıştır. Ancak arabuluculuk müessesesiyle tarafsız ve bağımsız mahkemelerin dışında yeni bir yargılama yöntemi belirlenmektedir. Bu nedenle Tasarının İchtüzüğü’nün 38’inci maddesi uyarınca reddi gerekir.

Tasarıda arabuluculuğa elverişli olan uyuşmazlıklar belirlenirken tek kıtas, “ tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuk uyuşmazlıkları” olarak belirlenmiştir. Ancak bu kıtas yeterince açık değildir. İş hukukundan ve aile hukukundan kaynaklanan bazı konular arabuluculuk müessesesinin yapısıyla bağdaşmamasına rağmen, bu kapsamda değerlendirilebilecek ve ilgilinin aleyhine sonuçların doğmasına neden olunabilecektir. Bu nedenle hangi konuların arabuluculuğa elverişli olduğu, sayma yoluyla tüketilmelidir. Hal böyleyken taraflardan birinin güçsüz konumda olması nedeniyle esasen korunması gerekenlere ilişkin uyuşmazlıklar veya irade fesadı söz konusu olduğunda, neticenin ne olacağına ilişkin Tasarıda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu eksikliklerin giderilmesi gerekir.

Tasarıda Arabuluculuk Kurulu, Adalet Bakanlığı güdümünde teşekkül ettirilmektedir. Kurulun yapısında bu çekinceleri giderici değişiklikler yapılması ve özerkliğin sağlanması gerekir.

Her ne kadar Tasarıya ilişkin olarak yukarıda belirtilen eleştiriler yöneltilmişse de, aşağıdaki açıklamalar dikkate alındığında eleştirilerin karşılandığı görülecektir.

Arabuluculuk, tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin sürece katılımıyla taraflarca iradi olarak yürütülen ve tarafların çözümlerini kendilerinin üretmelerini sağlayan bir müessesedir. Bu bağlamda arabuluculuk müessesesi bağımsız mahkemelere ait olan yargı yetkisinin devri niteliği arz etmez. Zira arabuluculuk, yargı yetkisi veya yargı sistemi ile rekabet halinde olmadığı gibi yargı yoluna başvuru hakkını da ortadan kaldırmaz. İradi olması nedeniyledir ki, taraflar arzu ettikleri zaman arabuluculuk sürecini sonlandırarak, uyuşmazlığı mahkemelere taşıyabilmektedirler. Bir diğer ifadeyle arabuluculuk müessesesi ile yargı yoluna başvuru yolu kapatılmaksızın ve diğer çözüm yolları dışlanmaksızın, yardımcı çözüm yolu geliştirilmektedir. Netice olarak bu noktada şu söylenebilir: Arabuluculuk müessesesi uyuşmazlıkların çözümünde tamamlayıcı bir işleve sahip olup, uyuşmazlıkların daha büyük adli uyuşmazlıklar haline gelmeden önce çözümünü amaçlar ve bu nedenle de bir yargılama faaliyeti olarak kabul edilemez.

Arabuluculuk müessesesi uyuşmazlıkların daha büyük adli uyuşmazlıklar haline gelmeden önce çözümünü amaçladığından ve iradilik esasına dayandığından, dostane bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkar. Günümüzde uyuşmazlıkların en kolay ve hızlı şekilde çözümü amacına yönelik bu tür çözüm yollarına birçok alanda yer verildiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi dahi taraflara davanın dostane çözüm ile sonuçlandırılması yetkisi vermektedir. (AİHS m. 39)

Arabuluculuğun; zamandan ve masraftan tasarruf sağlama, taraflara kendilerini daha iyi ifade edebilme imkânı sağlama, süreci tamamen tarafların kontrolüne bırakması ve mahkemelerin iş yükünü azaltması gibi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, uyuşmazlıkların makul sürede ve kişilerin adalet duygusuna hitap edecek şekilde çözümlenmesini sağlayacağı aşikârdır. Uyuşmazlıkların mahkemeler önünde çözümlenmesinde taraflar açısından öngörülemez sonuçlar doğabilmekteyken, arabuluculukta sonuçlar tamamen öngörülebilirdir. Bu nedenle de dostane/barışçıl bir çözüm yöntemidir.

Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuk uyuşmazlıkları kavramının belirgin olmadığı belirtilmişse de bu kavram, tarafların sulh olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlıklarını ifade etmektedir. Kaldı ki, bu kavram sadece bu Tasarıda benimsenmemektedir. Benzer kavrama Türk Ceza Kanununun “Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası” başlıklı 26’ncı maddesinde de yer verilmiştir. Buna göre kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez. Hele hele ceza hukukunun genel ilkeleri göz önünde bulundurulduğunda bu kavrama yer verilmişken, Tasarıda benzer kavrama yer verilmesinde herhangi bir sorun görülmemektedir. Kavram, hukukta tereddüde yer vermeyecek şekilde açıklığa kavuşmuştur.

İrade fesadı söz konusu olduğunda, gerek icra edilebilirlik şerhi verilmesi sürecinde gerekse genel hükümler çerçevesinde bu iddianın ileri sürülmesi mümkündür. Bu noktada belirtildiği gibi bir olumsuzluk söz konusu değildir.

Tasarının maddeleri üzerinde yapılan değişiklikler aşağıda açıklanmıştır.

Tasarının birinci bölüm başlığı, bölümde yer alan maddelerde yapılan değişikliklerle paralellik sağlanması amacıyla “Amaç, Kapsam ve Tanımlar” şeklinde değiştirilmiştir.

Kanun yapım tekniği açısından madde sıralaması, düzenlemenin niteliğine ve ihtiyaca göre sırasıyla amaç, kapsam, dayanak, tanımlar, teşkilat, organlar, nitelikler, görev, yetki ve sorumluluklar, cezai hükümler, düzenleyici işlemlere ilişkin hüküm, değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler, geçici hükümler

ile yürürlük ve yürütme maddeleri ve varsa düzenlemelerin ekleri şeklinde yapılır. Bu bağlamda Tasarı ile öngörülen düzenlemenin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, Tasarının 1'inci maddesinin başlığının amaç ve kapsam şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür. Maddenin birinci fıkrasında Tasarının amacının hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemek olduğu ve ikinci fıkrada da yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde arabuluculuğa gidilebileceği düzenlenmektedir. Bununla birlikte arabuluculuk sırasında yapılan müzakereler, tarafların herhangi bir korku veya baskı altında kalmaması ve tarafların eşitliği prensibine dayanır. Arabuluculuk, tarafların kendilerini güvende hissedecekleri bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yapılan araştırmalarda aile içi şiddet olaylarının varlığı, taraflardan birinin diğerini tehdit etmesi veya benzeri nedenlerin varlığı halinde, tarafların kendilerini güvende hissedemeyeceklerini ve eşitlik prensibinin hayata geçemeyeceğini göstermektedir. Bu nedenle aile içi şiddet iddiası içeren uyuşmazlıkların arabuluculuğa uygun olmadığı düşünülmektedir. Tasarının 1'inci maddesi, belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 2'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 3'üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 4'üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda hangi delillerin caiz deliller olduğu hükme bağlanmıştır. Buna göre caiz delillerden maksat, hukuka uygun olarak elde edilmiş deliller ve Hukuk Muhakemeleri Kanununun belirli delillerle ispatı emrettiği hususlara -istisnalar saklı kalmak kaydıyla- ilişkin delillerdir (HMK m.189/2 ve 189/3). Tasarının 5'inci maddesinde belirtilen caiz delillerden maksat, birinci fıkrada belirtilen durumlar saklı kalmak üzere, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 189'uncü maddesinde belirtilen nitelikleri haiz delillerdir. Anılan deliller sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmeyecektir. Uygulamada caiz delil kavramının herhangi bir duraksamaya meydan vermesini engellemek amacıyla Tasarının 5'inci maddesinin beşinci fıkrasında geçen "ileri sürülen caiz deliller" ibaresi "ileri sürülebilen deliller" şeklinde değiştirilmiştir. Tasarının 5'inci maddesi, yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 6'ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 7'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Avukatlığın amacı; hukuki ilişkilerin düzenlenmesini, her türlü hukuki sorun ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır. (Avukatlık Kanunu m. 2) Açıkça yetki verilmediği durumlarda vekil; alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramamaktadır. (HMK m.74) Esasen taraflar, arabuluculuk sürecine bizzat katılıp takip edebileceği gibi, süreci vekil (avukat) aracılığıyla da takip edebilmesi işin doğasında vardır. Avukatlığın amacının hukuki sorun ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesine yardımcı olması da bu hususa işaret eder. Kaldı ki, taraflar açıkça yetki vermek suretiyle alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına vekilleri aracılığıyla da katılabilir veya takip edebilirler. Esasen bu hususta

herhangi bir şüphe olmaması gerekir. Ancak herhangi bir duraksamaya mahal verilmemesi açısından Avukatlık Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanununun vekil(avukat) aracılığıyla temsil edilebilme konusunda tanıdığı yetkilerinin arabuluculuk sürecinde de kullanılabilmesi hususuna açıklık getirilmesi uygun görülmüştür. Tasarının 8'inci maddesi, belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 9'uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 10'uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 11'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 12'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 13'üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 14'üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde, yargılamanın mahkemece üç ay süre ile ertelenmesi ve tarafların birlikte başvurusu üzerine bu sürenin üç ay daha uzatılabilmesi usul ekonomisi açısından sakıncalar doğurabilecek niteliktedir. Şöyle ki, davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda her hâl ve şartta, somut durumun gereklerine bakılmaksızın davanın üç ay süreyle ertelenmesi ve tarafların birlikte talepte bulunması üzerine sürenin üç ay uzatılması yargılamanın gereksiz yere uzamasına neden olur. Bu nedenle mahkeme tarafından somut durumun koşulları göz önünde bulundurularak üç aya kadar erteleme ve başvuruda bulunulması durumunda üç aya kadar uzatılabilme noktasında, davaya bakan mahkemeye bir takdir hakkı tanınması gerekir. Avukatlık Kanununun (m.2) ve Hukuk Muhakemeleri Kanununun vekil(avukat) aracılığıyla temsil edilebilme (m.74) konusunda tanıdığı yetkilerinin arabuluculuk müzakerelerinde de kullanılabilmesi hususuna açıklık getirilmesi gerekir. Ayrıca taraflarca belirlenecek arabuluculuk usulünün emredici hukuk kurallarına aykırı olmayacağı açıklığa kavuşturulmalıdır. Tasarının 15'inci maddesi, belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 16'ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Arbuluculuk faaliyeti belli durumlarda sona erer. Arabuluculuğa ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri -aile içi şiddet iddiası içeren uyuşmazlıklar hariç- özel hukuka tabi iş ve işlemler hakkında gidilebildiğine göre, arabuluculuğa elverişli olmayan bir iş veya işlemten ötürü arabuluculuğa gidildiğinin anlaşılması üzerine süreç sona erdirilmelidir. Arabuluculuk sürecinde uyuşmazlığa konu iş veya işlemlerin suç kaynaklı olduğunun tespit edilmesi durumunda arabuluculuğa son verilmesi gerekir. Bununla birlikte 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 ve devamı maddeleri uyarınca belli suçlar hakkında taraflar, uzlaşmaya gidebilirler. 253 üncü maddenin ondokuzuncu fıkrasındaki "Uzlaşmanın sağlanması halinde soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat etmiş sayılır." hükmü nedeniyle, tarafların uzlaşmama nedeniyle tazminat davası açabilecekleri aşıkârdır. Bu nedenle ileride söz konusu olabilecek muhtemel tazminat uyuşmazlıklarının çözümü amacıyla arabulucuya başvurabilmeleri açısından taraflara şans verilmesi uygun olacaktır. Kaldı ki, hukuk düzenin çelişmezliği de bu sonucu gerektirir. Bu nedenle uzlaşma kapsamındaki suçlardan kaynaklı iş veya işlemlere ilişkin taleplerde arabuluculuğa devam edilmesi gerekir. Tasarının 17'nci maddesi, belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulabilir. Arabuluculuk sonucunda varılan anlaşma, icra edilebilirlik şerhi verildiği takdirde ilâm niteliğinde belge sayılmaktadır. Bu noktada dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulması durumunda icra edilebilirlik şerhinin verilmesi, asıl uyuşmazlık hakkındaki yetki kurallarına göre yetkisi belirlenecek olan icra mahkemesinden talep edilebilmelidir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise icra edilebilirlik şerhinin verilmesi, usul ekonomisi ve mahkemenin derdest dosya hakkında karar verebilmesinin sağlanması amacıyla davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilmelidir. Diğer taraftan çekişmesiz yargı işlerinde niteliğine uygun düştüğü ölçüde, basit yargılama usulü uygulanır ve aksine hüküm bulunmadıkça resen araştırma ilkesi geçerlidir (HMK m.385). Arabuluculuk sonunda varılan anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi de bir çekişmesiz yargı işi olduğundan mahkeme buna ilişkin inceleme yaparken çekişmesiz yargı işlerinde izlenen yargılama usulünü tatbik edecektir. Kural olarak çekişmesiz yargı işlerinde resen araştırma ilkesi geçerli olduğundan, mahkeme gerekli değilse dosya üzerinden karar verebilmelidir. Tasarının 18’inci maddesi belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklikler doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 19’uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Arabuluculuk müessesesi, yargılama faaliyeti olmamakla birlikte müessesesinin etkin bir şekilde işletilebilmesini sağlamak amacıyla arabulucuların hukuk eğitimi almış olmaları ve belli bir süre tecrübe edinmiş olmaları uygun görülmüştür. Bu nedenle arabuluculuk siciline kaydedilecek kişilerin hukuk fakültesinden mezun olması ve kayıt başvurusunun yapıldığı tarih itibarıyla en az beş yıl mesleğinde kıdeme sahip olması gerekliliği ortaya konulmuştur. Tasarının 20’nci maddesi, belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 21’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının altıncı bölüm başlığı, bölümde yer alan maddelerde yapılan değişiklikle paralellik sağlanması amacıyla “Arabuluculuk Eğitimi ve Eğitim Kuruluşları” şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 22’nci maddesi, Tasarının 20’nci maddesinde yapılan değişiklikle uyum sağlanması amacıyla değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 23’üncü maddesi, arabuluculuk eğitiminin bünyesinde hukuk fakültesi bulunan üniversitelerde hukuk fakültesi ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilmesini ve eğitim veren kuruluşların mahiyeti gereği izin verme yetkisinin Bakanlığa tanınmasını teminen değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 24’üncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 25’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 26’ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 27’nci maddesi, Tasarının 23 üncü maddesinde yapılan değişiklik ile uyum sağlanması ve denetimin izin veren makam tarafından yapılmasının sağlanması amacıyla değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 28’inci maddesi, hükümde mükerrerliği önlemek amacıyla değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

2/11/2011 tarihli ve 28103 sayılı (mükerrer) Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 666 sayılı Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamede Adalet Uzmanı kadroları

ihdas edilmiştir. Tasarıda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla Daire Başkanlığı bünyesinde ihtiyaç duyulan personel, bu kadrolardan tedarik edilebilir. Bu nedenle denetim görevlisi ve diğer uzman personel kadroların tahsis edileceğine dair hükme gerek görülmemiştir. Tasarının 29’uncu maddesi belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Arabuluculuk eğitimi verilecek kurumlara izin verme yetkisi Adalet Bakanlığına verildiğinden, izin verme yetkisinin Daire Başkanlığının görev ve yetki alanından çıkarılması gerekir. Daire Başkanlığının ihtiyaç duyduğu personel ise yukarıda belirtilen 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ihdas edilen Adalet Uzmanı kadrolarından tedarik edilebilecektir. Tasarının 12’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, tahsil edilecek giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilmesine rağmen genel bütçeye kaydedilecek ödemelerin tahsilinde Daire Başkanlığına yetki verilmesi, bütçeleme ilkelerine uygun düşmemektir. Tasarının 30’uncu maddesi belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 31’inci maddesi, esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarının en üst kuruluşu olarak görev yapan Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonunun temsilci göndermesini ve başka yerden katılacak Kurul üyelerinin yol giderleri ve benzeri masraflarının Harçlar Kanunu uyarınca Bakanlıkça karşılanmasını teminen değiştirilmiştir. Tasarının 31’inci maddesi, yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 32’nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Suçun işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir. Ancak haklı ve suçun ağırlığıyla orantılı bir yaptırım ile suç işleyen kişinin fiilinden pişmanlık duyması sağlanabilir. Bu bağlamda gizliliği ihlal fiilinin ağırlığı göz önünde bulundurulduğunda cezada adaletin ve orantının sağlanması amacıyla cezanın üst sınırının altı aya indirilmesi uygun görülmüştür. Tasarının 33’üncü maddesi, belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 34’üncü maddesine bağlı listelerde ihdas edilen kadrolarda ve sınıflarda değişiklik yapılmış ve madde kabul edilmiştir.

Arabuluculuk eğitiminin bünyesinde hukuk fakültesi bulunan üniversitelerin hukuk fakülteleri ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilmesi nedeniyle Tasarının 23’üncü maddesi ile arabuluculuk eğitiminin süresi, niteliği esas alınmak suretiyle yönetmelikte belirlenmesi nedeniyle Tasarının 20’nci maddesinde yapılan değişikliklerle uyum sağlanması ve diğer taraftan da önceden alınmış arabuluculuk belgelerinin geçerli olmaması uygun görüldüğünden Tasarının 35’inci maddesi değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının geçici 1’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Arabuluculuk belgeleri ancak yetkili kuruluşlar tarafından verilebilecektir. Bu nedenle Tasarı hükümleri uygulanmaksızın alınmış olan arabuluculuk belgeleri geçerli olmayacaktır. Dolayısıyla önceden alınmış olan arabuluculuk belgelerinin geçerliğine ilişkin intikal hükümleri ihtiva eden geçici 2’nci maddenin metinden çıkarılmış ve diğer geçici madde buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının geçici 3’üncü maddesi, yapılan teselsül nedeniyle geçici 2’nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 36'ncı maddesinin birinci fıkrası, yürürlük ve yürütme maddelerinin ayrı maddeler olarak düzenlenmesi gerektiğinden Tasarının 36'ncı maddesi olarak kabul edilmiştir.

Tasarının 36'ncı maddesinin ikinci fıkrası, yürürlük ve yürütme maddelerinin ayrı maddeler olarak düzenlenmesi gerektiğinden Tasarının 37'nci maddesi olarak kabul edilmiştir.

Tasarının maddeleri görüşmeler sırasında redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Komisyon Başkanlığına saygı ile arz olunur.

28/3/2012

Alt Komisyon Başkanı

Yılmaz Tunç

Bartın

Üye

Mevlüt Akgün

Karaman

Üye

Hakan Çavuşoğlu

Bursa

Üye

Ramazan Can

Kırıkkale

Üye

Dilek Akagün Yılmaz

Uşak

(Muhalefet şerhim vardır)

Üye

Murat Başesgioğlu

İstanbul

(Muhalefet şerhim vardır)

Üye

Turgut Dibek

Kırklareli

(Muhalefet şerhimiz vardır)

MUHALEFET ŞERHİ

Arabuluculuk kanun tasarısı yargının yükünü azaltmak, yargıyı hızlandırmak gibi görünürde kulağa hoş gelen gerekçelerle gündeme getirilmiştir. Ancak tasarı bu haliyle bağımsız ve tarafsız mahkemelere alternatif ve doğrudan iktidara bağımlı bir yargı sisteminin oluşmasına yol açabilir.

Tasarı gerekçesinde pek çok Avrupa ülkesinde arabuluculuk yönteminin kullanılan bir yöntem olduğu belirtildiği gibi, yapılan yurtdışı ziyaretlerinde de bu sistemin 2000 li yıllardan itibaren bazı Avrupa ülkelerinde uygulanmaya başlandığı gözlenmiştir. Ancak her toplumun kendine özgü duyarlılıkları ve yaşadığı toplumsal sorunlar nedeniyle arabuluculuk sisteminin her toplumda iyi sonuçlar vereceği anlamı çıkarılmamalıdır.

Siyasi iktidar gerçekten yargıyı hızlandırmak ve yargının yükünü azaltmak istiyorsa öncelikle nitelikli, iyi eğitim almış yargıç sayısını çoğaltmalı, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamalıdır.

Üstelik halen hukukumuzda varolan Avukatlık Yasası m.35 de belirtilen uzlaşma hükümleri ve HMK da yer alan sulh ve tahkim usulünün yargıçlar ve barolar denetiminde geliştirilmesi mümkünken ayrıca bir arabuluculuk sisteminin oluşturulması hatalı bir girişimdir.

Öncelikle bu tasarı Anayasa m.9 da belirtilen “Yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır” hükmüne aykırıdır. Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan bağımsız mahkemeler yerine, arabulucuların vatandaşların arasındaki sorunları çözme konusunda yetkili kınılması, mahkemeler ve hukuk sisteminin dışlanması yol açabilecektir. Çok hukukluluğu savunan kişiler ya da etnik temelde kendi mahkemelerinde yargılama yapmayı isteyen kişiler açısından arabuluculuk sistemi rahatlıkla kullanılabilir bir yöntem olacaktır.

Her ne kadar tasarı m. 15/4 bendinde hakim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz dense de, arabulucu uyumsuzluğun niteliğini, tarafların isteklerini ve uyumsuzluğun hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları gözönüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür denmektedir. Yine aynı maddede taraflar arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler denmekte iken verdiğimiz önerge ile “emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak” kaydıyla ibaresi eklenmiştir. Ancak tüm düzenlemeden de görüleceği üzere arabuluculuk tarafların belirlediği usul çerçevesinde yapılan yargısal bir faaliyettir.

Tasarının 1. maddesinde tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyumsuzluklarında arabuluculuğa başvurulabileceği öngörülmektedir. Bu durumda özellikle kadınlar koca, baba, ağa baskısıyla bir arabulucuya yönlendirilebilir, gizlilik içinde yapılan arabuluculuk çalışması sonucunda çocuğunun velayeti, görüşme hakkı, tazminat ve evlilik içi mal paylaşımına ilişkin konulardan vazgeçtiğine ilişkin bir tutanak imzalatılabilir ve bu imzalanan tutanak hakim denetimine de tabi olmadığında çok ciddi hak kayıplarına yol açılabilir. Yine ekonomik yönden güçsüz olan işçiler açısından da manevi baskı ile arabulucuya başvuruya zorlama ve bu nedenle de hak kayıpları sözkonusu olabilir.

Bu nedenlerle 1. maddede arabuluculuk faaliyetlerinin kamu düzenine ilişkin hukuki ilişkilerde ve 4721 s. Türk Medeni Kanunu ve 4857 s. İş Kanunu kapsamına giren uyumsuzluklarda uygulanmamasına yönelik verdiğimiz önerge reddedilmiştir.

Tasarı m.4 uyarınca arabulucu, tarafların istedikleri usule göre aleniyet ilkesine aykırı olarak gizlilik içinde işlemleri yürütür.Bu durumda ise taraflar mahalle baskısı altında tarikat ve töre kurallarına göre uyuşmazlıklarının çözümlenmesini istediklerinde bu da mümkün demektir. İşte bu alternatif kadı sistemini karşımıza çıkartabilir. Bu nedenle gizlilik kuralının tasarıdan çıkartılması ve aynen HMK de düzenlenen sulh anlaşmasında olduğu gibi arabuluculuk görüşmelerinde yapılan ikrarın tarafları bağlamayacağı yönünde düzenleme yapılması önerimiz reddedilmiştir.

Tasarının 5. maddesinde ise gizlilik kuralına bağlı olarak delillerin sınırlandırılması sonucuna neden olabilecek maddenin değiştirilmesi yönündeki önerimiz de reddedilmiştir.

Tasarının 10. maddesinde reklam yasağı düzenlemesi bulunmaktadır. Ancak bu maddede arabulucuların sadece akademik unvanlarını kullanabilecekleri belirtilmektedir. Bu durumda avukat olan bir arabulucunun avukat sıfatını kullanamaması sözkonusu olabileceğinden bu maddede değişiklik yapılmalıdır.

Tasarı 18. maddesinde anlaşma tutanaklarının hakim önüne götürülmesi tarafların isteğine bırakılmıştır. Hakim ise bu tutanağı sadece tarafların serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri bir hak konusunda olup olmadığı ve icraya elverişli olup olmadığı yönüyle inceleyecek ve onaylamak durumunda kalacaktır. Yani hakim tarafların hak ve ehliyetlerinin olup olmadığı, hukuki menfaatleri ya da baskı altında olup olmadıkları yönünde inceleme yapmayacaktır. Üstelik hakim dosya üzerinden inceleme yapacak, tarafları dinleme zorunluluğu da olmayacaktır. Bu maddeye yönelik olarak taraflarca imzalanan anlaşma tutanaklarının görevli ve yetkili mahkemede ve hakim tarafından mutlaka dinlenerek icra edilebilirlik şerhi verilmesine yönelik önerimiz de reddedilmiştir.

Yine 18. maddeye yönelik olarak hakim tarafından icra edilebilirlik şerhi verilen ilam niteliğindeki belgeye karşı tarafların irade fesadına uğramaları olasılığı durumunda iptal davası açılabilmesi ve temyiz yoluna başvurulabilmesine ilişkin verdiğimiz önerge reddedilmiştir. Oysaki tarafların mahkeme içindeki sulh anlaşmasında dahi irade fesadı sözkonusu olduğunda HMK m.315 uyarınca iptal davası açabilme hakları bulunmaktadır.

Tasarının 20. maddesinin ç bendi avukatlık yasası ile paralel olmalı ve Avukatlığa engel olan suçlar arabuluculuğa da engel olarak düzenlenmelidir. d bendinde belirtilen sınav ise Adalet Bakanlığı tarafından değil daha bağımsız konumda olan arabulucular kurulu denetiminde yapılmalı ve arabulucuların seçimi özellikle uygulamalı sınav ile Adalet Bakanlığına bırakılmamalıdır.

Tasarının 21. maddesinde arabulucunun kaydının silinmesi her halükarda arabulucular kuruluna bırakılmalı ve bu yönde değişiklik yapılmalıdır. Bu doğrultuda 30. maddenin f) bendi de değiştirilmelidir.

Tasarının 23. maddesine eğitim verecek kurumların arasına Türkiye Barolar Birliği de konulmalı ve eğitim kuruluşları Bakanlıktan değil arabulucular kurulundan izin alarak faaliyetlerini sürdürmelidirler.

Tasarının 26. maddesinde eğitim kuruluşlarının bilgi verecekleri mercii Arabulucular kurulu olarak değiştirilmelidir.

Tasarının 31. maddesinde arabulucular kurulunu oluşturulacak üyeler Türkiye Barolar Birliği üyesi 3, Noterler birliği üyesi 2 temsilci olacak şekilde değiştirilmeli f bendinde Adalet Bakanı tarafından seçilecek 3 arabulucu ise kurul tarafından seçilecek 3 arabulucu olarak değiştirilmelidir. Kurula verilen görevlerin yoğunluğu nedeniyle kurul yılda iki kez değil en az 4 kez toplanmalı ve bu konuda 4. Fıkra değiştirilmelidir.

Tasarının 32. maddesi b) bendine yapılacak sınavın kurul tarafından yapılması ve denetlenmesi yönünde değişiklik yapılması, e) bendinde arabulucuların sicilden silinmesi konusunda karar verme tamamen kurulun yetkisine bırakılacak şekilde değişiklik yapılması gerekmektedir.

Tasarının 33. maddesi ile düzenlenen gizliliğin ihlali maddesinin tamamen tasarıdan çıkarılması gerekmektedir. Arabuluculuk faaliyetleri gizlilik içinde değil, şeffaf bir şekilde yürütülmeli ve yargı denetimine de açık olmalıdır.

Arabuluculuk tasarısı bu haliyle hak ve haklının bulunmasını değil, her ne koşulda olursa olsun uyumsuzlukları sonlandırmayı hedeflemektedir. Arabuluculuk faaliyeti gizlilik içerisinde, hakimin denetimi de olmaksızın, güçlünün zayıfı ezmesi sonucunu ve çok hukukluluğu ortaya çıkartabilecek, etnik ve dinsel temelde oluşumlara ya da mafyanın hakimiyetine yol açabilecek bir düzenlemeye dönüşme sakıncalarını içinde barındırmaktadır.

Bu nedenlerle Adalet komisyonundaki görüşmeler sırasında en azından verilen önergelerin ve eleştirilerin dikkate alınarak tasarıdaki sakıncaların giderilmesi yönünde adımlar atılması umuduyla muhalefet şerhini sunuyoruz. Saygılarımızla.

Turgut Dibek

Kırklareli

Dilek Akagün Yılmaz

Uşak

MUHALEFET ŞERHİ

Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanun tasarısı Alt Komisyon Raporuna aşağıda arz ettiğim hususlarda katılmıyorum.

Bir Hukuk Devletinde uyuşmazlıkların çözümünde ideal yol; Devlet yargısı içinde bağımsız yargı süreçlerinde ihtilafların sonlandırılmasıdır. Yargının iş yükünün yoğunluğu hiçbir zaman alternatif bir yargı mekanizmasının haklı bir gerekçesi olamaz. Devlet, yargı sisteminin tarafsız ve bağımsızlığını koruyarak, hızlı ve etkin çalışmasını sağlamakla sorumludur.

Şu anda üzerinde çalıştığımız Arabuluculuk Kurumun da kesinlikle Devlet yargısına alternatif olarak düşünülmemelidir. Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri uyuşmazlıkların tamamen iradi olarak Arabuluculuk yoluyla çözüme kavuşturulması amaçlanmaktadır. Elbette bu tasarruf yetkisinin kanuna, genel ahlaka, toplumsal ve evrensel değerlere ters düşmemesi gerekir.

Arabuluculuk sisteminin, toplumumuzun nasıl değerlendireceğini şimdiden kestirmek zordur. Tamamen tarafsız davranmasına ve tarafların güvenine dayalı bir kurum olacaktır.

Bu nedenle uygulamanın yerleşmesi için meslek mensuplarına ve barolara önemli roller düşmektedir.

Ancak, gerek tasarı gerekse alt komisyon raporu baroları bu anlamda gereken önemi vermekten uzaktır.

Arabuluculuk eğitimi konusunda Hukuk fakültelerine ve Adalet Akademisine verilen izin Barolara verilmemiştir. Bunu önemli bir eksiklik olarak görüyoruz. Keza yeni örgütlenmede de Baroların katkısı çok sınırlı kalmıştır.

Saygılarımla arz ederim.

29.03.2012

Murat Başesgioğlu

İstanbul

ALT KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN

**HUKUK UYUŞMAZLIKLARINDA
ARABULUCULUK KANUNU TASARISI**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Arabulucu: Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişiyi,

b) Arabuluculuk: Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyari olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Daire Başkanlığı: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak Arabuluculuk Daire Başkanlığını,

d) Genel Müdürlük: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünü,

e) Kurul: Arabuluculuk Kurulunu,

f) Sicil: Arabulucular sicilini,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuğa İlişkin Temel İlkeler

İradî olma ve eşitlik

MADDE 3- (1) Taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda serbesttirler.

(2) Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahiptirler.

Gizlilik

MADDE 4- (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgelerle tuttuğu kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Aksi kararlaştırılmamışsa taraflar da bu konudaki gizliliğe uymak zorundadırlar.

Beyan veya belgelerin kullanılmaması

MADDE 5- (1) Taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dâhil üçüncü bir kişi, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, aşağıdaki beyan veya belgeleri delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz:

a) Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği.

b) Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler.

c) Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakta veya iddianın kabulü.

ç) Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

(2) Birinci fıkra hükmü, beyan veya belgenin şekline bakılmaksızın uygulanır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen bilgilerin açıklanması, mahkeme, hakem veya herhangi bir idarî makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler, birinci fıkrada öngörülenin aksine, delil olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınmaz. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

(4) Bu maddenin yukarıdaki fıkraları, arabuluculuğun konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, hukuk davası ve tahkimde uygulanır.

(5) Birinci fıkrada belirtilen sınırlamalar saklı kalmak koşuluyla, hukuk davası ve tahkimde ileri sürülebilen deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arabulucuların Hak ve Yükümlülükleri

Unvanın kullanılması

MADDE 6- (1) Sicile kayıtlı olan arabulucular, arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı yetkileri kullanma hakkına sahiptir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını belirtmek zorundadır.

Ücret ve masrafların istenmesi

MADDE 7- (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Arabulucu, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadığı sürece arabulucunun ücreti, faaliyetin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan Arabulucu Asgari Ücret Tarifesine göre belirlenir; aksi kararlaştırılmadıkça ücret ve masraf taraflarca eşit olarak paylaşılır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecine ilişkin olarak belirli kişiler için aracılık yapma veya belirli kişileri tavsiye etmenin karşılığı olarak ücret alamaz. Bu yasağa aykırı işlemler batıldır.

Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması

MADDE 8- (1) Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya her ikisiyle birlikte aynı anda görüşebilir veya iletişim kurabilir. Taraflar bu görüşmelere vekilleri aracılığıyla da katılabilirler.

Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi

MADDE 9- (1) Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirir.

(2) Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(3) Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.

(4) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlıkla ilgili olarak açılan davada, daha sonra taraflardan birinin avukatı olarak görev üstlenemez.

Reklam yasağı

MADDE 10- (1) Arabulucuların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kağıtlarında arabulucu unvanı ile akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.

Tarafların aydınlatılması

MADDE 11- (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür.

Aidat ödenmesi

MADDE 12- (1) Arabuluculardan sicile kayıtlarında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat alınır.

(2) Giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arabuluculuk Faaliyeti

Arabulucuya başvuru

MADDE 13- (1) Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklifine otuz gün içinde olumlu cevap verilmez ise bu teklif reddedilmiş sayılır.

Arabulucunun seçilmesi

MADDE 14- (1) Başkaca bir usul kararlaştırılmamışsa, arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir.

Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi

MADDE 15- (1) Arabulucu seçildikten sonra, tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder.

(2) Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.

(3) Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

(4) Niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz.

(5) Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılama, mahkemece üç ayı geçmemek üzere ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine üç aya kadar uzatılabilir.

(6) Taraflar arabuluculuk müzakerelerine bizzat veya vekilleri aracılığıyla katılabilirler.

Arabuluculuk sürecinin başlaması ve sürelerin etkisi

MADDE 16- (1) Arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(2) Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Arabuluculuğun sona ermesi

MADDE 17- (1) Aşağıda belirtilen hâllerde arabuluculuk faaliyetinin sona erdiği kabul edilir:

a) Tarafların anlaşmaya varması.

b) Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi.

c) Taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.

c) Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.

d) Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığı veya 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince uzlaşma kapsamına girmeyen bir suçla ilgili olduğunun tespit edilmesi.

(2) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştıkları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı, bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar veya vekillerince imzalanır.

(3) Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar.

(4) Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arabulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirim, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri, ikinci fıkraya göre düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır. Arabulucu, arabuluculuk hizmetlerinin sonucunda düzenlediği belgelerin birer örneğini arabuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Genel Müdürlüğe gönderir.

Tarafların anlaşması

MADDE 18- (1) Arabuluculuk faaliyeti sonucunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

(2) Taraflar arabuluculuk sürecinin sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bunun icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, asıl uyuşmazlık hakkındaki yetki kurallarına göre yetkisi belirlenecek olan icra mahkemesinden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilâm niteliğinde belge sayılır.

(3) İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, niteliği itibarıyla bir çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden de yapılabilir. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bu başvurunun reddi üzerine ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verdirmeden bir başka resmî işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Arabulucular Sicili

Arabulucular sicilinin tutulması

MADDE 19- (1) Daire Başkanlığı, özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk yapma yetkisini kazanmış kişilerin sicilini tutar. Bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgiler, Daire Başkanlığı tarafından elektronik ortamda da duyurulur.

(2) Arabulucular sicilinin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir.

Arabulucular siciline kayıt şartları

MADDE 20- (1) Sicile kayıt, ilgilinin Daire Başkanlığına yazılı olarak başvurması üzerine yapılır.

(2) Arabuluculuk siciline kaydedilebilmek için;

- a) Türk vatandaşı olmak,
- b) Mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmak,
- c) Tam ehliyetli olmak,
- ç) Kasten işlenmiş bir suçtan mahkûm olmamak,
- d) Arabuluculuk eğitimini tamamlamak ve Bakanlıkça yapılan yazılı ve uygulamalı sınavda başarılı olmak

gerekir.

(3) Arabulucu, sicile kayıt tarihinden itibaren faaliyetine başlayabilir.

Arabulucular sicilinden silinme

MADDE 21- (1) Daire Başkanlığı, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydını siler.

(2) Daire Başkanlığı, bu Kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmediğini tespit ettiği arabulucuyu yazılı olarak uyarır; bu uyarıya uyulmaması hâlinde arabulucunun savunmasını aldıktan sonra, gerekirse adının sicilden silinmesini Kuruldan talep eder.

(3) Arabulucu, arabulucular sicilinden kaydının silinmesini her zaman isteyebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Arabuluculuk Eğitimi ve Eğitim Kuruluşları

Arabuluculuk eğitimi

MADDE 22- (1) Arabuluculuk eğitimi, hukuk fakültesinin tamamlanmasından sonra alınan, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesiyle ilgili temel bilgileri, iletişim teknikleri, müzakere ve uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve davranış psikolojisi ile yönetmelikte gösterilecek olan diğer teorik ve pratik bilgileri içeren eğitimi ifade eder.

Eğitim kuruluşlarına izin verilmesi

MADDE 23- (1) Arabuluculuk eğitimi, bünyesinde hukuk fakóltesi bulunan üniversitelerin hukuk fakólterleri ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir. Bu kuruluşlar Bakanlıktan izin alarak eğitim verebilirler. İzin verilen eğitim kuruluşlarının listesi elektronik ortamda yayımlanır.

(2) İzin için yazılı olarak başvurulur. Bu başvuruda eğitim programı, eğiticilerin sayısı ve uzmanlıkları ile eğitim kuruluşu veya eğitim programının finansman kaynakları hakkında gerekçeli bilgi verilir.

(3) Başvuruda sunulan belgelere dayalı olarak, eğitimin amacına ulaşacağı ve eğitim kuruluşlarında eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanacağı tespit edilirse, ilgili eğitim kuruluşuna en çok üç yıl için geçerli olmak üzere izin verilir.

İzin süresinin uzatılması

MADDE 24- (1) Sicile kayıtlı olan bir eğitim kuruluşu kayıt süresinin bitiminden en erken bir yıl ve en geç üç ay önce, sicildeki kaydının geçerlilik süresinin uzatılmasını yazılı olarak talep edebilir. Eğitim kuruluşunun 26 ncı maddeye göre sunduğu raporlardan, arabuluculuk eğitiminin başarılı şekilde devam ettiğinin anlaşıldığı ve 27 nci maddede belirtilen sebeplerin bulunmadığı hâllerde, verilmiş bulunan iznin geçerlilik süresi her defasında üç yıl uzatılabilir. Eğitim kuruluşu, süresi içinde yaptığı başvuru hakkında karar verilmeye kadar listede kayıtlı kalır.

Arabuluculuk yetki belgesi

MADDE 25- (1) Eğitim kuruluşları, eğitimlerini başarıyla tamamlayan kişilere arabuluculuk eğitimini tamamladıklarına dair bir belge verir.

Daire Başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 26- (1) Eğitim kuruluşları, Ocak ayında bir önceki yıl içinde gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetinin kapsamı, içeriği ve başarısı konusunda Daire Başkanlığına bir rapor sunar.

Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali

MADDE 27- (1) Aşağıdaki hâllerde, eğitim kuruluşuna verilmiş olan izin, Bakanlığın talebi üzerine Kurul tarafından iptal edilir:

- a) İzin verilebilmesi için aranan şartlardan birinin ortadan kalkmış veya mevcut olmadığının tespit edilmiş olması.
- b) Eğitimin yeterli şekilde verilememesi.
- c) Arabuluculuk yetki belgelerinin düzenlenmesinde sahtecilik veya önemli hatalar yapılması.
- ç) 26 ncı maddedeki rapor verme yükümlülüğünün yapılan ihtarla rağmen yerine getirilmemesi.
- d) Eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanmadığının tespit edilmesi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Görevler

Kuruluş ve teşkilat

MADDE 28- (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Genel Müdürlük bünyesinde Daire Başkanlığı kurulur.

(2) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin olarak bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlık bünyesinde Arabuluculuk Kurulu oluşturulur.

Daire Başkanlığı

MADDE 29- (1) Daire Başkanlığı, bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

Daire Başkanlığının görevleri

MADDE 30- (1) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

- a) Arabuluculuk hizmetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak.
- b) Arabuluculukla ilgili yayın yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.
- c) Kurulun çalışması ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.
- ç) Arabuluculuk kurumunun tanıtımını yapmak, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek, ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve seminer gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.
- d) Ülke genelinde arabuluculuk uygulamalarını izlemek, ilgili istatistikleri tutmak ve yayımlamak.
- e) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşlar tarafından bu amaçla yapılan başvuru ile sicildeki kaydın geçerlilik süresinin uzatılması talebinin karara bağlanmasını Bakanlığın onayına sunmak, arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarını listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.
- f) Arabulucu sicilini tutmak, sicile kayıt taleplerini karara bağlamak, 21 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkraları kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek ve bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgileri elektronik ortamda duyurmak.
- g) Arabulucular tarafından arabuluculuk hizmetlerinin sonucunda düzenlenen belgelerin kayıtlarını tutmak ve birer örneklerini saklamak.
- ğ) Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemler hakkında inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak.
- h) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlayarak Kurulun bilgisine sunmak.
- ı) Yıllık Arabuluculuk Asgarî Ücret Tarifesini hazırlamak.

Kurul

MADDE 31- (1) Kurul aşağıdaki üyelerden oluşur:

- a) Hukuk İşleri Genel Müdürü.
- b) Daire Başkanı.
- c) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından hukuk mahkemelerinde görev yapmakta olan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek iki hâkim.
- ç) Türkiye Barolar Birliğinden iki temsilci.
- d) Türkiye Noterler Birliğinden bir temsilci.
- e) Yüksek Öğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından iki öğretim üyesi.
- f) Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu.

- g) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.
- ğ) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonundan bir temsilci.
- h) Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Müdürü.

(2) Başkan ihtiyaca göre Kurul toplantılarına uzman kişileri çağırabilir.

(3) Kurul başkanı Genel Müdürdür. Genel Müdürün bulunmadığı toplantılarda Başkanlık görevi Daire Başkanı tarafından yerine getirilir.

(4) Kurul, Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Başkanın veya en az beş üyenin talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağırılabilir.

(5) Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya gelmeyen üyenin üyeliği düşer.

(6) Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir.

(7) Başka yerden katılan Kurul üyelerinin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Bakanlıkça karşılanır.

(8) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Kurulun görevleri

MADDE 32- (1) Kurulun görevleri şunlardır:

- a) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel ilkeler ile arabuluculuk meslek kurallarını belirlemek.
- b) Arabuluculuk eğitimine ve bu eğitimin sonunda yapılacak olan sınava ilişkin temel ilke ve standartları tespit etmek.
- c) Arabulucuların denetimine ilişkin kuralları belirlemek.
- ç) Bu Kanuna göre çıkarılması gereken ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yönetmelik tasavvurlarına, gerekirse değişiklik yaparak, son şeklini vermek.
- d) Eğitim kuruluşlarının eğitim izinlerini iptal etmek.
- e) 21 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamında arabulucunun sicilinden silinmesine karar vermek.
- f) Arabulucuların ödeyecekleri sicile kayıt aidatını ve yıllık aidatları tespit etmek.
- g) Arabuluculuk Asgarî Ücret Tarifesini gerekiyorsa değişiklik yapmak suretiyle onaylamak.
- ğ) Daire Başkanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerin etkinliğini artırmak üzere tavsiyelerde bulunmak.
- h) Daire Başkanlığının yıllık faaliyet raporu ve plânı hakkında görüş bildirmek.
- ı) Daire Başkanlığının faaliyet plânında yer alan konularla ilgili kurum ve kuruluşların uygulamaya sağlayabileceği katkıları belirlemek.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Gizliliğin ihlali

MADDE 33- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesindeki yükümlülüğe aykırı hareket ederek bir kişinin hukuken korunan menfaatinin zarar görmesine neden olan kişi altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Son ve Geçici Hükümler

Kadrolar

MADDE 34- (1) Ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usûlü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

Yönetmelikler

MADDE 35- (1) Araboluculuk eğitimi verecek kuruluşların denetlenmesi ile eğitimin süresi, içeriği ve standartları, yapılacak olan yazılı ve uygulamalı sınavının ilke ve kurallarının belirlenmesi, araboluculuk sicilinin düzenlenmesi ve arabolucularda aranacak koşullar, arabolucuların denetlenmesi ve izlenmesi ile bu Kanunun uygulanmasını gösteren diğer hususlar, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde kuruluş ve teşkilatlanma tamamlanır.

(2) Kanunun 31 inci maddesinde öngörülen kurum ve kuruluşlar Kurulda görev yapacak temsilcileri Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Genel Müdürlüğe bildirir. İlk üç yıl için Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabolucu yerine 31 inci maddenin birinci fıkrasının (ç), (g) ve (ğ) bentlerindeki kurumlar birer fazla temsilci bildirirler.

(3) Arabolucu yerine ilgili kurumlardan bildirilen temsilcilerin Kuruldaki görev süresi bir yıldır. Adalet Bakanlığı tarafından bu sürenin sonunda seçilecek üç arabolucu ismi Kurula bildirilir. Bu şekilde seçimi yapılan arabolucular yerlerine atandıkları Kurul üyelerinin görev sürelerini tamamlar.

(4) Birinci fıkrada belirtilen kuruluş ve teşkilatlanmanın tamamlanmasından itibaren üç ay içinde Kurul toplanır. Kurulun ilk toplantı tarihi, Kurul üyeleri bakımından üç yıllık görev süresinin başlangıcı olarak kabul edilir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kurulun ilk toplantısından itibaren üç ay içinde çıkarılır.

Yürürlük

MADDE 36- (1) Bu Kanunun;

- a) 28 ilâ 32 nci maddeleri ile geçici maddeleri yayımı tarihinde,
  - b) Diğer hükümleri ise yayımı tarihinden bir yıl sonra,
- yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 37- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ALT KOMİSYON METNİNE EKİLİ LİSTELER

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU: ADALET BAKANLIĞI

TEŞKİLÂTI: MERKEZ

(II) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR

(MESLEK MENSUPLARI)

<u>UNVANI</u>	<u>DERECE</u>	SERBEST KADRO <u>ADEDİ</u>	TUTULAN KADRO <u>ADEDİ</u>	<u>TOPLAM</u>
Daire Başkanı	1	1	-	1
Tetkik Hâkimi	3	3	-	3
TOPLAM		4	-	4

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI

TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(I) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR

(MESLEK MENSUPLARI)

<u>SINIFI</u>	<u>UNVANI</u>	<u>DERECE</u>	SERBEST KADRO <u>ADEDİ</u>	TUTULAN KADRO <u>ADEDİ</u>	<u>TOPLAM</u>
GİH	Şube Müdürü	1	1	-	1
GİH	Şube Müdürü	2	1	-	1
GİH	V.H.K.İ.	9	5	-	5
GİH	Memur	9	5	-	5
TH	Sosyolog	8	2	-	2
SH	Sosyal Çalışmacı	8	2	-	2
SH	Psikolog	8	2	-	2
TOPLAM			18	-	18

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

7/5/2012

Esas No: 1/486

Karar No: 11

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

“Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu Tasarısı (1/486)”, 25/10/2011 tarihinde esas komisyon olarak Adalet Komisyonuna ve tali komisyon olarak da Avrupa Birliği Uyum Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonuna havale edilmiştir. Tasarı, Adalet Komisyonu’nun 4/1/2012 tarihli 4’üncü toplantısında Adalet Komisyonu Başkanı ve Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya Başkanlığında Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu temsilcileri ve Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Süha Tanrıver’ in katılımı ile görüşülmüştür. Tasarı detaylı incelenebilmesi amacıyla yedi üyeden müteşekkil Alt Komisyona havale edilmiştir. Avrupa Birliği Uyum Komisyonu’nun 10/1/2012 tarihli ve 4 sayılı Raporu da Adalet Komisyonu’na ulaştırılmıştır.

Tasarı, Alt Komisyonun 16/1/2012, 18/1/2012 ve 13/3/2012 tarihli toplantılarında görüşülmüştür. Toplantılara Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Yargıtay Başkanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, İstanbul Barosu Başkanlığı temsilcileri ile Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez ve Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Murat Atalı katılmıştır.

Komisyonumuz, 25/4/2012 tarihli 15’inci ve 26/4/2012 tarihli 16’ncı toplantılarında Alt Komisyon tarafından tanzim edilen rapor ve metin üzerinden görüşmelerine devam etmiştir. Adalet Komisyonu Başkanı ve Ankara Milletvekili Ahmet İyimaya başkanlığında gerçekleştirilen görüşmelere Hükümeti temsilen Adalet Bakanı Sadullah Ergin ile Adalet Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, Yükseköğretim Kurulu, Türkiye Barolar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu, Aydın Barosu Başkanlığı, Manisa Barosu Başkanlığı, Denizli Barosu Başkanlığı temsilcileri, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Hakan Pekcanitez ile Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi Muhammet Özekes katılmıştır. Görüşmelerin tamamı tutanağa bağlanmıştır. Genel Kurul çalışmalarında Adalet Komisyonu’nu temsil etmek üzere Bartın Milletvekili Yılmaz Tunç ile Bursa Milletvekili Hakan Çavuşoğlu Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 45’inci maddesi uyarınca özel sözcü seçilmişlerdir.

Komisyon görüşmelerinde aşağıdaki görüşler ileri sürülmüştür:

Tasarı ile getirilen arabuluculuk müessesesi esasen Anayasanın 9’uncu ve 36’ncı maddelerine aykırıdır. Şöyle ki, Anayasanın 9’uncu maddesinde yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılacağı ve 36’ncı maddesinde de herkesin hak arama hürriyetine sahip olduğu hükme bağlanmıştır. Hal böyleyken arabuluculuk müessesesiyle tarafsız ve bağımsız mahkemelerin dışında yeni bir yargılama merci ihdas edilerek alternatif bir yargılama yöntemi belirlenmektedir. Bu suretle de hak arama hürriyetinin kullanılması engellenmektedir. Bu nedenle Tasarının Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 38’inci maddesi uyarınca reddi gerekir.

Tasarıda arabuluculuğa elverişli olan uyuşmazlıklar belirlenirken tek kıstas, “ tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuk uyuşmazlıkları” olarak belirlenmiştir. Ancak bu kıstas yeterince açık değildir. İş hukukundan ve aile hukukundan kaynaklanan bazı konular arabuluculuk müessesesinin yapısıyla bağdaşmamasına rağmen, bu kapsamda değerlendirilebilecek ve ilgilinin aleyhine sonuçların doğmasına neden olunabilecektir. Bu nedenle hangi konuların arabuluculuğa elverişli olduğu, sayma yoluyla tüketilmelidir. Taraflardan birinin güçsüz konumda olması nedeniyle esasen korunması gerekenlerin taraf olduğu uyuşmazlıklar veya irade fesadı söz konusu olduğunda, neticenin ne olacağına ilişkin Tasarıda herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu eksikliklerin özellikle giderilmesi gerekir.

Tasarıda Arabuluculuk Kurulu, Adalet Bakanlığı güdümünde teşekkül ettirilmektedir. Kurulun yapısında bu çekinceleri giderici değişiklikler yapılması ve özerkliğinin sağlanması gerekir.

Her ne kadar Tasarıya ilişkin olarak yukarıda belirtilen eleştiriler yöneltmişse de aşağıda belirtilen hususlar dikkate alındığında eleştirilerin karşılandığı görülecektir.

Arabuluculuk müessesesinin esasen Anayasanın 9’uncu ve 36’ncı maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüşse de Komisyonumuz, gerek Anayasanın 11’inci ve gerekse Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü’nün 38’inci maddeleri kapsamında Anayasaya aykırılık itirazını, esasa yönelik diğer itirazlardan önce incelemiş ve sonuçlandırmıştır. Komisyonlar dâhil, Yasama Organının Anayasaya aykırılık incelemesi, niteliği itibarıyla siyasal bir denetimdir. Anayasanın 4’üncü maddesi kapsamında koruma altına alınan değerlerin dışındaki itiraz hallerinde, oylamayla sonuçlandırma esası geçerlidir. Komisyon itirazları değerlendirmiş ve neticeten birbirine karşı görüşleri oylamıştır. Yapılan oylamada Tasarının Anayasaya aykırılık teşkil etmediği neticesine ulaşılmıştır.

Arabuluculuk, tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin sürece katılımıyla taraflarca iradi olarak yürütülen ve tarafların çözümlerini kendilerinin üretmelerini sağlayan bir müessesedir. Bu bağlamda arabuluculuk müessesesi bağımsız mahkemelere ait olan yargı yetkisinin devri olarak telakki edilemez. Zira arabuluculuk, yargı yetkisi veya yargı sistemi ile rekabet halinde olmadığı gibi yargı yoluna başvuru hakkını da ortadan kaldırmaz. İradi olması nedeniyledir ki, taraflar arzu ettikleri zaman arabuluculuk sürecini sonlandırabilmekte ve uyuşmazlığı mahkemelere taşıyabilmektedirler. Bir diğer ifadeyle arabuluculuk müessesesi ile yargı yoluna başvuru yolu kapatılmamakta ve diğer çözüm yolları dışlanmamakta aksine bunların yanında yardımcı bir çözüm yolu geliştirilmektedir. Netice olarak; Arabuluculuk müessesesi, uyuşmazlıkların çözümünde tamamlayıcı bir işleve sahip olup, uyuşmazlıkların daha büyük adli uyuşmazlıklar haline gelmeden çözümünü amaçlar. Dolayısıyla yargılama faaliyeti olarak kabul edilemez.

Arabuluculuk müessesesi uyuşmazlıkların daha karmaşık adli uyuşmazlıklar haline gelmeden çözümünü amaçladığından ve iradilik esasına dayandığından, dostane bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkar. Günümüzde uyuşmazlıkların en kolay ve hızlı şekilde çözümü amacına yönelik bu tür çözüm yollarına birçok alanda yer verildiği gözlemlenmektedir. Bu bağlamda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi dahi taraflara, davanın dostane çözüm ile sonuçlandırılması yetkisi vermektedir. (AİHS m. 39)

Arabuluculuğun; zamandan ve masraftan tasarruf sağlama, taraflara kendilerini daha iyi ifade edebilme imkânı sağlaması, süreci tamamen tarafların kontrolüne bırakması ve mahkemelerin iş yükünü azaltması gibi özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, uyuşmazlıkların makul sürede ve kişilerin adalet duygusuna hitap edecek şekilde çözümlenmesini sağlayacağı aşikârdır. Uyuşmazlıkların mahkemeler önünde çözümlenmesinde taraflar açısından öngörülemeyen sonuçlar doğabilmekteyken, arabuluculuk sonuçlarının öngörülebilmesi mümkündür. Bu nedenle de dostane/barışçıl bir çözüm

yöntemidir. Kaldı ki, bu yönteme benzer düzenlemelere 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 35/A maddesinde, 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 20'nci maddesinde, 23/2/1995 tarihli ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanununun 22'nci maddesinde, 9/1/2003 tarihli ve 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanunun 7'nci maddesinde de yer verilmiştir. Bu bağlamda, Tasarı ile öngörülen usul, yeni bir yargılama merci ihdas eden alternatif bir yargılama yöntemi olarak görülemez.

Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri özel hukuk uyuşmazlıkları kavramının belirgin olmadığı belirtilmişse de bu kavram, tarafların sulh olmak suretiyle sona erdirebilecekleri hukuk uyuşmazlıklarını ifade etmektedir. Kaldı ki, bu kavram sadece bu Tasarıda benimsenen bir kıstas da değildir. Benzer kavrama 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun "Hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası" başlıklı 26'ncı maddesinde de yer verilmiştir. Buna göre kişinin üzerinde mutlak surette tasarruf edebileceği bir hakkına ilişkin olmak üzere açıkladığı rızası çerçevesinde işlenen fiilden dolayı kimseye ceza verilmez. Hele hele ceza hukukunun genel ilkeleri de göz önünde bulundurulduğunda, Türk Ceza Kanununda bu kavrama yer verilmişken, Tasarıda benzer kavrama yer verilmesinde herhangi bir sorun görülmemiştir. Kavram, hukukta tereddüde yer vermeyecek şekilde açıklığa kavuşmuştur.

İrade fesadı söz konusu olduğunda, gerek icra edilebilirlik şerhi verilmesi sürecinde gerekse genel hükümler çerçevesinde bu iddianın ileri sürülmesi mümkündür. Bu noktada belirtildiği gibi bir olumsuzluk söz konusu değildir.

Görüşmeler neticesinde Tasarının maddeleri üzerine yapılan değişiklik ve kabuller aşağıdaki gibidir.

Tasarının birinci bölüm başlığı, bölümde yer alan maddelerde yapılan değişikliklerle paralellik sağlanması amacıyla Alt Komisyon tarafından "Amaç, Kapsam ve Tanımlar" şeklinde değiştirilmiş ve bu değişiklik Komisyonumuz tarafından benimsenmiştir.

Alt Komisyon tarafından Tasarının 1'inci maddesi, aşağıdaki gerekçelerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da kabul görmüştür. Tasarının 1'inci maddesi bu değişikliklerle birlikte kabul edilmiştir.

- Kanun yapım tekniği açısından madde sıralaması, düzenlemenin niteliğine ve ihtiyaca göre sırasıyla amaç, kapsam, dayanak, tanımlar, teşkilat, organlar, nitelikler, görev, yetki ve sorumluluklar, cezaî hükümler, düzenleyici işlemlere ilişkin hüküm, değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler, geçici hükümler ile yürürlük ve yürütme maddeleri ve varsa düzenlemelerin ekleri şeklinde yapılır. Bu bağlamda Tasarı ile öngörülen düzenlemenin niteliği göz önünde bulundurulduğunda, Tasarının 1'inci maddesinin başlığının amaç ve kapsam şeklinde değiştirilmesi uygun görülmüştür.

- Maddenin birinci fıkrasında Tasarının amacının hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemek olduğu ve ikinci fıkrada da yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde arabuluculuğa gidilebileceği düzenlenmektedir. Bununla birlikte arabuluculuk sırasında yapılan müzakereler, tarafların herhangi bir korku veya baskı altında kalmaması ve tarafların eşitliği prensibine dayanır. Arabuluculuk, tarafların kendilerini güvende hissedebilecekleri bir ortamda gerçekleştirilmelidir. Yapılan araştırmalara aile içi şiddet olaylarının varlığı, taraflardan birinin diğerini tehdit etmesi veya benzeri nedenlerin varlığı halinde, tarafların kendilerini güvende hissedemeyeceklerini ve eşitlik prensibinin hayata geçemeyeceğini göstermektedir. Bu nedenle aile içi şiddet iddiası içeren uyuşmazlıkların arabuluculuğa uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Tasarının 2'nci ve 3'üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 4'üncü maddesi, Tasarı içerisindeki terim birliğinin (aksi kararlaştırılmamışsa- aksi kararlaştırılmadıkça- aksi kararlaştırılmadığı sürece vb.) sağlanması ve anlatım bozukluğunun giderilmesi amacıyla redaksiyona tabi tutulmuş ve yapılan redaksiyon doğrultusunda kabul edilmiştir.

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununda hangi delillerin caiz deliller olduğu hükmüne bağlanmıştır. Buna göre caiz delillerden maksat, hukuka uygun olarak elde edilmiş deliller ve 6100 sayılı Kanunun belirli delillerle ispatı emrettiği hususlara -istisnalar saklı kalmak kaydıyla- ilişkin delillerdir (6100 sayılı Kanun m.189/2 ve 189/3). Tasarının 5'inci maddesinde belirtilen caiz delillerden maksat, birinci fıkrada belirtilen durumlar saklı kalmak üzere, Hukuk Muhakemeleri Kanununun 189'uncu maddesinde belirtilen nitelikleri haiz delillerdir. Anılan deliller sadece arbuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmeyecektir. Uygulamada caiz delil kavramının herhangi bir duraksamaya meydan vermesini engellemek amacıyla Tasarının 5'inci maddesinin beşinci fıkrasında geçen "ileri sürülen caiz deliller" ibaresi Alt Komisyon tarafından "ileri sürülebilen deliller" şeklinde değiştirilmiştir. Alt Komisyon tarafından yapılan değişiklik, Komisyon tarafından da benimsenmiş ve Tasarının 5'inci maddesi, yapılan değişiklik doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 6'ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 7'nci maddesi, yukarıda da belirtildiği üzere Tasarı içerisindeki terim birliğinin sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutulmuş ve yapılan redaksiyon çerçevesinde kabul edilmiştir.

Avukatlığın amacı; hukuki ilişkilerin düzenlenmesini, her türlü hukuki sorun ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamaktır (1136 sayılı Kanun m.2). Açıkça yetki verilmediği durumlarda vekil; alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramamaktadır. (6100 sayılı Kanun m.74) Esasen taraflar, arbuluculuk sürecine bizzat katılıp takip edebileceği gibi, süreci vekil (avukat) aracılığıyla da takip edebilmesi için doğasında vardır. Avukatlığın amacının hukuki sorun ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesine yardımcı olması da bu hususa işaret eder. Kaldı ki, taraflar açıkça yetki vermek suretiyle alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına vekilleri aracılığıyla katılabilir veya takip edebilirler. Esasen bu hususta herhangi bir şüphe olmaması gerekir. Ancak herhangi bir duraksamaya mahal verilmemesi açısından Avukatlık Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanununun vekil (avukat) aracılığıyla temsil edilebilme konusunda tanıdığı yetkilerinin arbuluculuk sürecinde dahi kullanılabileceği hususuna açıklık getirilmesi amacıyla Alt Komisyon tarafından madde değiştirilmiş ve mezkur değişiklik Komisyonumuzca da kabul görmüştür. Diğer taraftan Tasarının 8'inci maddesi, arbulucunun uyuşmazlığının tarafları ile aynı anda görüşebilmesini teminen Komisyonumuzca değiştirilerek kabul edilmiştir.

Tasarının 9'uncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 10'uncu maddesi, arbulucuların aynı zamanda avukat olmaları durumunda, arbuluculuk unvanı ve akademik unvan yanında avukat unvanını da kullanabilmeleri amacıyla değiştirilerek kabul edilmiştir.

Tasarının 11'inci, 12'nci ve 13'üncü maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 14'üncü maddesi, Tasarı içerisindeki terim birliğinin sağlanması amacıyla redaksiyona tabi tutularak kabul edilmiştir.

Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde, yargılamanın mahkemece üç ay süre ile ertelenmesi ve tarafların birlikte başvurusu üzerine bu sürenin üç ay daha uzatılabilmesi usul ekonomisi açısından sakıncalar doğurabilecek niteliktedir. Şöyle ki, davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda her hâl ve şartta, somut durumun gereklerine bakılmaksızın davanın üç ay süreyle ertelenmesi ve tarafların birlikte talepte bulunması üzerine sürenin üç ay uzatılması yargılamanın gereksiz yere uzamasına neden olabilir. Bu nedenle mahkeme tarafından somut durumun koşulları göz önünde bulundurularak üç aya kadar erteleme ve başvuruda bulunulması durumunda üç aya kadar uzatılabilme noktasında, davaya bakan mahkemeye bir takdir hakkı tanınması gerekir. Avukatlık Kanununun (m.2) ve Hukuk Muhakemeleri Kanununun vekil (avukat) aracılığıyla temsil edilebilme (m.74) konusunda tanıdığı yetkilerinin arabuluculuk müzakerelerinde de kullanılabilmesi hususuna açıklık getirilmesi gereği doğmuştur. Ayrıca taraflarca belirlenecek arabuluculuk usulünün emredici hukuk kurallarına aykırı olmayacağı da açıklığa kavuşturulmalıdır. Tasarının 15'inci maddesi, belirtilen gerekçelerle Alt Komisyon tarafından değiştirilmiştir. Komisyonumuz bu değişiklikleri yerinde görmüş ve maddeyi bu şekilde kabul etmiştir.

Tasarının 16'ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

Arabuluculuk faaliyeti belli durumlarda sona erer. Arabuluculuğa ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri -aile içi şiddet iddiası içeren uyuşmazlıklar hariç- özel hukuka tabi iş ve işlemler hakkında gidilebildiğine göre, arabuluculuğa elverişli olmayan bir iş veya işlemten ötürü arabuluculuğa gidildiğinin anlaşılması üzerine süreç sona erdirilmelidir. Arabuluculuk sürecinde uyuşmazlığa konu iş veya işlemlerin suç kaynaklı olduğunun tespit edilmesi durumunda arabuluculuğa son verilmesi gerekir. Bununla birlikte 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 253 ve devamı maddeleri uyarınca belirli suçlar hakkında taraflar, uzlaşmaya gidebilirler. 253'üncü maddenin ondokuzuncu fıkrasındaki "Uzlaşmanın sağlanması halinde soruşturma konusu suç nedeniyle tazminat davası açılmaz; açılmış olan davadan feragat etmiş sayılır." hükmü nedeniyle, tarafların uzlaşmama nedeniyle tazminat davası açabilecekleri aşikârdır. Bu nedenle ileride söz konusu olabilecek muhtemel tazminat uyuşmazlıklarının çözümü amacıyla arabulucuya başvurabilmeleri açısından taraflara şans verilmesi uygun olacaktır. Kaldı ki, hukuk düzenin çelişmezliği de bu sonucu gerektirir. Bu nedenle uzlaşma kapsamındaki suçlardan kaynaklı iş veya işlemlere ilişkin taleplerde arabuluculuğa devam edilmesi gerektiğinden Tasarının 17'nci maddesi, Alt Komisyon tarafından belirtilen nedenlerle değiştirilmiş ve yapılan değişiklikler Komisyonumuzca kabul görmüştür. Diğer taraftan maddenin birinci fıkrasında belirtilen haller arabuluculuk sürecini doğrudan sona erdiren nedenler olmasına rağmen, fıkranın kaleme alınış şekli daha ziyade bir ihtimali yansıtır şekildedir. Bu konuda netliğin sağlanmasını teminen fıkrada geçen "sona erdiği kabul edilir." ibaresi, "sona erer." şeklinde değiştirilmiş ve madde bu şekilde kabul edilmiştir.

Tasarının 18'inci maddesi, arabuluculuk sonucunda hazırlanan anlaşma belgesine ilişkin icra edilebilirlik şerhinin hangi mahkeme tarafından verileceğini tespit ve tayin etmek amacıyla Komisyonumuz tarafından değiştirilmiştir. Böylece dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, asıl uyuşmazlık hakkındaki görev ve yetki kurallarına göre belirlenecek olan mahkemeden ve davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilecektir. Diğer taraftan icra edilebilirlik şerhinin verilmesine ilişkin incelemenin duruşmalı olarak yapılacağı açıklığa kavuşturulmuştur. Tasarının 18'inci maddesi, yapılan değişiklikler doğrultusunda kabul edilmiştir.

Tasarının 19'uncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Arabuluculuk müessesesi, yargılama faaliyeti olmamakla birlikte müessesenin etkin bir şekilde işletilebilmesini sağlamak amacıyla arabulucuların hukuk eğitimi almış olmaları ve belli bir süre tecrübe edinmiş olmaları uygun görülmüştür. Bu nedenle arabuluculuk siciline kaydedilecek kişilerin hukuk fakültesinden mezun olması ve kayıt başvurusunun yapıldığı tarih itibarıyla en az beş yıl mesleğinde kıdeme sahip olması gerekliliği ortaya konulmuştur. Tasarının 20’nci maddesi, bahse konu gerekçelerle Alt Komisyon tarafından değiştirilmiş, yapılan değişiklikler Komisyonumuzca da benimsenmiştir. Madde bu şekliyle kabul edilmiştir.

Tasarının 21’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının sistematik bütünlüğünü temine yönelik olarak Tasarının 22’nci maddesindeki Alt Komisyon değişiklikleri Komisyonumuzca benimsenmiş ve madde bu değişiklikler çerçevesinde kabul edilmiştir.

Tasarının 23’üncü maddesi, arabuluculuk eğitiminin bünyesinde hukuk fakültesi bulunan üniversitelerde hukuk fakülteleri ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilmesini ve eğitim veren kuruluşların mahiyeti gereği izin verme yetkisinin Bakanlığa tanınmasını teminen Alt Komisyon tarafından değiştirilmiştir. Yapılan değişiklikler Komisyonumuz tarafından uygun görülmüş, bunun yanında da arabuluculuk eğitiminin Türkiye Barolar Birliği tarafından verilebilmesini sağlamak amacıyla da maddede değişiklik yapılmıştır. Tasarının 23’üncü maddesi yapılan değişiklikler çerçevesinde kabul edilmiştir.

Tasarının 24’üncü ve 25’inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarının 26’ncı maddesi, birinci fıkrada geçen “Eğitim kuruluşları,” ibaresinden sonra gelmek “her yıl” ibaresi eklenmek suretiyle, redaksiyona tabi tutularak kabul edilmiştir.

Tasarının 27’nci maddesi, Tasarının 23’üncü maddesinde yapılan değişiklik ile uyum sağlanması ve denetimin izin veren makam tarafından yapılmasının sağlanması amacıyla değiştirilmiş Alt Komisyon tarafından değiştirilmiş ve madde, Komisyonumuzca bu değişikliklerle birlikte kabul edilmiştir.

Tasarının 28’inci maddesi, Alt Komisyon tarafından kabul edilen haliyle Komisyonumuz tarafından aynen kabul edilmiştir.

2/11/2011 tarihli ve 28103 sayılı (mükerrer) Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 666 sayılı Kamu Görevlilerinin Mali Haklarının Düzenlenmesi Amacıyla Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararnamede Adalet Uzmanı kadroları ihdas edilmiştir. Tasarıda belirtilen görevleri yerine getirmek amacıyla Daire Başkanlığı bünyesinde ihtiyaç duyulan personel, bu kadrolardan tedarik edilebilir. Bu nedenle denetim görevlisi ve diğer uzman personel kadroların tahsis edileceğine dair hükme gerek görülmemiştir. Alt Komisyon tarafından kabul edilen bu değişiklikler doğrultusunda, Tasarının 29’uncu maddesi Komisyonumuz tarafından kabul edilmiştir.

Arabuluculuk eğitimi verecek kurumlara izin verme yetkisi Adalet Bakanlığına verildiğinden, izin verme yetkisinin Daire Başkanlığının görev ve yetki alanından çıkarılması gerekir. Daire Başkanlığının ihtiyaç duyduğu personel ise yukarıda belirtilen 666 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ihdas edilen Adalet Uzmanı kadrolarından tedarik edilebilecektir. Tasarının 12’nci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, tahsil edilecek giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilmesine rağmen genel bütçeye kaydedilecek ödemelerin tahsilinde Daire Başkanlığına yetki verilmesi, bütçeleme ilkelerine uygun düşmemektedir. Tasarının 30’uncu maddesi Alt Komisyon tarafından belirtilen gerekçelerle değiştirilmiş, madde Komisyonumuz tarafından bu haliyle kabul edilmiştir.

Tasarının 31'inci maddesi, esnaf ve sanatkâr meslek kuruluşlarının en üst kuruluşu olarak görev yapan Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonunun temsilci göndermesini ve başka yerden katılacak Kurul üyelerinin yol giderleri ve benzeri masraflarının Harçlar Kanunu uyarınca Bakanlıkça karşılanmasını teminen Alt Komisyon tarafından değiştirilmiştir. Mezkur değişiklikler Komisyonumuz tarafından da kabul görmekle birlikte, madde, Türkiye Barolar Birliği tarafından görevlendirilecek temsilci sayısının üçe yükseltilmesi ve Yüksek Öğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından öğretim üyesi sayısının bire indirilmesi amacıyla değiştirilerek kabul edilmiştir.

Tasarının 32'nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Suçun işlenmesiyle bozulan toplum düzeninde adaletin sağlanması için suç işleyen kimseye uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının haklı ve ölçülü olması gerekir. Ancak haklı ve suçun ağırlığıyla orantılı bir yaptırım ile suç işleyen kişinin fiilinden pişmanlık duyması sağlanabilir. Bu bağlamda gizliliği ihlal fiilinin ağırlığı göz önünde bulundurulduğunda cezada adaletin ve orantının sağlanması amacıyla cezanın üst sınırının altı aya indirilmesi uygun görülmüştür. Tasarının 33'üncü maddesi, belirtilen gerekçelerle Alt Komisyon tarafından değiştirilmiş ve yapılan değişiklik doğrultusunda madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 34'üncü maddesine Alt Komisyon tarafından bağlı listelerde ihdas edilen kadrolarda ve sınıflarda yapılan değişikliklerle birlikte Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 34'üncü maddesinden sonra gelmek üzere, 1136 sayılı Kanun ve 6100 sayılı Kanun ile uyum sağlanması amacıyla 35'inci madde eklenmiş ve diğer maddeler buna göre teselsül ettirilmiştir.

Tasarının 35'inci maddesi, Alt Komisyon tarafından kabul edilen şekliyle ve yapılan teselsül neticesinde 36'ncı madde olarak kabul edilmiştir.

Tasarının geçici 1'inci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tasarı hükümleri uygulanmaksızın alınmış olan arabuluculuk belgelerinin geçerli olmamasını sağlamak amacıyla Tasarının geçici 2'nci maddesi Alt Komisyon tarafından metinden çıkarılmış olup diğer geçici madde buna göre teselsül ettirilmiştir. Komisyonumuz da bahse konu değişiklikleri yerinde görmüş ve bu çerçevede geçici 3'üncü maddeyi geçici 2 madde olarak kabul etmiştir.

Alt Komisyon tarafından kabul edilen 36'nci ve 37'nci maddeler, yapılan teselsül neticesinde Komisyonumuz tarafından 37'nci ve 38'inci maddeler olarak kabul edilmiştir.

Tasarının maddeleri görüşmeler sırasında ve yapılan değişiklikler doğrultusunda redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurula sunulmak üzere Yüksek Başkanlığımıza saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Hakkı Köylü</i>	<i>Yılmaz Tunç</i>
Ankara	Kastamonu	Bartın
		(Özel sözcü)
Kâtip	Üye	Üye
<i>Harun Tüfekçi</i>	Murat Bozlak	<i>İlknur İnceöz</i>
Konya	Adana	Aksaray

(Toplantıya katılmadı)

Üye <i>Bülent Tezcan</i> Aydın	Üye <i>Fehmi Küpçü</i> Bolu	Üye <i>Hakan Çavuşoğlu</i> Bursa (Özel sözcü)
Üye <i>Mustafa Kemal Şerbetçioğlu</i> Bursa (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>İsmail Kaşdemir</i> Çanakkale	Üye <i>Bilal Uçar</i> Denizli
Üye <i>Oktay Öztürk</i> Erzurum	Üye <i>Recep Özel</i> Isparta	Üye <i>Bülent Turan</i> İstanbul
Üye <i>Celal Adan</i> İstanbul (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Murat Başesgioğlu</i> İstanbul (Son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Mevlüt Akgün</i> Karaman (Son oylamada bulunamadı)
Üye <i>Ramazan Can</i> Kırıkkale	Üye <i>Turgut Dibek</i> Kırklareli (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ali Rıza Öztürk</i> Mersin (Muhalefet şerhim vardır)
Üye <i>Ömer Süha Aldan</i> Muğla (Muhalefet şerhim vardır)	Üye <i>Murat Göktürk</i> Nevşehir	Üye <i>Ali İhsan Yavuz</i> Sakarya
Üye <i>Dilek Akagün Yılmaz</i> Uşak (Muhalefet şerhi ektedir, son oylamada bulunamadı)	Üye <i>Ali İhsan Köktürk</i> Zonguldak (Muhalefet şerhim ektedir)	

MUHALEFET ŞERHİ

Arabuluculuk kanun tasarısı yargının yükünü azaltmak, yargıyı hızlandırmak gibi görünürde kulağa hoş gelen gerekçelerle gündeme getirilmiştir. Ancak tasarı bu haliyle bağımsız ve tarafsız mahkemelere alternatif ve doğrudan iktidara bağımlı bir yargı sisteminin oluşmasına yol açabilir.

Tasarı gerekçesinde pek çok Avrupa ülkesinde arabuluculuk yönteminin kullanılan bir yöntem olduğu belirtildiği gibi, yapılan yurtdışı ziyaretlerinde de bu sistemin 2000 li yıllardan itibaren bazı Avrupa ülkelerinde uygulanmaya başlandığı gözlenmiştir. Ancak her toplumun kendine özgü duyarlılıkları ve yaşadığı toplumsal sorunlar nedeniyle arabuluculuk sisteminin her toplumda iyi sonuçlar vereceği anlamı çıkarılmamalıdır.

Siyasi iktidar gerçekten yargıyı hızlandırmak ve yargının yükünü azaltmak istiyorsa öncelikle nitelikli, iyi eğitim almış yargıç sayısını çoğaltmalı, yargının bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlamalıdır.

Üstelik halen hukukumuzda varolan Avukatlık Yasası m.35/A de belirtilen uzlaşma hükümleri ve HMK da yer alan sulh ve tahkim usulünün yargıçlar ve barolar denetiminde geliştirilmesi mümkünken ayrıca bir arabuluculuk sisteminin oluşturulması hatalı bir girişimdir.

Yasa tasarısı hazırlanırken pek çok Baro Başkanlığınca bildirilen görüş gereğince Avukatlık Yasası m.35/A da yapılacak değişikliklerle çözüm yolları üretilebileceği belirtilmiştir. Avukatlık kanunu m.35/A “Avukatlar dava açılmadan veya dava açılmış olup da henüz duruşma başlamadan önce kendilerine intikal eden iş ve davalarda tarafların kendi iradeleriyle istem sonucu elde edebilecekleri konulara inhisar etmek kaydıyla, müvekkilleriyle birlikte karşı tarafı uzlaşmaya davet edebilirler. Karşı taraf bu davete icabet eder ve uzlaşma sağlanırsa, uzlaşma konusunu, yerini, tarihini, karşılıklı yerine getirmeleri gereken hususları içeren tutanak, avukatlar ile müvekkilleri tarafından birlikte imza altına alınır. Bu tutanaklar 9.6.1932 tarih ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununun 38. maddesi anlamında ilam niteliğindedir” hükmünü içermektedir.

Bu maddede tarafların öncelikle uzlaşma yoluna gitmesi, uzlaşma sağlanamadığı takdirde uzlaşmazlık tutanağının dava dilekçesi ile birlikte mahkemeye sunulma zorunluluğunun getirilmesi (dava şartı), uzlaşma sağlandığı takdirde de Avukata asgari ücret tarifesinde belirtilen ücretin yarısının ödenmesi gibi değişiklikler yapıldığı takdirde pek çok uzlaşmazlığın dava açılmadan evvel çözümlenebileceği önerilmiştir. Ancak pek çok tartışmaya son verecek bu değişiklik önerilerimiz hiç dikkate alınmamıştır.

Öncelikle bu tasarı Anayasa m.9 da belirtilen “Yargı yetkisi Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanılır” hükmüne aykırıdır. Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan bağımsız mahkemeler yerine, arabulucuların vatandaşların arasındaki sorunları çözme konusunda yetkili kılınması, mahkemeler ve hukuk sisteminin dışlanması yol açabilecektir. Çok hukukluluğu savunan kişiler ya da etnik temelde kendi mahkemelerinde yargılama yapmayı isteyen kişiler açısından arabuluculuk sistemi rahatlıkla kullanılabilir bir yöntem olacaktır.

Her ne kadar tasarı m. 15/4 bendinde hakim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz dense de, arabulucu uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözülmesi için gereken usul ve esasları gözönüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür denmektedir. Yine aynı maddede taraflar arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler denmekte iken verdiğimiz önerge ile “emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak” kaydıyla ibaresi eklenmiştir. Ancak tüm düzenlemeden de görüleceği üzere arabuluculuk tarafların belirlediği usul çerçevesinde yapılan yargısal bir faaliyettir.

Tasarının 1. maddesinde tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş ve işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuğa başvurulabileceği öngörülmektedir. Bu durumda özellikle kadınlar koca, baba, ağa baskısıyla bir arabulucuya yönlendirilebilir, gizlilik içinde yapılan arabuluculuk çalışması sonucunda çocuğunun velayeti, görüşme hakkı, tazminat ve evlilik içi mal paylaşımına ilişkin konulardan vazgeçtiğine ilişkin bir tutanak imzalatılabilir ve bu imzalanan tutanak hakim tarafından tam anlamıyla ve içerik olarak (taraf ehliyeti, irade fesadı yönüyle) denetlenmediğinde çok ciddi hak kayıplarına yol açılabilir. Yine ekonomik yönden güçsüz olan işçiler açısından da manevi baskı ile arabulucuya başvuruya zorlama ve bu nedenle de hak kayıpları sözkonusu olabilir.

Bu nedenlerle 1. maddede arabuluculuk faaliyetlerinin kamu düzenine ilişkin hukuki ilişkilerde ve 4721 s. Türk Medeni Kanunu ve 4857 s. İş Kanunu kapsamına giren uyuşmazlıklarda uygulanmamasına yönelik verdiğimiz önerge reddedilmiştir.

2. maddede arabuluculuk yapan hukukçuların sicilinin Bakanlıkça değil, daha tarafsız ve bağımsız nitelikte olması gereken Arabulucular kurulunca tutulması yönündeki önergemiz reddedilmiştir.

Tasarı m.4 uyarınca arabulucu, tarafların istedikleri usule göre aleniyet ilkesine aykırı olarak gizlilik içinde işlemleri yürütür. Bu durumda ise taraflar mahalle baskısı altında tarikat, töre, mafya kurallarına göre uyuşmazlıklarının çözümlenmesini istediklerinde bu da mümkün demektir. İşte bu alternatif kadı sistemini karşımıza çıkartabilir. Bu nedenle gizlilik kuralının tasarıdan çıkartılması ve aynen HMK m. 188/3 de düzenlenen sulh anlaşmasında olduğu gibi arabuluculuk görüşmelerinde yapılan ikrarın tarafları bağlamayacağı yönünde düzenleme yapılması önerimiz reddedilmiştir.

Tasarının 5. maddesinde ise gizlilik kuralına bağlı olarak delillerin sınırlandırılması sonucuna neden olabilecek maddenin değiştirilmesi, arabuluculuk faaliyeti sonrasında belgelerin mahkemeye istenmesi durumunda gönderilmesi ve HMK na paralel olarak taraflarca kabul edildiği takdirde arabulucu ve diğer 3. kişilerin mahkemede tanıklık yapabilmeleri yönündeki önergemiz reddedilmiştir.

Tasarı m.7 de verdiğimiz önerge ile 3. Fıkranın gereksiz olması nedeniyle madde metninden çıkarılması ve arabuluculuk faaliyetinin uzamasının taraflara zarar verebileceği düşünülerek 6 ay ile sınırlandırılması, tarafların anlaşamamaları durumunda arabulucuya yarı oranında ücret ödenmesi önerilmiş, ancak önergemiz kabul görmemiştir.

Tasarının 9. madde başlığı **“arabulucu tarafından görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi”** olarak konulmuş, ancak arabulucunun görevini gereği gibi yerine getirmemesi, görevi sırasında, görevi nedeniyle suç işlemesi ya da kendisine karşı suç işlenmesi durumunda nasıl bir cezalandırma yöntemine başvurulacağı tasarıda düzenlenmemiştir. Bu nedenle **arabulucunun yaptığı görev nedeniyle görev ve yetkisini kötüye kullanması durumunda TCK m.257 uyarınca görevi kötüye kullanma suçuyla cezalandırılması ve arabulucuya karşı görevi sırasında işlenen suçlar nedeniyle de farklı bir yargılama yöntemi uygulanması önergemiz reddedilmiştir.** Oysaki bir çok hukukçu tarafından bu konuda bir düzenleme yapılması ve boşluğun doldurulması gerektiği, genel hükümlere göre cezalandırma yöntemlerinin yetersiz olacağı görüşü bildirilmesine rağmen Adalet komisyonu çoğunluğu hatalı bir yaklaşımla tüm bu önerileri reddetmiştir.

Tasarının 10. maddesinde reklam yasağı düzenlemesi bulunmaktadır. Ancak bu maddede arabulucuların sadece akademik unvanlarını kullanabilecekleri belirtilmektedir. Bu durumda avukat olan bir arabulucunun avukat sıfatını kullanamaması sözkonusu olabileceğinden bu maddede **“Avukat”** unvanının kullanılabilmesine ilişkin önergemiz kabul edilmiş ve bir eksiklik giderilmiştir.

Tasarı m. 15 de arabuluculuk faaliyetinin başlamasında ve mahkeme sürecinde kötü niyetli kişilerin bu süreci uzatabilmesi sözkonusu olabileceğinden sürelerin kısaltılmasına yönelik önergelerimiz de kabul görmemiştir.

Tasarı m. 17 de Arabuluculuk faaliyeti sırasında konusu suç olan bir olayla karşılaşıldığı takdirde arabuluculuk faaliyetine son verilmesine yönelik talebimiz alt komisyonda kabul edilmiş, ancak bu suçun ihbarına yönelik önergemiz reddedilmiştir. Yine bu maddede arabuluculuk faaliyeti sırasında düzenlenen belgelerin Genel Müdürlüğe gönderilmesine ilişkin cümlenin yerinde olmadığı, arabulucunun bağımsızlığını ortadan kaldıracığına yönelik eleştirilerimiz sonucunda değişiklik yapılmış ve son tutanağın gönderilmesi yolunda bir düzenleme yapılmıştır.

Tasarı 18. maddesinde anlaşma tutanaklarının hakim önüne götürülmesi tarafların isteğine bırakılmıştır. Hakim ise bu tutanağı sadece tarafların serbestçe tasarrufta bulunabilecekleri bir hak konusunda olup olmadığı ve icraya elverişli olup olmadığı yönüyle inceleyecek ve onaylamak durumunda kalacaktır. Yani hakim tarafların hak ve ehliyetlerinin olup olmadığı, hukuki menfaatleri ya da baskı altında olup olmadıkları yönünde inceleme yapamayacaktır yönündeki eleştirilerimiz devam etmektedir.

Ancak hakimin yalnızca dosya üzerinden inceleme yapmasının hatalı olduğu, tarafları dinleme zorunluluğunun olması gerektiği, taraflarca imzalanan anlaşma tutanaklarının görevli ve yetkili mahkemede hakim tarafından mutlaka dinlenerek icra edilebilirlik şerhi verilmesine yönelik eleştirilerimiz kabul görmüş ve bu yöndeki önergemiz kabul edilmiştir.

Yine 18. maddeye yönelik olarak hakim tarafından icra edilebilirlik şerhi verilen ilam niteliğindeki belgeye karşı tarafların irade fesadına uğramaları olasılığı durumunda iptal davası açılabilmesi ve temyiz yoluna başvurulabilmesine ilişkin verdiğimiz önerge kısmen kabul görmüş ve tarafların ilam niteliğindeki belgeye karşı istinaf yoluna başvurulabilmesi kabul görmüştür. Ancak henüz istinaf mahkemelerinin kurulmadığı ve kuruluşunun ertelendiği bu günkü koşullarda karara karşı temyiz yoluna başvurulabileceğinin belirtilmesinin uygulamadaki aksaklıkları gidereceğini düşünüyoruz.

Tasarı m. 19 da arabulucular sicilinin Adalet Bakanlığı bünyesindeki Daire Başkanlığı tarafından değil, daha bağımsız olan Arabulucular kurulu tarafından tutulması, tüm işlemlerin bu kurul tarafından yapılması ve arabulucuların Adalet Bakanlığına bağımlılığının ortadan kaldırılmasına yönelik Önergemiz reddedilmiştir.

Tasarının 20. maddesinde arabulucu olabilecek kişilerin meslekte 10 yıl kıdeme sahip Avukatlardan olması, Adalet Bakanlığı tarafından yapılacağı belirtilen sınavın politik tercihler ön plana alınabileceğinden kaldırılması ve arabuluculuğun avukatlıkla bağdaşabilir işlerden olduğunun belirtilmesine yönelik önergemiz kabul görmemiştir. Ancak değiştirilen hükümler başlığı altında 35. maddede Avukatlık yasasında değişiklik yapılarak arabuluculuğun avukatlıkla bağdaşabilen işlerden olduğu düzenlenmiştir

Tasarının 21. maddesinde arabuluculuk meslek kurallarının belirlenmesi, arabulucunun kaydının silinmesinin arabulucular kuruluna bırakılması ve kaydın silinmesi kararlarına karşı yargı yoluna başvurulması yönündeki önerge ve görüşlerimiz kabul görmemiştir. Oysaki kamuoyunda ve hukukçuların çoğunluğunda arabulucuların Adalet Bakanlığına bağımlı olmasının sakıncaları dile getirilmekte, alternatif bir yargı ağının Adalet Bakanlığı tarafından kurulmak istendiği eleştirileri yapılmaktadır.

Tasarının 23. maddesine eğitim verecek kurumların arasına Türkiye Barolar Birliğinin de konulması yönündeki önergemiz kabul edilmiş, ancak eğitim kuruluşlarının Bakanlıktan değil arabulucular kurulundan izin alarak faaliyetlerini sürdürmeleri yönündeki önergemiz reddedilmiştir.

Tasarının 26. maddesinde eğitim kuruluşlarının bilgi verecekleri mercinin Daire Başkanlığı değil, Arabulucular kurulu olması yönündeki görüşlerimiz kabul görmemiştir.

Tasarının 31. maddesinin arabulucular kurulunu oluşturulacak üyelerin Türkiye Barolar Birliği üyesi 3, Noterler birliği üyesi 2 temsilci olacak şekilde değiştirilmesi f bendinde Adalet Bakanı tarafından seçilecek 3 arabulucunun ise arabulucuların kendi aralarından seçecekleri 3 arabulucu olarak değiştirilmesi, böylelikle arabuluculuk kurulunun daha bağımsız ve demokratik bir işleyişe kavuşturulması yönündeki önergemiz Türkiye Barolar Birliği'nin kurula 3 temsilci göndermesi yönüyle kısmen kabul edilmiştir.

Tasarının 32. maddesi b) bendinde arabuluculuk sınavının kurul tarafından yapılması ve denetlenmesi yönünde değişiklik yapılması, e) bendinde arabulucuların sicilden silinmesi konusunda karar verme tamamen kurulun yetkisine bırakılacak şekilde değişiklik yapılması yönündeki önergeler reddedilmiştir

Tasarının 33. maddesi ile düzenlenen gizliliğin ihlali maddesinin tamamen tasarıdan çıkarılması, arabuluculuk faaliyetlerinin gizlilik içinde değil, şeffaf bir şekilde yürütülmesi ve yargı denetimine de açık olması, aksi takdirde arabuluculuk faaliyetinin töre, mafya, cemaat etkilenmesine açık olacağı yönündeki görüş ve önerilerimiz kabul edilmemiştir.

Hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk kanunu tasarısı gerekçesinde de belirtildiği gibi hak ve haklının bulunmasını değil, her ne koşulda olursa olsun uyuşmazlıkları sonlandırmayı hedeflemektedir. Bu anlayış ise toplumdaki adalet duygusunu zedeleyebilecektir. Arabuluculuk faaliyetinin gizlilik içerisinde yürütülmesi, anlaşma belgesi üzerindeki hakimden denetiminin yalnızca arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı yönleriyle sınırlı olması nedeniyle güçlünün zayıfı ezmesi sonucunu ve çok hukukluluğu ortaya çıkartabilecek, etnik ve dinsel temelde oluşumlara ya da mafyanın hakimiyetine yol açabilecek bir düzenlemeye dönüşme sakıncalarını içinde barındırmaktadır.

Bu nedenlerle Genel Kurul görüşmeleri sırasında en azından verilen önergelerin ve eleştirilerin dikkate alınarak tasarı metnindeki sakıncaların giderilmesi yönünde değişiklik önergelerimizin kabul edilmesi dileğiyle muhalefet şerhini sunuyoruz. Saygılarımızla.

Turgut Dibek
Kırklareli

Dilek Akagün Yılmaz
Uşak

Ali İhsan Köktürk
Zonguldak

Ali Rıza Öztürk
Mersin

Ömer Süha Aldan
Muğla

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

HUKUK UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Kapsam ve Tanımlar

Uygulama alanı

MADDE 1- (1) Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dahil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarında uygulanır.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Arabulucu: Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişiyi,

b) Arabuluculuk: Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyari olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Daire Başkanlığı: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak Arabuluculuk Daire Başkanlığını,

d) Genel Müdürlük: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünü,

e) Kurul: Arabulucuk Kurulunu,

f) Sicil: Arabulucular sicilini, ifade eder.

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

HUKUK UYUŞMAZLIKLARINDA ARABULUCULUK KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, hukuk uyuşmazlıklarının arabuluculuk yoluyla çözümlenmesinde uygulanacak usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyanlar da dâhil olmak üzere, ancak tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebilecekleri iş veya işlemlerden doğan özel hukuk uyuşmazlıklarının çözümlenmesinde uygulanır. Şu kadar ki, aile içi şiddet iddiasını içeren uyuşmazlıklar arabuluculuğa elverişli değildir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Arabulucu: Arabuluculuk faaliyetini yürüten ve Bakanlıkça düzenlenen arabulucular siciline kaydedilmiş bulunan gerçek kişiyi,

b) Arabuluculuk: Sistematik teknikler uygulayarak, görüşmek ve müzakerelerde bulunmak amacıyla tarafları bir araya getiren, onların birbirlerini anlamalarını ve bu suretle çözümlerini kendilerinin üretmesini sağlamak için aralarında iletişim sürecinin kurulmasını gerçekleştiren, uzmanlık eğitimi almış olan tarafsız ve bağımsız bir üçüncü kişinin katılımıyla ve ihtiyari olarak yürütülen uyuşmazlık çözüm yöntemini,

c) Bakanlık: Adalet Bakanlığını,

ç) Daire Başkanlığı: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü bünyesinde oluşturulacak Arabuluculuk Daire Başkanlığını,

d) Genel Müdürlük: Hukuk İşleri Genel Müdürlüğünü,

e) Kurul: Arabuluculuk Kurulunu,

f) Sicil: Arabulucular sicilini, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuğa İlişkin Temel İlkeler İradî olma ve eşitlik

MADDE 3- (1) Taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda serbesttirler.

(2) Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahiptirler.

Gizlilik

MADDE 4- (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmamışsa arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgelerle tuttuğu kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Aksi kararlaştırılmamışsa taraflar da bu konudaki gizliliğe uymak zorundadırlar.

Beyan veya belgelerin kullanılmaması

MADDE 5- (1) Taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dahil üçüncü bir kişi, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, aşağıdaki beyan veya belgeleri delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz:

a) Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği.

b) Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler.

c) Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakta veya iddianın kabulü.

ç) Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

(2) Birinci fıkra hükmü, beyan veya belgenin şekline bakılmaksızın uygulanır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen bilgilerin açıklanması, mahkeme, hakem veya herhangi bir idarî makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler, birinci fıkrada öngörülenin aksine, delil olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınmaz.

İKİNCİ BÖLÜM

Arabuluculuğa İlişkin Temel İlkeler İradî olma ve eşitlik

MADDE 3- (1) Taraflar, arabulucuya başvurmak, süreci devam ettirmek, sonuçlandırmak veya bu süreçten vazgeçmek konusunda serbesttirler.

(2) Taraflar, gerek arabulucuya başvururken gerekse tüm süreç boyunca eşit haklara sahiptirler.

Gizlilik

MADDE 4- (1) Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça arabulucu, arabuluculuk faaliyeti çerçevesinde kendisine sunulan veya diğer bir şekilde elde ettiği bilgi ve belgeler ile diğer kayıtları gizli tutmakla yükümlüdür.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça taraflar da bu konudaki gizliliğe uymak zorundadırlar.

Beyan veya belgelerin kullanılmaması

MADDE 5- (1) Taraflar, arabulucu veya arabuluculuğa katılanlar da dâhil üçüncü bir kişi, uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk davası açıldığında yahut tahkim yoluna başvurulduğunda, aşağıdaki beyan veya belgeleri delil olarak ileri süremez ve bunlar hakkında tanıklık yapamaz:

a) Taraflarca yapılan arabuluculuk daveti veya bir tarafın arabuluculuk faaliyetine katılma isteği.

b) Uyuşmazlığın arabuluculuk yolu ile sona erdirilmesi için taraflarca ileri sürülen görüşler ve teklifler.

c) Arabuluculuk faaliyeti esnasında, taraflarca ileri sürülen öneriler veya herhangi bir vakta veya iddianın kabulü.

ç) Sadece arabuluculuk faaliyeti dolayısıyla hazırlanan belgeler.

(2) Birinci fıkra hükmü, beyan veya belgenin şekline bakılmaksızın uygulanır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen bilgilerin açıklanması mahkeme, hakem veya herhangi bir idarî makam tarafından istenemez. Bu beyan veya belgeler, birinci fıkrada öngörülenin aksine, delil

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

(4) Bu maddenin yukarıdaki fıkraları, arabuluculuğun konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, hukuk davası ve tahkimde uygulanır.

(5) Birinci fıkrada belirtilen sınırlamalar saklı kalmak koşuluyla, hukuk davası ve tahkimde ileri sürülen caiz deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arabulucuların Hak ve Yükümlülükleri

Unvanın kullanılması

MADDE 6- (1) Sicile kayıtlı olan arabulucular, arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı yetkileri kullanma hakkına sahiptir.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını belirtmek zorundadır.

Ücret ve masrafların istenmesi

MADDE 7- (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Arabulucu, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadığı sürece arabulucunun ücreti, faaliyetin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan Arabulucu Asgarî Ücret Tarifesine göre belirlenir; aksi kararlaştırılmadıkça ücret ve masraf taraflarca eşit olarak karşılanır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecine ilişkin olarak belirli kişiler için aracılık yapma veya belirli kişileri tavsiye etmenin karşılığı olarak ücret alamaz. Bu yasağa aykırı işlemler batıldır.

Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması

MADDE 8- (1) Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya her ikisiyle aynı anda görüşebilir veya iletişim kurabilir.

olarak sunulmuş olsa dahi hükme esas alınamaz. Ancak, söz konusu bilgiler bir kanun hükmü tarafından emredildiği veya arabuluculuk süreci sonunda varılan anlaşmanın uygulanması ve icrası için gerekli olduğu ölçüde açıklanabilir.

(4) Yukarıdaki fıkralar, arabuluculuğun konusuyla ilgili olup olmadığına bakılmaksızın, hukuk davası ve tahkimde uygulanır.

(5) Birinci fıkrada belirtilen sınırlamalar saklı kalmak koşuluyla, hukuk davası ve tahkimde ileri sürülebilen deliller, sadece arabuluculukta sunulmaları sebebiyle kabul edilemeyecek deliller haline gelmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Arabulucuların Hak ve Yükümlülükleri

Unvanın kullanılması

MADDE 6- (1) Sicile kayıtlı olan arabulucular, arabulucu unvanını ve bu unvanın sağladığı yetkileri kullanma hakkına sahiptirler.

(2) Arabulucu, arabuluculuk faaliyeti sırasında bu unvanını belirtmek zorundadır.

Ücret ve masrafların istenmesi

MADDE 7- (1) Arabulucu yapmış olduğu faaliyet karşılığı ücret ve masrafları isteme hakkına sahiptir. Arabulucu, ücret ve masraflar için avans da talep edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça arabulucunun ücreti, faaliyetin sona erdiği tarihte yürürlükte bulunan Arabulucu Asgarî Ücret Tarifesine göre belirlenir ve ücret ile masraf taraflarca eşit olarak karşılanır.

(3) Arabulucu, arabuluculuk sürecine ilişkin olarak belirli kişiler için aracılık yapma veya belirli kişileri tavsiye etmenin karşılığı olarak ücret alamaz. Bu yasağa aykırı işlemler batıldır.

Taraflarla görüşme ve iletişim kurulması

MADDE 8- (1) Arabulucu, tarafların her biri ile ayrı ayrı veya birlikte görüşebilir ve iletişim kurabilir. Taraflar bu görüşmelere vekilleri aracılığıyla da katılabilirler.

Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi

MADDE 9- (1) Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirir.

(2) Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(3) Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.

(4) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlıkla ilgili olarak açılan davada, daha sonra taraflardan birinin avukatı olarak görev üstlenemez.

Reklam yasağı

MADDE 10- (1) Arabulucuların iş elde etmek için, reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kağıtlarında arabulucu unvanı ile akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.

Tarafların aydınlatılması

MADDE 11- (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür.

Aidat ödenmesi

MADDE 12- (1) Arabuluculardan sicile kayıtlarında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat alınır.

(2) Giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arabuluculuk Faaliyeti

Arabulucuya başvuru

MADDE 13- (1) Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir.

Görevin özenle ve tarafsız biçimde yerine getirilmesi

MADDE 9- (1) Arabulucu görevini özenle, tarafsız bir biçimde ve şahsen yerine getirir.

(2) Arabulucu olarak görevlendirilen kimse, tarafsızlığından şüphe edilmesini gerektirecek önemli hâl ve şartların varlığı hâlinde, bu hususta tarafları bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu açıklamaya rağmen taraflar, arabulucudan birlikte talep ederlerse, arabulucu bu görevi üstlenebilir yahut üstlenmiş olduğu görevi sürdürebilir.

(3) Arabulucu, taraflar arasında eşitliği gözetmekle yükümlüdür.

(4) Arabulucu, bu sıfatla görev yaptığı uyuşmazlıkla ilgili olarak açılan davada, daha sonra taraflardan birinin avukatı olarak görev üstlenemez.

Reklam yasağı

MADDE 10- (1) Arabulucuların iş elde etmek için reklam sayılabilecek her türlü teşebbüs ve harekette bulunmaları ve özellikle tabelalarında ve basılı kâğıtlarında arabulucu, avukat ve akademik unvanlarından başka sıfat kullanmaları yasaktır.

Tarafların aydınlatılması

MADDE 11- (1) Arabulucu, arabuluculuk faaliyetinin başında, tarafları arabuluculuğun esasları, süreci ve sonuçları hakkında gerektiği gibi aydınlatmakla yükümlüdür.

Aidat ödenmesi

MADDE 12- (1) Arabuluculardan sicile kayıtlarında giriş aidatı ve her yıl için yıllık aidat alınır.

(2) Giriş aidatı ve yıllık aidatlar genel bütçeye gelir kaydedilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Arabuluculuk Faaliyeti

Arabulucuya başvuru

MADDE 13- (1) Taraflar dava açılmadan önce veya davanın görülmesi sırasında arabulucuya başvurma konusunda anlaşabilirler. Mahkeme de tarafları arabulucuya başvurmak konusunda aydınlatıp, teşvik edebilir.

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklifine otuz gün içinde olumlu cevap verilmez ise bu teklif reddedilmiş sayılır.

Arabulucunun seçilmesi

MADDE 14- (1) Başkaca bir usul kararlaştırılmamışsa, arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir.

Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi

MADDE 15- (1) Arabulucu seçildikten sonra, tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder.

(2) Taraflar, arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.

(3) Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

(4) Niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz.

(5) Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde, yargılama mahkemece üç ay süre ile ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine üç ay daha uzatılabilir.

(6) Aksi kararlaştırılmadıkça, taraflardan her biri arabuluculuk müzakerelerine bizzat katılır.

Arabuluculuk sürecinin başlaması ve sürelere etkisi

MADDE 16- (1) Arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların

(2) Aksi kararlaştırılmadıkça taraflardan birinin arabulucuya başvuru teklifine otuz gün içinde olumlu cevap verilmez ise bu teklif reddedilmiş sayılır.

Arabulucunun seçilmesi

MADDE 14- (1) Başkaca bir usul kararlaştırılmadıkça arabulucu veya arabulucular taraflarca seçilir.

Arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesi

MADDE 15- (1) Arabulucu seçildikten sonra tarafları en kısa sürede ilk toplantıya davet eder.

(2) Taraflar, emredici hukuk kurallarına aykırı olmamak kaydıyla arabuluculuk usulünü serbestçe kararlaştırabilirler.

(3) Taraflarca kararlaştırılmamışsa arabulucu; uyuşmazlığın niteliğini, tarafların isteklerini ve uyuşmazlığın hızlı bir şekilde çözümlenmesi için gereken usul ve esasları göz önüne alarak arabuluculuk faaliyetini yürütür.

(4) Niteliği gereği yargısal bir yetkinin kullanımı olarak sadece hâkim tarafından yapılabilecek işlemler arabulucu tarafından yapılamaz.

(5) Dava açıldıktan sonra tarafların birlikte arabulucuya başvuracaklarını beyan etmeleri hâlinde yargılama, mahkemece üç ayı geçmemek üzere ertelenir. Bu süre, tarafların birlikte başvurusu üzerine üç aya kadar uzatılabilir.

(6) Taraflar arabuluculuk müzakerelerine bizzat veya vekilleri aracılığıyla katılabilirler.

Arabuluculuk sürecinin başlaması ve sürelere etkisi

MADDE 16- (1) Arabuluculuk süreci, dava açılmadan önce arabulucuya başvuru hâlinde, tarafların ilk toplantıya davet edilmeleri ve taraflarla arabulucu arasında sürecin devam ettirilmesi konusunda anlaşmaya varılıp bu durumun bir tutanakla belgelendirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar. Dava açılmasından sonra arabulucuya başvuru hâlinde ise bu süreç, mahkemenin tarafları arabuluculuğa davetinin taraflarca kabul edilmesi veya tarafların

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(2) Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Arabuluculuğun sona ermesi

MADDE 17- (1) Aşağıda belirtilen hâllerde arabuluculuk faaliyetinin sona erdiği kabul edilir:

a) Tarafların anlaşmaya varması.

b) Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi.

c) Taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.

ç) Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.

(2) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştikları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı, bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar veya vekillerince imzalanır.

(3) Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar.

(4) Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arabulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirim, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri, ikinci fıkraya göre düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır. Arabulucu, arabuluculuk hizmetlerinin sonucunda düzenlediği belgelerin birer örneğini arabuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Genel Müdürlüğe gönderir.

arabulucuya başvurma konusunda anlaşmaya vardıklarını duruşma dışında mahkemeye yazılı olarak beyan ettikleri ya da duruşmada bu beyanlarının tutanağa geçirildiği tarihten itibaren işlemeye başlar.

(2) Arabuluculuk sürecinin başlamasından sona ermesine kadar geçirilen süre, zamanaşımı ve hak düşürücü sürelerin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Arabuluculuğun sona ermesi

MADDE 17- (1) Aşağıda belirtilen hâllerde arabuluculuk faaliyeti sona erer:

a) Tarafların anlaşmaya varması.

b) Taraflara danışıldıktan sonra arabuluculuk için daha fazla çaba sarf edilmesinin gereksiz olduğunun arabulucu tarafından tespit edilmesi.

c) Taraflardan birinin karşı tarafa veya arabulucuya, arabuluculuk faaliyetinden çekildiğini bildirmesi.

ç) Tarafların anlaşarak arabuluculuk faaliyetini sona erdirmesi.

d) Uyuşmazlığın arabuluculuğa elverişli olmadığı veya 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince uzlaşma kapsamına girmeyen bir suçla ilgili olduğunun tespit edilmesi.

(2) Arabuluculuk faaliyeti sonunda tarafların anlaştikları, anlaşamadıkları veya arabuluculuk faaliyetinin nasıl sonuçlandığı, bir tutanak ile belgelendirilir. Arabulucu tarafından düzenlenecek bu belge, arabulucu, taraflar veya vekillerince imzalanır.

(3) Arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen tutanağa, faaliyetin sonuçlanması dışında hangi hususların yazılacağına taraflar karar verir. Arabulucu, bu tutanak ve sonuçları konusunda taraflara gerekli açıklamaları yapar.

(4) Arabuluculuk faaliyetinin sona ermesi hâlinde, arabulucu, bu faaliyete ilişkin kendisine yapılan bildirim, tevdi edilen ve elinde bulunan belgeleri, ikinci fıkraya göre düzenlenen tutanağı beş yıl süre ile saklamak zorundadır. Arabulucu,

Tarafların anlaşması

MADDE 18- (1) Arabuluculuk faaliyeti sonucunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

(2) Taraflar arabuluculuk sürecinin sonunda bir anlaşmaya varırlarsa bu anlaşmayı, asıl uyuşmazlık hakkındaki yetki kurallarına göre yetkisi belirlenecek olan icra mahkemesine ibraz edip, icra edilebilirliğine ilişkin bir şerh verilmesini talep edebilirler. Bu şerhi içeren anlaşma, ilâm niteliğinde belge sayılır.

(3) İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, niteliği itibariyle bir çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme dosya üzerinden yapılır. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edebileceği işler arasında yer alıp almadığı ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru ile bu başvurunun reddi üzerine ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verirmeden bir başka resmî işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Arabulucular Sicili

Arabulucular sicilinin tutulması

MADDE 19- (1) Daire Başkanlığı, özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk yapma yetkisini kazanmış kişilerin sicilini tutar. Bu

arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlediği son tutanağın bir örneğini arabuluculuk faaliyetinin sona ermesinden itibaren bir ay içinde Genel Müdürlüğe gönderir.

Tarafların anlaşması

MADDE 18- (1) Arabuluculuk faaliyeti sonucunda varılan anlaşmanın kapsamı taraflarca belirlenir; anlaşma belgesi düzenlenmesi hâlinde bu belge taraflar ve arabulucu tarafından imzalanır.

(2) Taraflar arabuluculuk faaliyeti sonunda bir anlaşmaya varırlarsa, bu anlaşma belgesinin icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesini talep edebilirler. Dava açılmadan önce arabuluculuğa başvurulmuşsa, anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, asıl uyuşmazlık hakkındaki görev ve yetki kurallarına göre belirlenecek olan mahkemeden talep edilebilir. Davanın görülmesi sırasında arabuluculuğa başvurulması durumunda ise anlaşmanın icra edilebilirliğine ilişkin şerh verilmesi, davanın görüldüğü mahkemeden talep edilebilir. Bu şerhi içeren anlaşma, ilâm niteliğinde belge sayılır.

(3) İcra edilebilirlik şerhinin verilmesi, çekişmesiz yargı işidir ve buna ilişkin inceleme duruşmalı olarak yapılır. Bu incelemenin kapsamı anlaşmanın içeriğinin arabuluculuğa ve cebri icraya elverişli olup olmadığı hususlarıyla sınırlıdır. Anlaşma belgesine icra edilebilirlik şerhi verilmesi için mahkemeye yapılacak olan başvuru üzerine verilecek kararlara karşı ilgili tarafından istinaf yoluna gidilmesi hâlinde, maktu harç alınır. Taraflar, anlaşma belgesini icra edilebilirlik şerhi verirmeden başka bir resmi işlemde kullanmak isterlerse, damga vergisi de maktu olarak alınır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Arabulucular Sicili

Arabulucular sicilinin tutulması

MADDE 19- (1) Daire Başkanlığı, özel hukuk uyuşmazlıklarında arabuluculuk yapma yetkisini kazanmış kişilerin sicilini tutar. Bu

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgiler, Daire Başkanlığı tarafından elektronik ortamda da duyurulur.

(2) Arabulucular sicilinin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir.

Arabulucular siciline kayıt şartları

MADDE 20- (1) Sicile kayıt, ilgilinin Daire Başkanlığına yazılı olarak başvurması üzerine yapılır.

(2) Arabuluculuk siciline kaydedilebilmek için;

- a) Türk vatandaşı olmak,
- b) Dört yıllık lisans eğitimi almış olmak,
- c) Tam ehliyetli olmak,
- ç) Taksirli suçlar dışında herhangi bir sabıkası bulunmamak,

d) Arabuluculuk eğitimini tamamlamak ve Bakanlıkça yapılan yazılı ve uygulamalı sınavda başarılı olmak

gerekir.

(3) Arabulucu, sicile kayıt tarihinden itibaren faaliyetine başlayabilir.

Arabulucular sicilinden silinme

MADDE 21- (1) Daire Başkanlığı, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydını siler.

(2) Daire Başkanlığı, bu Kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmedeğini tespit ettiği arabulucuyu yazılı olarak uyarır; bu uyarıya uyulmaması hâlinde arabulucunun savunmasını aldıktan sonra, gerekirse adının sicilden silinmesini Kuruldan talep eder.

(3) Arabulucu, arabulucular sicilinden kaydının silinmesini her zaman isteyebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Eğitim ve Eğitim Kuruluşları

Arabuluculuk eğitimi

MADDE 22- (1) Arabuluculuk eğitimi, dört yıllık lisans eğitiminin tamamlanmasından sonra

sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgiler, Daire Başkanlığı tarafından elektronik ortamda da duyurulur.

(2) Arabulucular sicilinin tutulmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

Arabulucular siciline kayıt şartları

MADDE 20- (1) Sicile kayıt, ilgilinin Daire Başkanlığına yazılı olarak başvurması üzerine yapılır.

(2) Arabuluculuk siciline kaydedilebilmek için;

- a) Türk vatandaşı olmak,
- b) Mesleğinde en az beş yıllık kıdeme sahip hukuk fakültesi mezunu olmak,
- c) Tam ehliyetli olmak,
- ç) Kasten işlenmiş bir suçtan mahkûm olmamak,

d) Arabuluculuk eğitimini tamamlamak ve Bakanlıkça yapılan yazılı ve uygulamalı sınavda başarılı olmak,

gerekir.

(3) Arabulucu, sicile kayıt tarihinden itibaren faaliyetine başlayabilir.

Arabulucular sicilinden silinme

MADDE 21- (1) Daire Başkanlığı, arabuluculuk için aranan koşulları taşımadığı hâlde sicile kaydedilen veya daha sonra bu koşulları kaybeden arabulucunun kaydını siler.

(2) Daire Başkanlığı, bu Kanunun öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmedeğini tespit ettiği arabulucuyu yazılı olarak uyarır; bu uyarıya uyulmaması hâlinde arabulucunun savunmasını aldıktan sonra, gerekirse adının sicilden silinmesini Kuruldan talep eder.

(3) Arabulucu, arabulucular sicilinden kaydının silinmesini her zaman isteyebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Arabuluculuk Eğitimi ve Eğitim Kuruluşları

Arabuluculuk eğitimi

MADDE 22- (1) Arabuluculuk eğitimi, hukuk fakültesinin tamamlanmasından sonra

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

alınan, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesiyle ilgili temel bilgiler, iletişim teknikleri, müzakere ve uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve davranış psikolojisi ile yönetmelikte gösterilecek olan diğer teorik ve pratik bilgileri içeren ve asgari yüzelli saatlik eğitimi ifade eder.

(2) Hukuk lisans diplomasına sahip olmayan kimselerin arabuluculuk eğitimini tamamlamış sayılmaları için, yüz saatlik temel hukuk eğitimini de almış olmaları gerekir.

Eğitim kuruluşlarına izin verilmesi

MADDE 23- (1) Arabuluculuk eğitimi verecek olan kuruluşlar, Daire Başkanlığından izin almak zorundadır. Daire Başkanlığı tarafından izin verilen eğitim kuruluşlarının listesi elektronik ortamda yayımlanır.

(2) İzin için yazılı olarak başvurulur. Bu başvuruda eğitim programı, eğiticilerin sayısı ve uzmanlıkları ile eğitim kuruluşu veya eğitim programının finansman kaynakları hakkında gerekçeli bilgi verilir.

(3) Başvuruda sunulan belgelere dayalı olarak, eğitimin amacına ulaşacağı ve eğitim kuruluşlarında eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanacağı tespit edilirse, ilgili eğitim kuruluşuna en çok üç yıl için geçerli olmak üzere izin verilir.

İzin süresinin uzatılması

MADDE 24- (1) Sicile kayıtlı olan bir eğitim kuruluşu kayıt süresinin bitiminden en erken bir yıl ve en geç üç ay önce, sicildeki kaydının geçerlilik süresinin uzatılmasını yazılı olarak talep edebilir. Eğitim kuruluşunun 26 ncı maddeye göre sunduğu raporlardan, arabuluculuk eğitiminin başarılı şekilde devam ettiğinin anlaşıldığı ve 27 nci maddede belirtilen sebeplerin bulunmadığı hâllerde, verilmiş bulunan iznin geçerlilik süresi her defasında üç yıl uzatılabilir. Eğitim kuruluşu, süresi içinde yaptığı başvuru hakkında karar verilmeye kadar listede kayıtlı kalır.

alınan, arabuluculuk faaliyetinin yürütülmesiyle ilgili temel bilgileri, iletişim teknikleri, müzakere ve uyuşmazlık çözüm yöntemleri ve davranış psikolojisi ile yönetmelikte gösterilecek olan diğer teorik ve pratik bilgileri içeren eğitimi ifade eder.

Eğitim kuruluşlarına izin verilmesi

MADDE 23- (1) Arabuluculuk eğitimi, bünyesinde hukuk fakültesi bulunan üniversitelerin hukuk fakülteleri, Türkiye Barolar Birliği ve Türkiye Adalet Akademisi tarafından verilir. Bu kuruluşlar Bakanlıktan izin alarak eğitim verebilirler. İzin verilen eğitim kuruluşlarının listesi elektronik ortamda yayımlanır.

(2) İzin için yazılı olarak başvurulur. Bu başvuruda eğitim programı, eğiticilerin sayısı ve uzmanlıkları ile eğitim kuruluşu veya eğitim programının finansman kaynakları hakkında gerekçeli bilgi verilir.

(3) Başvuruda sunulan belgelere dayalı olarak, eğitimin amacına ulaşacağı ve eğitim kuruluşlarında eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanacağı tespit edilirse, ilgili eğitim kuruluşuna en çok üç yıl için geçerli olmak üzere izin verilir.

İzin süresinin uzatılması

MADDE 24- (1) Sicile kayıtlı olan bir eğitim kuruluşu kayıt süresinin bitiminden en erken bir yıl ve en geç üç ay önce, sicildeki kaydının geçerlilik süresinin uzatılmasını yazılı olarak talep edebilir. Eğitim kuruluşunun 26 ncı maddeye göre sunduğu raporlardan, arabuluculuk eğitiminin başarılı şekilde devam ettiğinin anlaşıldığı ve 27 nci maddede belirtilen sebeplerin bulunmadığı hâllerde, verilmiş bulunan iznin geçerlilik süresi her defasında üç yıl uzatılabilir. Eğitim kuruluşu, süresi içinde yaptığı başvuru hakkında karar verilmeye kadar listede kayıtlı kalır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Arabuluculuk yetki belgesi

MADDE 25- (1) Eğitim kuruluşları, eğitimlerini başarıyla tamamlayan kişilere arabuluculuk eğitimini tamamladıklarına dair bir belge verir.

Daire Başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 26- (1) Eğitim kuruluşları, Ocak ayında bir önceki yıl içinde gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetinin kapsamı, içeriği ve başarısı konusunda Daire Başkanlığına bir rapor sunar.

Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali

MADDE 27- (1) Aşağıdaki hâllerde, eğitim kuruluşuna verilmiş olan izin, Daire Başkanlığına talebi üzerine Kurul tarafından iptal edilir:

- a) İzin verilebilmesi için aranan şartlardan birinin ortadan kalkmış veya mevcut olmadığına tespit edilmiş olması.
- b) Eğitimin yeterli şekilde verilememesi.
- c) Arabuluculuk yetki belgelerinin düzenlenmesinde sahtecilik veya önemli hatalar yapılması.
- ç) 26 ncı maddedeki rapor verme yükümlülüğünün yapılan ihtarla rağmen yerine getirilmemesi.
- d) Eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanmadığının tespit edilmesi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Görevler

Kuruluş ve teşkilat

MADDE 28- (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Genel Müdürlük bünyesinde Daire Başkanlığı kurulur. Arabuluculuk hizmetleri bu Daire Başkanlığı tarafından yürütülür.

(2) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin olarak bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlık bünyesinde Arabuluculuk Kurulu oluşturulur.

Daire Başkanlığı

MADDE 29- (1) Daire Başkanlığı, bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi, denetim görevlisi ve diğer uzman personelden oluşur.

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Arabuluculuk yetki belgesi

MADDE 25- (1) Eğitim kuruluşları, eğitimlerini başarıyla tamamlayan kişilere arabuluculuk eğitimini tamamladıklarına dair bir belge verir.

Daire Başkanlığına bilgi verme yükümlülüğü

MADDE 26- (1) Eğitim kuruluşları, her yıl Ocak ayında bir önceki yıl içinde gerçekleştirdikleri eğitim faaliyetinin kapsamı, içeriği ve başarısı konusunda Daire Başkanlığına bir rapor sunar.

Eğitim kuruluşuna verilen iznin iptali

MADDE 27- (1) Aşağıdaki hâllerde eğitim kuruluşuna verilmiş olan izin, Bakanlığın talebi üzerine Kurul tarafından iptal edilir:

- a) İzin verilebilmesi için aranan şartlardan birinin ortadan kalkmış veya mevcut olmadığına tespit edilmiş olması.
- b) Eğitimin yeterli şekilde verilememesi.
- c) Arabuluculuk yetki belgelerinin düzenlenmesinde sahtecilik veya önemli hatalar yapılması.
- ç) 26 ncı maddedeki rapor verme yükümlülüğünün yapılan ihtarla rağmen yerine getirilmemesi.
- d) Eğitim faaliyetinin devamlılığının sağlanmadığının tespit edilmesi.

YEDİNCİ BÖLÜM

Kuruluş ve Görevler

Kuruluş ve teşkilat

MADDE 28- (1) Bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Genel Müdürlük bünyesinde Daire Başkanlığı kurulur.

(2) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin olarak bu Kanunda belirtilen görevleri yerine getirmek üzere, Bakanlık bünyesinde Arabuluculuk Kurulu oluşturulur.

Daire Başkanlığı

MADDE 29- (1) Daire Başkanlığı, bir daire başkanı, yeteri kadar tetkik hâkimi ve diğer personelden oluşur.

(2) Arabuluculuk hizmetlerinin yönetimine dair tüm işlem ve uygulamalar ile arabuluculuk eğitim kuruluşları ve arabulucuların denetimiyle görevlendirilmek üzere Genel Müdürlükte denetim görevlisi istihdam edilebilir. Bunlar hukuk veya hukuk bilgisine programlarında yeterince yer veren siyasal bilimler, idari bilimler, iktisat, maliye ve işletme alanlarında en az dört yıllık öğretim yapan yüksek öğretim kurumlarından mezun olanlar arasından yapılacak yarışma ve yeterlilik sınavı sonucunda mesleğe alınırlar.

(3) Denetim görevlilerinin hal ve hareketlerinde görevleriyle bağdaşmayan durumları, yapılacak inceleme ve soruşturma sonucunda tespit edilenlerle, olumsuz sicil alanlar kazanılmış hak aylık dereceleri ile buldukları kadro derecelerine eşit Bakanlığın merkez veya taşra teşkilatındaki diğer bir kadrosuna atanabilirler. Denetim görevlilerinin, mesleğe giriş ve yeterlik sınavları, görev, yetki ve sorumlulukları ile çalışma esas ve usulleri yönetmelikle düzenlenir.

Daire Başkanlığının görevleri

MADDE 30- (1) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Arabuluculuk hizmetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak.

b) Arabuluculukla ilgili yayın yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.

c) Kurulun çalışması ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.

ç) Arabuluculuk kurumunun tanıtımını yapmak, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek, ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve seminer gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.

Daire Başkanlığının görevleri

MADDE 30- (1) Daire Başkanlığının görevleri şunlardır:

a) Arabuluculuk hizmetlerinin düzenli ve verimli olarak yürütülmesini sağlamak.

b) Arabuluculukla ilgili yayın yapmak, bu konudaki bilimsel çalışmaları teşvik etmek ve desteklemek.

c) Kurulun çalışması ile ilgili her türlü karar ve işlemi yürütmek ve görevleri ile ilgili bakanlık, diğer kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu yararına çalışan vakıf ve dernekler ile uygun görülen gönüllü gerçek ve tüzel kişilerle işbirliği yapmak.

ç) Arabuluculuk kurumunun tanıtımını yapmak, bu konuda kamuoyunu bilgilendirmek, ulusal ve uluslararası kongre, sempozyum ve seminer gibi bilimsel organizasyonları düzenlemek veya desteklemek.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

d) Ülke genelinde arabuluculuk uygulamalarını izlemek, ilgili istatistikleri tutmak ve yayımlamak.

e) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşlar tarafından bu amaçla yapılan başvuru ile sicildeki kaydın geçerlilik süresinin uzatılması talebini karara bağlamak, arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarını listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.

f) Arabulucu sicilini tutmak, sicile kayıt taleplerini karara bağlamak, 21 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkraları kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek ve bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgileri elektronik ortamda duyurmak.

g) Denetim görevlileri aracılığıyla arabulucuların denetimini yapmak.

ğ) Arabulucular tarafından arabuluculuk hizmetlerinin sonucunda düzenlenen belgelerin kayıtlarını tutmak ve birer örneklerini saklamak.

h) Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemler hakkında inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak.

ı) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlayarak Kurulun bilgisine sunmak.

i) Yıllık Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi hazırlamak.

j) Arabulucuların ödeyecekleri kayıt aidatını ve yıllık aidatları tahsil etmek.

Kurul

MADDE 31- (1) Kurul aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Hukuk İşleri Genel Müdürü.

b) Daire Başkanı.

c) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından hukuk mahkemelerinde görev yapmakta olan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek iki hâkim.

ç) Türkiye Barolar Birliğinden iki temsilci,

d) Türkiye Noterler Birliğinden bir temsilci.

e) Yüksek Öğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından iki öğretim üyesi.

d) Ülke genelinde arabuluculuk uygulamalarını izlemek, ilgili istatistikleri tutmak ve yayımlamak.

e) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşlar tarafından bu amaçla yapılan başvuru ile sicildeki kaydın geçerlilik süresinin uzatılması talebinin karara bağlanmasını Bakanlığın onayına sunmak, arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kuruluşlarını listelemek ve elektronik ortamda yayımlamak.

f) Arabulucu sicilini tutmak, sicile kayıt taleplerini karara bağlamak, 21 inci maddenin birinci ve üçüncü fıkraları kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek ve bu sicilde yer alan kişilere ilişkin bilgileri elektronik ortamda duyurmak.

g) Arabulucular tarafından arabuluculuk faaliyeti sonunda düzenlenen son tutanakların kayıtlarını tutmak ve birer örneklerini saklamak.

ğ) Görev alanına giren kanun ve düzenleyici işlemler hakkında inceleme ve araştırma yaparak Genel Müdürlüğe öneride bulunmak.

h) Yıllık faaliyet raporunu ve izleyen yıl faaliyet planını hazırlayarak Kurulun bilgisine sunmak.

ı) Yıllık Arabuluculuk Asgari Ücret Tarifesi hazırlamak.

Kurul

MADDE 31- (1) Kurul aşağıdaki üyelerden oluşur:

a) Hukuk İşleri Genel Müdürü.

b) Daire Başkanı.

c) Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından hukuk mahkemelerinde görev yapmakta olan birinci sınıfa ayrılmış hâkimler arasından seçilecek iki hâkim.

ç) Türkiye Barolar Birliğinden üç temsilci.

d) Türkiye Noterler Birliğinden bir temsilci.

e) Yüksek Öğretim Kurulu tarafından seçilen özel hukuk alanından bir öğretim üyesi.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

f) Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu.

g) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.

ğ) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Odaları Birliğinden bir temsilci.

h) Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Müdürü.

(2) Başkan ihtiyaca göre Kurul toplantılarına uzman kişileri çağırabilir.

(3) Kurul başkanı Genel Müdürdür. Genel Müdürün bulunmadığı toplantılarda Başkanlık görevi Daire Başkanı tarafından yerine getirilir.

(4) Kurul, Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Başkanın veya en az beş üyenin talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağrılabilir.

(5) Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya gelmeyen üyenin üyeliği düşer.

(6) Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir.

(7) Kurul üyelerinin ulaşım, konaklama ve diğer zorunlu giderleri Bakanlıkça karşılanır.

(8) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Kurulun görevleri

MADDE 32- (1) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel ilkeler ile arabuluculuk meslek kurallarını belirlemek.

b) Arabuluculuk eğitimine ve bu eğitimin sonunda yapılacak olan sınava ilişkin temel ilke ve standartları tespit etmek.

c) Arabulucuların denetimine ilişkin kural-ları belirlemek.

ç) Bu Kanuna göre çıkarılması gereken ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yönetme-

f) Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu.

g) Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinden bir temsilci.

ğ) Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfede-rasyonundan bir temsilci.

h) Türkiye Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Müdürü.

(2) Başkan ihtiyaca göre Kurul toplantılarına uzman kişileri çağırabilir.

(3) Kurul başkanı Genel Müdürdür. Genel Müdürün bulunmadığı toplantılarda Başkanlık görevi Daire Başkanı tarafından yerine getirilir.

(4) Kurul, Mart ve Eylül aylarında olmak üzere yılda en az iki kez toplanır. Ayrıca, Başkanın veya en az beş üyenin talebiyle Kurul her zaman toplantıya çağrılabilir.

(5) Kurul üye tam sayısının salt çoğunluğu ile karar alır. Mazeretsiz olarak art arda iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği düşer.

(6) Kurulun Bakanlık dışından görevlendirilen üyelerinin görev süresi üç yıldır. Görev süresi dolan üyeler yeniden görevlendirilebilir.

(7) Başka yerden katılan Kurul üyelerinin gündelik, yol gideri, konaklama ve diğer zorunlu giderleri 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre Bakanlıkça karşılanır.

(8) Kurulun çalışma usul ve esasları yönetmelikle düzenlenir.

Kurulun görevleri

MADDE 32- (1) Kurulun görevleri şunlardır:

a) Arabuluculuk hizmetlerine ilişkin temel ilkeler ile arabuluculuk meslek kurallarını belirlemek.

b) Arabuluculuk eğitimine ve bu eğitimin sonunda yapılacak olan sınava ilişkin temel ilke ve standartları tespit etmek.

c) Arabulucuların denetimine ilişkin kural-ları belirlemek.

ç) Bu Kanuna göre çıkarılması gereken ve Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yönetme-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

lik taslaklarına, gerekirse değişiklik yaparak, son şeklini vermek.

d) Eğitim kuruluşlarının eğitim izinlerini iptal etmek.

e) 21 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek.

f) Arabulucuların ödeyecekleri sicile kayıt aidatını ve yıllık aidatları tespit etmek.

g) Arabuluculuk Asgarî Ücret Tarifesini gerekiyorsa değişiklik yapmak suretiyle onaylamak.

ğ) Daire Başkanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerin etkinliğini artırmak üzere tavsiyelerde bulunmak.

h) Daire Başkanlığının yıllık faaliyet raporu ve plânı hakkında görüş bildirmek.

ı) Daire Başkanlığının faaliyet plânında yer alan konularla ilgili kurum ve kuruluşların uygulamaya sağlayabileceği katkıları belirlemek.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Gizliliğin ihlâli

MADDE 33- (1) 4 üncü maddedeki yükümlülüğe aykırı hareket ederek bir kişinin hukuken korunan menfaatinin zarar görmesine neden olan kişi altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Son ve Geçici Hükümler

Kadrolar

MADDE 34- (1) Ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Genel Kadro ve Usûlü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

lik taslaklarına, gerekirse değişiklik yaparak son şeklini vermek.

d) Eğitim kuruluşlarının eğitim izinlerini iptal etmek.

e) 21 inci maddenin ikinci fıkrası kapsamında arabulucunun sicilden silinmesine karar vermek.

f) Arabulucuların ödeyecekleri sicile kayıt aidatını ve yıllık aidatları tespit etmek.

g) Arabuluculuk Asgarî Ücret Tarifesini gerekiyorsa değişiklik yapmak suretiyle onaylamak.

ğ) Daire Başkanlığı tarafından yürütülecek faaliyetlerin etkinliğini artırmak üzere tavsiyelerde bulunmak.

h) Daire Başkanlığının yıllık faaliyet raporu ve plânı hakkında görüş bildirmek.

ı) Daire Başkanlığının faaliyet plânında yer alan konularla ilgili kurum ve kuruluşların uygulamaya sağlayabileceği katkıları belirlemek.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Ceza Hükümleri

Gizliliğin ihlâli

MADDE 33- (1) Bu Kanunun 4 üncü maddesindeki yükümlülüğe aykırı hareket ederek bir kişinin hukuken korunan menfaatinin zarar görmesine neden olan kişi altı aya kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Bu suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Son ve Geçici Hükümler

Kadrolar

MADDE 34- (1) Ekli (1) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usûlü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (I) ve (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığına ait bölümlerine eklenmiştir.

Değiştirilen hükümler

MADDE 35- (1) 19/3/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 12 nci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine, "Hakemlik"

Yönetmelikler

MADDE 35- (1) Arabuluculuk eğitimi verecek eğitim kurumlarının nitelikleri ve denetlenmesi ile eğitimin içeriği ve standartları, yapılacak olan yazılı ve uygulamalı sınavın ilke ve kurallarının belirlenmesi, arabuluculuk sicilinin düzenlenmesi ve arabulucularda aranacak koşullar, arabulucuların denetlenmesi ve izlenmesi, bu Kanun hükümleri uygulanmaksızın alınmış olan arabuluculuk belgesinin geçerliliğine ilişkin usul ve esaslar ile bu Kanunun uygulanmasını gösterir diğer hususlar, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde kuruluş ve teşkilatlanma tamamlanır.

(2) Kanunun 31 inci maddesinde öngörülen kurum ve kuruluşlar Kurulda görev yapacak temsilcileri Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Genel Müdürlüğe bildirir. İlk üç yıl için Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu yerine 31 inci maddenin birinci fıkrasının (ç), (g) ve (ğ) bentlerindeki kurumlar birer fazla temsilci bildirirler.

(3) Arabulucu yerine ilgili kurumlardan bildirilen temsilcilerin Kuruldaki görev süresi bir

ibaresinden sonra gelmek üzere “arabuluculuk” ibaresi eklenmiştir.

(2) 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun;

a) 137 nci maddesinin birinci fıkrasına “sulhe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuğa” ibaresi,

b) 140 ıncı maddesinin ikinci fıkrasına “sulhe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuğa”, üçüncü fıkrasına “sulh” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuk” ibaresi,

c) 320 nci maddesinin ikinci fıkrasına “tarafı sulhe” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya arabuluculuğa” ibaresi, eklenmiştir.

Yönetmelikler

MADDE 36- (1) Arabuluculuk eğitimi verecek kuruluşların denetlenmesi ile eğitimin süresi, içeriği ve standartları, yapılacak olan yazılı ve uygulamalı sınavın ilke ve kurallarının belirlenmesi, arabuluculuk sicilinin düzenlenmesi ve arabulucularda aranacak koşullar, arabulucuların denetlenmesi ve izlenmesi ile bu Kanunun uygulanmasını gösteren diğer hususlar, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle düzenlenir.

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde kuruluş ve teşkilatlanma tamamlanır.

(2) Bu Kanunun 31 inci maddesinde öngörülen kurum ve kuruluşlar, Kurulda görev yapacak temsilcileri Kanunun yayımı tarihinden itibaren iki ay içinde Genel Müdürlüğe bildirirler. İlk üç yıl için Adalet Bakanı tarafından seçilecek üç arabulucu yerine 31 inci maddenin birinci fıkrasının (ç), (g) ve (ğ) bentlerindeki kurumlar birer fazla temsilci bildirirler.

(3) Arabulucu yerine ilgili kurumlardan bildirilen temsilcilerin Kuruldaki görev süresi bir

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

yıldır. Adalet Bakanlığı tarafından bu sürenin sonunda seçilecek üç arabulucu ismi Kurula bildirilir. Bu şekilde seçimi yapılan arabulucular yerlerine atandıkları Kurul üyelerinin görev sürelerini tamamlar.

(4) Birinci fıkrada belirtilen kuruluş ve teşkilatlanmanın tamamlanmasından itibaren üç ay içinde Kurul toplanır. Kurulun ilk toplantı tarihi, Kurul üyeleri bakımından üç yıllık görev süresinin başlangıcı olarak kabul edilir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunun yayımı tarihini takip eden bir yılın sonuna kadar alınan arabuluculuk belgesinin geçerliliği konusunda, Kurul tarafından yapılacak inceleme sonucunda, söz konusu belgenin bu Kanunda aranan koşullara uygun olarak verilip verilmediği, eksik kalan hususların ne suretle yerine getirileceği hususunda bir karar verilir. Bu başvurunun Kurulun ilk toplantısından itibaren altı ay içinde yapılması gerekir. Kurul tarafından Kanunda belirtilen koşullara uygun belge verildiği anlaşılan kişiler, Adalet Bakanlığı tarafından 20 nci madde kapsamında düzenlenecek sınava girmeye hak kazanırlar.

GEÇİCİ MADDE 3- (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kurulun ilk toplantısından itibaren üç ay içinde çıkartılır.

yıldır. Adalet Bakanlığı tarafından bu sürenin sonunda seçilecek üç arabulucu ismi Kurula bildirilir. Bu şekilde seçimi yapılan arabulucular yerlerine atandıkları Kurul üyelerinin görev sürelerini tamamlarlar.

(4) Birinci fıkrada belirtilen kuruluş ve teşkilatlanmanın tamamlanmasından itibaren üç ay içinde Kurul toplanır. Kurulun ilk toplantı tarihi, Kurul üyeleri bakımından üç yıllık görev süresinin başlangıcı olarak kabul edilir.

GEÇİCİ MADDE 2- (1) Bu Kanunda öngörülen yönetmelikler, Kurulun ilk toplantısından itibaren üç ay içinde çıkarılır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

(Adalet Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 36- (1) Bu Kanunun;

- a) 28 ilâ 32 nci maddeleri ile geçici maddeleri yayımı tarihinde,
b) Diğer hükümleri ise yayımı tarihinden bir yıl sonra,
yürürlüğe girer.
(2) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Yürürlük

MADDE 37- (1) Bu Kanunun;

- a) 28 ilâ 32 nci maddeleri ile geçici maddeleri yayımı tarihinde,
b) Diğer hükümleri ise yayımı tarihinden bir yıl sonra,
yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 38- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

C. Çiçek

Devlet Bakanı

M. Aydın

Devlet Bakanı

N. Çubukçu

Adalet Bakanı

M. A. Şahin

Dışişleri Bakanı

A. Babacan

Bayındırlık ve İskân Bakanı

F. N. Özak

Tarım ve Köyşleri Bakanı

M. M. Eker

En. ve Tab. Kay. Bakanı

M. H. Güler

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

H. Yazıcı

Devlet Bakanı

M. Başesgioğlu

Devlet Bakanı

M. Şimşek

Milli Savunma Bakanı

M. V. Gönül

Maliye Bakanı

K. Unakıtan

Sağlık Bakanı

R. Akdağ

Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı V.

H. Yazıcı

Kültür ve Turizm Bakanı

E. Günay

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.

N. Ekren

Devlet Bakanı

K. Tüzmen

Devlet Bakanı V.

M. Aydın

İçişleri Bakanı

B. Atalay

Milli Eğitim Bakanı

H. Çelik

Ulaştırma Bakanı

B. Yıldırım

Sanayi ve Ticaret Bakanı

M. Z. Çağlayan

Çevre ve Orman Bakanı

V. Eroğlu

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METNE EKLİ LİSTELER

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(II) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECE	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
Daire Başkanı	1	1	-	1
Tetkik Hâkimi	3	3	-	3
TOPLAM		4	-	4

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(I) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR
(MESLEK MENSUPLARI)

SINIFI	UNVANI	DERECE	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
GİH	Şube Müdürü	1	1	-	1
GİH	Şube Müdürü	2	1	-	1
GİH	Denetim Görevlisi	5	5	-	5
GİH	V.H.K.İ.	9	5	-	5
GİH	Memur	9	5	-	5
GİH	Sosyolog	8	2	-	2
GİH	Sosyal Çalışmacı	8	2	-	2
GİH	Psikolog	8	2	-	2
GİH	Öğretmen	8	2	-	2
TOPLAM			25	-	25

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ
METNE EKLİ LİSTELER

(I) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(II) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR
(MESLEK MENSUPLARI)

UNVANI	DERECE	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
Daire Başkanı	1	1	-	1
Tetkik Hâkimi	3	3	-	3
TOPLAM		4	-	4

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(I) SAYILI CETVEL

İHDAS EDİLEN KADROLAR
(MESLEK MENSUPLARI)

SINIFI	UNVANI	DERECE	SERBEST KADRO ADEDİ	TUTULAN KADRO ADEDİ	TOPLAM
GİH	Şube Müdürü	1	1	-	1
GİH	Şube Müdürü	2	1	-	1
GİH	V.H.K.İ.	9	5	-	5
GİH	Memur	9	5	-	5
TH	Sosyolog	8	2	-	2
SH	Sosyal Çalışmacı	8	2	-	2
SH	Psikolog	8	2	-	2
TOPLAM			18		18

